Kulturně společenský časopis
na internetu
2004 • 11

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Slam poetry 2004

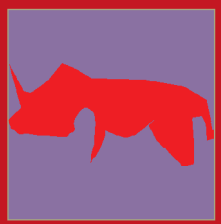

Nové básně Natálie Kocábové

Cannyho Světlonoš

Obsah:

O čem se (ne)mluví
Tomáš Krček: **Slam Poetry 2004** (4)
Dva zásahy do černého Jakuba Šofara (14)
Štefan Švec: **Postmoderní média pro děti jako zdroj alternativní historie** (16)

Před Strží
Jakub Šofar: **Vrácenky 11** (20)
Literaturistický průvodce Štěpána Kučery **s hostem, kterým je** Natálie Kocábová (22)
Nekorektní zápisník Jiřího T. Krále (26)
„Na hradě je ženská“ (setkání se Sylvií Blaškovanovou**)** (28)
Canny: **Světlonoš** (34)
Z veselých e-mailů: **Horoskop pro angličtináře** (48)

Strž DA a Krmelec
Hudba: Jakub Šofar: **Celek dobra** (50) / Literatura: Štefan Švec: **Nezabiješ** (52) / Film: Tomáš Koloc: **Horempád Jana Hřebejka** (54) / Historie: Gromanova **historická drtička** (56)

Za Strží (převážně osobní stránky)
Mohuč očima dívky s velkýma očima 1. (60)
Kolocovy cestapády: **Odcházel, nevěděl kam** (62)
Nápady pro Tři krále: **O čase** (64)

Média:
Miroslav Cingl: **Volby, média a volby aneb Co říjen dal** (66)

Podobrazník Honzy Hanzla
Četba s poznámkami (68)

+

Příloha
Poezie Ondřeje Lipára (69)
CowParade 2004 – svět (73)

SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Na titulní stránce: Onja Ku'tay Ari, „Básník párkrát jinak VI“, 2004, (k článku na str. 4)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 11, ročník 5. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Martin Groman. Redakce: Miroslav Cingl, Štěpán Kučera, Jan Los, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenková, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

listopadové číslo

Naši milí,

možná vám přijde cynické tisknout v listopadu báseň s názvem Červen, ale jak říká stará banalita, léto může být kdykoliv. Takže se koukejte převléct do šortek a krátkých sukní, vezměte si nafukovacího tapíra a hurá na koupaliště! Jestli se vám nechce, můžete si číst Dobrou adresu.

Tentokrát pro vás nemáme nic zajímavého. Ať to vezmete od začátku nebo od konce, budete se nudit až do zemdlení. Třeba ty básničky: koho to ještě zajímá? Nikoho.

Dobře, nemyslím to vážně. Adresa náhodou tiskne jenom *dobré* básničky! Třeba ty od Natálie Kocábové. To je ta slečna, co má občas fotku v Blesku. Verše Ondřeje Lipára taky nejsou k zahození. A to Ondřej fotku v Blesku pravděpodobně ještě neměl! Tiskneme prostě hvězdy současné i budoucí.

Uf. Nějak mě ten úvodník zmohl. Asi vezmu tapíra a půjdeme na koupaliště. Vy si zatím čtěte a užijte si to. Těším se příště!

Štefan Švec

báseň měsíce

Jan Šimek
Červen

Je červen.
Jaro odjíždí tramvají za město.
Končí. Prchá. A léto je jak sprcha
nápadů a her.

Je červen.
Holky v krátkých sukních si zdobí ucho třešní.
Užívají léta. Vědí, že láska neodlétá,
ani když léto přejde do podzimu.

O čem se (ne) mluví

Slam poetry 2004

Kdyby se mne někdo zeptal, který sobotní večer při finále Slam poetry v Olomouci byl lepší – jestli ten letošní, nebo minulý – odpovídal bych vyhýbavě. Letos to totiž bylo jiné finále, už proto, že se do Olomouce „probojovali“ úplně jiní básníci než před rokem. Snad to bylo proto, že v zadní kapse hlavního sponzora a moderátora Pluháčka bylo třikrát více než loni – celých třicet tisíc korun pro vítěze. Jen místo konání bylo stejné.

Se Slam poetry jsem se setkal před rokem vlastně náhodou. Byl jsem zvědav na Poezii bez hranic, měl jsem však jen dva dny času a jak se ukázalo, byly to právě ty správné dny. Na cestě do Ostravy jsem teh-

Jiří Černý z Českých Budějovic – druhý v Olomouci, foto Tomáš Krček

Kupříkladu „Lyrický vizualista“ Básník Ticho toho opravdu mnoho neřekl a své tři minuty věnoval především pantomimě, Petr Jupiter Oříšek riskoval trestné body – a dostal je – nasazením bizarních brýlí s křídly, jiný básník byl zřetelně omámen olomouckou prémií natolik, že ztrácel čas extatickými výkřiky, že chce do Olomouce. Finalista z Olomouce 2003 Cossiga zůstal věrný svému akustickému projevu a taky nepostoupil.

O čem Slam poetry 2004

dy v Olomouci vystoupil z vlaku a navštívil „jedneho fajneho synka“, který mne pak do pavilonu E večer přivedl. O „slamu“ jsem předtím prakticky nic nevěděl, ale ten večer jsem byl jeho dynamikou uchvácen.

Ten fajny synek byl Bob Hýsek a letos jsme se potkali v Olomouci opět. Vyzvedl mne na nádraží a hned jsme uháněli do Divadla hudby na „německý slam“. Před rokem v rámci jakési „slamové pomoci“ přivezl

Tomáš Míka, vítěz pražského kola, foto Tomáš Krček

Olomoucké publikum při finále Slam poetry, foto Tomáš Krček

s sebou brušperský rodák Konečný, který už žije v Německu taky více než dvacet let, dva moc dobré německé slamery a i když z termínových důvodů letos do Olomouce přijet nemohl, postaral se o vystoupení dvou jiných německých slamových osobností – Xóchil A. Schützové a Borise Preckwitze. Organizátoři Poezie bez hranic letos jejich vystoupení výborně připravili, včetně sešitku pro každého diváka s velmi dobrými překlady několika předvedených básní obou autorů. To byl moc dobrý tah, protože z diváků v sále rozuměla německy slabá čtvrtina. I když Divadlo hudby se svým klasickým jevištěm má jinou atmosféru než pavilon E, oběma letošním německým účastníkům s jejich relativně klidným, až monotónním projevem letos zvolené místo odpovídalo taky lépe.

Nebyla to tedy německá smršť, jako minulého roku. Z poklidného vystoupení mne však už v prvé půli vytrhla malá příhoda,

Nebyla to tedy německá smršť, jako minulého roku.

O čem Slam poetry 2004

když německá slamistka přišla k mikrofonu s popsaným listem A4, kde měla napsaný svůj text, vzniklý během cesty do Olomouce. Přivolala na podium překladatelku a vyzvala ji, aby její text simultánně překládala – a nastal problém. Každý si může představit, jak by asi „z fleku“, bez přípravy, tedy bez předběžného seznámení s komplikovaným textem, překládal v děsivém časovém tlaku a na jevišti. České děvče to zvládlo nakonec ještě v mezích možností dobře, ale od toho-

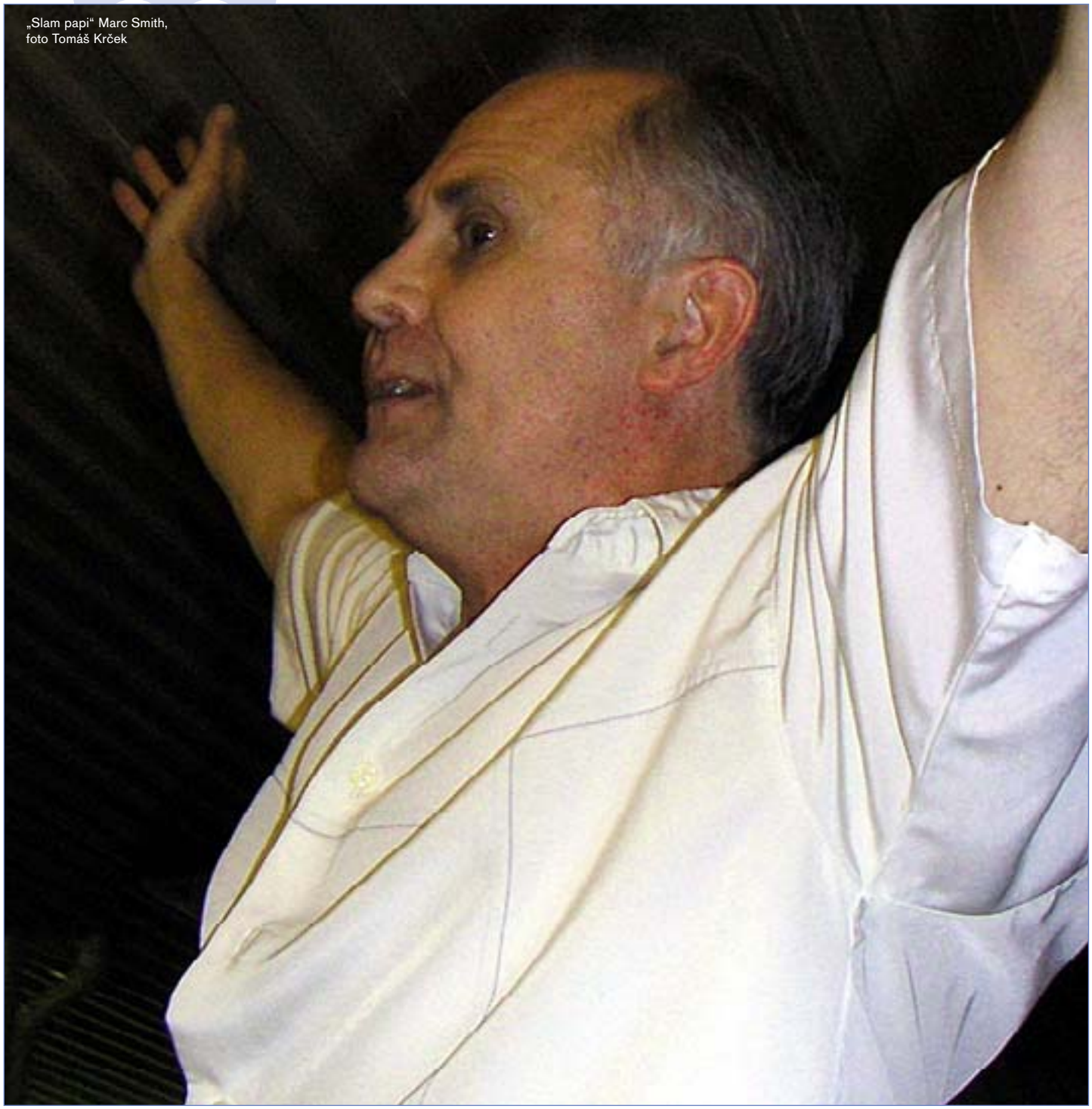

„Slam papi“ Marc Smith, foto Tomáš Krček

„Slam papi“ Marc Smith, foto Tomáš Krček

O čem Slam poetry 2004

to okamžiku jsem už Xóchil A. Schützovou sledoval jinýma očima. Teprve teď mi začala vadit monotónní melodika jejího přednesu a to nemluvím o její politické korektnosti. Nějak se nemohu srovnat s myšlenkami ani ne třicetiletého děvčete, které cestování vlakem do Olomouce spojuje s „Auschwitz“ a cítí v šedi deštivého dne v Česku popel „spálených Židů“.

Chvilku jsem pak večer s německou básnířkou mluvil a vytknul ji, že přivedla

Napětí před vyhlášením, foto Tomáš Krček

Dvanáct účastníků pražského kola nabídlo opravdu široké spektrum pódiového přednesu a ze zpětného pohledu kvalitativně nezůstalo za olomouckým finálem nijak pozadu.

českou překladatelku do úzkých na jevišti, když ji před představením nekonfrontovala s textem, ač spolu seděli hodinku v kavárně. Stále úsměvavá Xóchil na této příhodě neshledala nic problematického a kontrovala „...vždyť překladatelka to přece skvěle překládala“. Na poznámku, jak to může posoudit, když neumí česky ani slovo, už ovšem reagovala zřetelně rozmrzele a rozhovor byl u konce. Napadají mne v tomto okamžiku různé tvrdé odsudky, které si raději ponechám pro sebe. Jenom jedna poznámka. Ač by člověk neměl generalizovat, přesto byla tímto dalším příkladem potvrzena má zkušenost, jak obrovský problém mají Němci s přiznáním osobního pochybení.

Roxy

Pražská kvalifikace o postup do Olomouce proběhla v jednom prostoru pražského klubu Roxy dva dny před olomouckým finálem. Dvanáct účastníků pražského kola nabídlo opravdu široké spektrum pódiového přednesu a ze zpětného pohledu kvalitativně nezůstalo za olomouckým finálem nijak pozadu. Bylo i poněkud pestřejší. Kupříkladu „Lyrický vizualista“ Básník Ticho toho opravdu mnoho neřekl a své tři minuty věnoval především pantomimě, Petr Jupiter Oříšek riskoval trestné body – a dostal je – nasazením bizarních brýlí

Tomáš Vtípil –Celkový vítěz v Olomouci, foto Tomáš Krček

O čem Slam poetry 2004

s křídly, jiný básník byl zřetelně omámen olomouckou prémií natolik, že ztrácel čas extatickými výkřiky, že chce do Olomouce. Finalista z Olomouce 2003 Cossiga zůstal věrný svému akustickému projevu a taky nepostoupil. René Jahoda byl formálně i obsahově z mého hlediska nejlepší a zřejmě pro olomoucké finále nejlépe disponovaný. Jenže body dává porota a tu v Roxy přesvědčil a do olomouckého finále postoupil Tomáš Míka.

René Jahoda v Roxyi, foto Jakub Tayari

Finále

Na slamu je nejdůležitější atmosféra stupňující se vřavy s postupujícím časem celého spektáklu. Jako už připomenutí němečtí slameři vybičovali publikum na správnou provozní teplotu minulý rok, tak i letošní hlavní slamový import Marc Smith, guru amerického slamu, svým strhujícím vystoupením a v „duetu“ se skvěle překládajícím Bobem Hýskem, připravil ideálně půdu pro celostátní finále. „Papi“ Smith předvedl celou paletu svých schopností, a ukázal během půlhodiny to, co je na slamu nejdůležitější – že je opravdová osobnost.

Na rozdíl od minulého roku, kdy se konaly jen dvě „kvalifikace“, letos v předpolí olomouckého finále proběhla regionální kola, z nichž vzešlo devět účastníků olomouckého finále. Bizarní ovšem bylo, že z místa konání finále se nekvalifikoval nikdo. K místnímu kolu v Olomouci se totiž nedostavil žádný performer.

Zatímco minulého roku dominoval v Olomouci jak u publika, tak i u poroty Marian Palla, letos podobná osobnost v poli soutěžících chyběla. I rozdíly mezi jednotlivými účastníky byly značné, někteří byli zřetelně nepřipraveni a tři minuty byly pro ně příliš dlouhé. Znovu se ukázalo, jakou dalekosáhlou nevýhodou je vylosované pořadí – Jiří Černý z Českých Budějovic celou soutěž začínal před „studeným publikem“ a snad utrpěl i tím, že porota se opravdu zpočátku držela Pluháčkovy dispozice a nedávala vysoké známky. V půli prvního kola však otěže moderátního bodování popadaly, na dobré úmysly se zapomnělo a pak už Jiřímu Černému ani vůbec nejvyšší počet bodů z celé soutěže, které obdržel v druhém kole (kdy se pořadí účinkujících obrátí) na vyrovnání i lehké ztráty z prvního kola nestačily. Tím nechce být řečeno, že Tomáš Vtípil z Brna nevyhrál zaslouženě, ale boj na špici byl opravdu těsný.

Reminiscence

V Olomouci se již předpokládá, že každý ví, do čeho jde, a tedy že by měl se vyrovnat se skutečností, že slam může připomínat spíše jarmareční boxing než poetický dýchánek. Otázkou zůstává, zda ztrojnásobení penízu, které si odnáší letošní vítěz olomouckého finále, bylo správným krokem. Bez něj by asi neutrpělo ani finále, ani jednotlivá regionální kola. Spíše naopak. Je taky věcí názoru, zda-li „velké“ peníze nepůsobí spíše kontraproduktivně, zda nedriftují jakoukoliv činnost „někam jinam“.

Kapitolou pro sebe zůstává porota. Ta má zatraceně těžký úkol, neboť neexistují jasná kritéria, kterých by se mohla přidržet. Její rozhodování by mělo být v neposlední řadě jakýmsi ohlasem divácké přízně, která, jestli se nemýlím, by u slamu měla být určujícím hodnocením. Není proto tak úplně jedno, je-li porota jmenována pořadatelem soutěže, nebo „náhodně“ z řad diváků, smyslem by měla být co možná největší objektivita s vyloučením případných podezření z manipulace. Minulý rok ukázal ve strašlivé podobě, čemu je zapotřebí se vyhnout, když byl uprostřed finále vyměněn jeden z předem jmenovaných porotců, protože dával „podivné známky“. Domnívám se, že větší průhlednost ve výběru porotců by byla soutěži jen ku prospěchu. Losuje-li se na počátku soutěže z velmi dobrých důvodů pořadí vystoupení účinkujících, což takto příště vylosovat i porotce z řad diváků? Organizačně by to neměl být žádný problém.

Po dvou letech olomoucké Slam poetry se zdá, že slam se již v ČR zachytil drápkem a bude jen sílit. Na nějaké dalekosáhlé závěry je však ještě brzy, vždyť celé hnutí se teprve rozbíhá.

Tomáš Krček

Dva zásahy do černého Jakuba Šofara

Ten první...

Festival *...příští vlna / next wave...*, festival divadelní, hudební a literární alternativy, letos probíhal už po jedenácté. Jeho kurátorem byl Vladimír Hulec, ředitelem Jan Dvořák. Na dotaz, co je to alternativa, je možné dostat nekonečný počet odpovědí. Ty nejtrefnější by měly být od „alternativních“ umělců; podstatné je, kdo se na to odkud dívá a kdo se v jakém prostoru nachází. Pro některé jde o alternativu k „oficiálnímu“ kamennému divadlu, pro jiného je tato alternativa jen směšným názvem „obyčejného“ páchání rádoby umění, které už dávno nemá v sobě nic avantgardního. Ty rozpory jsou zřetelné, ale nejsou zásadně nepřekonatelné. To si, zcela jistě, kurátor každým rokem uvědomuje – na jeho intuici (nebo bedrech – jak chcete) totiž leží výběr účinkujících. Součástí festivalu je oficiální večer, na kterém jsou předávány pocty „v oblasti alternativního divadla“. V poslední době se sláva koná v Divadle Na zábradlí, a pokud by nezasvěcený divák chtěl rychle a intenzivně „nakouknout“, co se vaří v alternativním kotlíku, je k tomu tento večer ideální. Letos se zde vystřídali mj. Jiří Schmitzer, Jan Budař a Eliščin Band, Ústav Brno. Zdeněk Vrága, Kulturně divadelní spolek Puchmajer, Ridina Ahmedová, Prvobytně pospolná společnost, Divadlo Continuo, Teatr Novogo Fronta, Děvčátka... A celým večerem provázeli chlapci z Vosto5ky (už teď neobyčejně objevným a neokoukaným

Prostě zkoumat, co je na tý hranici, jak daleko můžem.

Ten druhý...

V rámci hudebně filmového festivalu MOFFOM se v Česku objevila italská skupina z Kalábrie *Il Parto dela nuvole pesanti* (*Porod těžkých mraků*). Podpořila svou účastí uvedení (15. 10.) hudebního dokumentu o životě druhé generace kalábrijských emigrantů v Německu *Doichlanda* (2003, r. Guiseppe Gagliardi) a současně si vyzkoušela naše publikum na několika koncertech (Teplice, Litoměřice, Praha).

Koncert v Praze v Baráčnické rychtě (13. 10.) byl sjednán narychlo a nebýt Letizie Kostner, italské bohemistky v Praze žijící, kdoví kolik návštěvníků by na takovou lahůdku zavítalo. Italská kultura obecně má v Čechách mnoho obdivovatelů, s její „současnou" hudbou je to kvůli Drupimu & všem dalším hvězdám italo-popu horší. Ale Letizia má známých dost a udělala pro propagaci kalábrijské partičky nemožné.

V první polovině koncertu hrála punkově klezmerová *Klec* (která je mimochodem stále lepší) a připravila půdu pro následný etnopunkový a rockově-šansonový nátěr. *Il Parto dela nuvole pesanti* založili kalábrijští studenti v Boloni (Peppe Voltarelli a Salvatore De Siena), hudební vývoj kapely prošel různými etapami a nástrojovým složením (nejvíce zde působilo až 11 členů). Pražské vystoupení zastihlo chlapce v jakémsi zklidněném, akustickém období (harmonika, bicí, kytary), což ale neznamená, že to nejsou schopni na pódiu za pochodu doládovat emocemi. Místy mně to připadalo, jako kdyby *Tiger Lilies* hráli *Ó sole mio*. Kapela má v současné době už šest cd, a přestože většina z nás není schopna porozumět textům, je z nich cítit trpká ironie a něha se středomořským temperamentem (i když je to ve skutečnosti třeba úplně jinak).

Všechny podobné kapely vycházející z jakéhosi „pub folk-rockového" kadlubu je nutno vidět live. Nejde jen o mimiku a gesta, výpravu či kostýmy, ale jsou určité typy energie, které jakákoliv, sebelepší nahrávka nezaznamená. *Porod těžkých mraků* – to je startovní čára pro dlouhý řetězec možných asociací. A ještě delší seznam spřátelených duší – třeba od Toma Waitse po Mano Negra, od Trabandu po Echt... Tvoří se tu přívětivé, druhé centrum muziky, jež má na svém erbu uvedeno: Méně marketingu, více entuziasmu!

zábavním stylem; velký příslib do budoucnosti).

Jednou z poct – „Živoucím pokladem" – byl za mimořádné a mnohaleté dílo obdařen prof. PhDr. Bořivoj Srba, DrSc., který stál mj. u zrodu brněnského Provázku. Ten později v krátkém vystoupení (podle všech pamětníků to byla opravdu nejkratší Srbova promluva v jeho životě) řekl několik slov platných pro veškeré druhy umění: *Dělat si legraci z minulých dob - tam vůbec nic nehrozí. Ale dělat něco na pokraji toho pole, které má tendenci uzavírat se. To pořád narážíte na nějaké hranice. Jdete přes tu hranici, oni vás třeba zaženou zpět anebo na tý hranici taky padnete, ale v každém případě prostě zjistíte, že ta hranice je překročitelná a že je pohyblivá. A to je východisko každého experimentu. Prostě zkoumat, co je na tý hranici, jak daleko můžem. A je poučení, že to pole se pohne a možná zahrne do sebe ten váš přesah anebo se teda nepohne a vy tam padnete, ale v každém případě jen přes ty přesahy se uskutečňuje jakýsi vývoj. Ovšem a to chci říct, ten přesah musí být reakcí ve smyslu společenském, politickém, uměleckém, ale především bych řekl mravním.*

Kromě Srbova projevu bylo též velice poučné „technické" provedení celé akce. Cenu mu předával Miroslav Donutil, kdysi jeho žák na JAMU, a došlo přitom k neobyčejnému zatmění, kdy bývalý představitel alternativy se už do „místního" počtu nevešel. Přišel pan Divadlo, který i svoje vlastní, nepodstatné vystupování zde pojal jako HD – Hovory Donutila. Skrz tolikrát prodané historky velebil (prodával) sebe, nikoliv Srbu. Donutil byl sám sobě subjektem a profesor Srba pouze figurkou v tom veselém donutilovském světě. Jestli nic víc, pak toto byl důkaz, proč je nutná aspoň nějaká alternativa. Donutil nemá alternativu, už to neumí, už je na druhém břehu – obtloustlý herec, miláček národa, neumí ani na chvíli změnit takty. *Ale v každém případě jen přes ty přesahy se uskutečňuje jakýsi vývoj*... Kde brát přesahy, když vše je zarovnáno, hrany obroušeny, otvory ucpány, aby náhodou neofouklo. Velice poučný večer.

Více na: **www.nextwave.cz**

Postmoderní média pro děti jako zdroj alternativní historie

V porovnání s Děsivými dějinami a jejich schopností vzbudit zájem o historii selhává i sympatický pokus Jacquese le Goffa

1) Učba evropských dějin

Evropské dějiny se dnes coby heslo a dějepisná nálepka dají pokládat za hit. Kolektivní sex, který bruselští, lucemburští, štrasburští, haagští a ostatní politici a úředníci provozují v zájmu celého kontinentu, učinil z přídavného jména „evropský“ lexikální superstar, což vedlo kromě zřízení stánku s Europárky na Náměstí Republiky také k opětovnému zhodnocení dějin Evropy jako celku.

Je samozřejmě praktické udržet si vědomí, že dějiny Evropy se skládají z dějin národních (státních i etnických), ty z dějin regionálních a dále městských, rodinných a individuálních, a že to vše tvoří součást dějin světových a (jakmile ti mimozemšťané konečně přistanou) dějin vesmírných. Pokud na to nezapomeneme, je existence evropských dějin docela příjemným předpokladem. Sdílet starý předsudek, že Evropa jako taková má cosi společného (říkejme tomu étos, tradice, historie nebo povědomí), je sympatické.

Dějinné povědomí se musí (podobně jako zvyk jíst příborem) regenerovat. Současně se (podobně jako příbory a zvyky s nimi spojené) vyvíjí a liší generaci od generace, místo od místa a člověk od člověka. Jenže jak dnes regeneraci dějin (učení dětí historii) provádět?

Učení dějinám je komplexní proces a nedá se redukovat na školu. Škola jako taková a dějepis jako předmět dokonce často působí jako hradba, která o kterou si slabší děti totálně polámou kopí zájmu o historii. Proč?

Současný školský systém (navzdory reformním snahám, které pomalu, ale jistě postupují) pořád ještě vnímá vzdělání především jako sumu vědomostí. V době internetu a kdekoliv dostupných encyklopedií čehokoliv je to přístup trochu anachronický, ale jistě ho není třeba opouštět docela. Určitá pokladnice obecně sdílených znalostí působí ve společnosti jako tmel.

Přesto stojí za to trochu rozkývat váhy definice vzdělání a začít ho vnímat také jako zájem. Podobně jako si gurmán neužije bez hladu, víra je vlastně hledání Boha a poezie neexistuje bez touhy po poezii, je vzdělání synonymem pro zájem o něj. Stará pravda říká, že žák není nádoba, kterou je třeba naplnit, ale pochodeň, kterou je třeba zapálit. Školy, učitelé a učebnice se mění, ale většina z nich a především osnovy, kterými se musí řídit, však dodnes (a nejen v dějepisu) dokážou spolehlivě uhasit kteréhokoliv žáka, který už sám nehoří jako ropný vrt.

Doba je naštěstí jako vždycky o pár délek před školstvím a nabízí čekajícím dětským pochodním různé druhy zapalovačů, o které lze vzplanout. Nehledě na nepodchytitelné sirky jako jsou rodiče, přátelé nebo nadšení dějepisáři jde především o média všeho druhu.

Ve Velké Británii vydávají Terry Deary a malíř Martin Brown dlouhodobě knižní edici Děsivé dějiny (Horrible history). Vycházejí v ní postupně dějiny jednotlivých lidských skupin (Ničemní Normané, Prohnilí Římané) či období (Raubířské revoluce, Mizerná

Evropské dějiny pro děti, a prakticky všechny ostatní učebnice dějin. Ty se sice vyvíjejí a některé jsou opravdu udělané kvalitně a uživatelsky co možná nejpříjemněji, ale diskvalifikuje je už sám fakt, že jsou učebnicemi.

první světová válka, Temní rytíři a ošumělé hrady). Děsivé dějiny jsou (už i u nás) neuvěřitelně populární, edice se kvantitativně i kvalitativně rozšiřuje. Dnes už v ní vyšly i celé dějiny světa (Otřesné dějiny světa). Etnika, která ještě nemají vlastní knihu, si ji o své historii píší svépomocí (Mazaní Slované od Malgorzaty Fabianowské, Prohnaní Přemyslovci či Vzpurní Husité z pera Romana Ferstla). Díky úspěchu Děsivých dějin vznikly další podobné edice jako Drazí zesnulí (Marie Stuartovna a její nemožní manželé, Kleopatra a její kobra), ale i Děsivá věda (Šokující elektřina, Zákeřná zeleň) či Děsivé umění (Šílená hudba, Úmorné divadlo). Děsivé dějiny jsou eklektické, vybírají si to nejzajímavější a nejchytlavější z dějin jednotlivých národů (ti a ti bojovali nazí, ten král uřízl tomu králi hlavu...) a dějiny vizualizují sice ahistorickým a zesměšňujícím, ale zároveň inteligentním a vtipným způsobem.

V porovnání s Děsivými dějinami a jejich schopností vzbudit zájem o historii selhává i sympatický pokus Jacquese le Goffa Evropské dějiny pro děti, a prakticky všechny ostatní učebnice dějin. Ty se sice vyvíjejí a některé jsou opravdu udělané kvalitně a uživatelsky co možná nejpříjemněji, ale diskvalifikuje je už sám fakt, že jsou učebnicemi.

Komix a zlehčující přístup, který má dětem dějiny přiblížit, má ostatně tradici i u nás, vzpomeňme aspoň na unikátní a dodnes vydávané Kalouskovy Obrázky z dětských dějin a pověstí. Obava o to, aby děti kvůli takovému přístupu nezačaly považovat za dějiny i Asterixe nebo Supermana, je bezpředmětná. Odhlédneme-li od toho, že v Asterixovi (i Supermanovi) se dá najít řada vtipných historických referencí, jsou děti bez problémů schopny odlišit smysl jednotlivých žánrů. Je to stejné jako u televize – tam, kde je rozdíl mezi hraným dokumentem o Karlu IV. a pohádkou podle Nerudovy Romance o Karlu IV. schopný rozlišit dospělý, rozliší ho i dítě. A tam, kde se rozdíl mezi fikcí a historií v zájmu vyznění částečně stírá (Daňkovy Hříčky o královnách) je taková otázka zbytečná. Média nabízejí celou škálu přístupů k dějinám, vystřihovánkami hradů v ABC počínaje a specializovanými historickými kanály zahraničních televizí konče.

V pozadí rozdílu mezi tradičními učebnicemi historie a dejme tomu Děsivými dějinami je samozřejmě i současný (tolik probíraný) přechod od lineární a jazykové k hypertextové a vizuální komunikaci. Na takový proces ale můžeme nahlížet ne jako na záměnu, ale jako na obohacení stávajícího. Učebnice historie představují dějiny jako systém, jako proces a vývoj, či dokonce jako přímku a cestu odkudsi kam. Děsivé dějiny (jako typ vyprávění) jsou proti tomu jen slepencem krvavých a jinak zajímavých skutečností bez zřetelně vyjádřené souvislosti.

Jenže – odkud bereme jistotu, že takové vidění historie není jejím přesnějším popisem než jakýkoliv systém? A vůbec – jak si může systém, přímka a periodizace, naznačované v učebnicích, činit jakýkoliv nárok na vyšší platnost než ostatní systémy?

Fulcanelliho Tajemství katedrál nabízí úplně jiný systém dějin než učebnice, stejně jako Jitro kouzelníků Pauwellse a Bergiera nebo spisy Ludvíka Součka. Na historii jako na sled detektivek spíš než jako na strukturovaný a vzájemně podmíněný proces se dívají spisy Miroslava Ivanova nebo Václava Pavla Borovičky, Ivan Lesný vysvětluje dějiny v podstatě jako výsledek klinického obrazu příslušníků elit. Náboženské dějiny spásy mají svůj vlastní systém a Hegelova dialektika dějin je (podobně jako Fukuyamova koncepce Konce dějin nebo Marxův ekonomický determinismus) taky docela originální. Je ovšem v přímém rozporu s antickými představami o sestupu od Zlatého věku, starozákonním konceptem pádu, s fyzikálním učením o entropii i s nietzchovským věčným návratem a indickým systémem karmy. A to ještě úplně pomíjíme systémy sice neexistující nebo ne tak známé, ale rozhodně inspirativní a fungující. Mluvili-li jsme na začátku o kolektivním sexu evropských byropolitiků, byl to sice samoúčelný šťouch, ale zároveň také možný systémový pohled na dějiny. Jednak i v klasickém pojetí jsou pohlavní dějiny Evropy přinejmenším stejně „dějinotvorné“ jako dějiny krve, náboženství nebo diplomacie – s nimiž se samozřejmě mísí, a jednak je pohled na dějiny jako na kohabitaci bohů, jako na oslavu a důkaz plodnosti přírody nebo jako na darwinistický boj schopnějších s méně schopnými o přežití stejně platný jako všechny ostatní.

Co mají všechny zmíněné zastřešující koncepce společného? Jsou pro zájemce o dějiny přitažlivé (chcete-li sexy) mnohem víc než to, co se dá najít v učebnicích dějepisu. A vzbuzení zájmu je opravdu jeden z nejdůležitějších úkolů pedagogického procesu. Pokud se vizuálně citlivé dítě dostane k historii čistě přes obrázky Zdeňka Bu-

Postmoderní média pro děti jako zdroj alternativní historie

riana v knížkách o pravěku, je to skvělé. I přes kresby a malby se toho dá o době kamenné říct víc než dost.

Dá se namítnout, že to, co je dnes v učebnicích a co se má učit ve škole, je věda. Nikoliv, zatím je to jen jeden ze systémů vědy. Je jistě důležité naučit děti chápat systémy, poznávat je a tvořit je (a možná to jinak než představením jednoho z nich nejde), ale proč se potom pravidelně volí ten nejnudnější z nich? Z vědy a jejího sebepotvrzujícího nároku na pravdivost si dělá legraci už Paul Feyerabend, o relativitě vědeckých paradigmat nás učí Thomas Kuhn. Ostatně, co jsou dějiny – Homérova Ílias nebo Schliemannovy vykopávky kdesi v kopci? Homér bezpochyby dějiny několik tisíc let tvořil. Anebo: Patří RKZ do dějin? Přinejmenším do dějin 19. století určitě, ale tehdy byly i součástí dějin pravěku (a bůhví, jestli jimi nejsou dodnes) atd.

2) Mýtus, jeho smrt a rození v médiích

Dostáváme se k otázce mýtu a dějin. Není nijak nutné stavět je proti sobě – jedno je součástí druhého a naopak. Dějiny se nemůžou bránit zkoumání mýtů, protože ty tvoří historii, a zároveň je každé dějepisectví součástí (a někdy spolutvůrcem) určitého mýtu. Vulgárním (jednoduchým) příkladem mohou být RKZ v devatenáctém století, sofistikovanějším třeba samotný mýtus o existenci lidských dějin, nezávislých na existenci přírody či Boha (připomeňme, že mýtus není nikdy pravdivý nebo nepravdivý, prostě je).

Národní (a proč ne i evropský) mýtus je přitom zároveň součástí oné pokladnice obecně sdílených znalostí, která působí ve společnosti jako tmel. Ostatně i zmíněné Kalouskovy Obrázky z českých dějin a pověstí (podobně jako geniální Staré pověsti české Aloise Jiráska) ustavují spíš národní mýtus než národní dějiny. A přesto tvoří naše vědomí dějin.

Vztah dějin a mýtu je složitý a smyslem této odbočky je vlastně jenom upozornit na jeden proces, který v souvislosti s médii a vytvářením historického vědomí právě probíhá. Možná jde i o obecnější princip.

Mýty, stejně jako každý jiný lidský výtvor, umírají. Kromě toho, že umírají prostorově (proměňují se podle území a za jistou hranicí mizí), jak roztomile popsal Claude Lévi-Strauss ve studii Jak umírají, umírají i v čase. Mýtus přestává být mýtem, když přestal určovat svět. Když ztratil axiologickou platnost, tedy schopnost ustavovat hodnoty. Homérské eposy jsou jistě dodnes součástí kulturní historie lidstva, ale jejich mýtus už neplatí. Praotec Čech se stále plahočí na Říp v povědomí každého Čecha, ale síla jeho gesta je už relativně slabá. Slouží snad už jenom jako terč k parodii F. R. Čecha podobně jako Ílias slouží jako látka pro hollywoodský trhák. Mýtus umírá a končí coby pohádka.

Celá věc je samozřejmě složitější. Mýtus Čechův, stejně jako dejme tomu mýtus Artušův, Karla IV., Robina Hooda nebo Viléma Tella jako mýty fungují i nefungují, jejich smrt je spíš tušená než prokazatelná, ještě pořád se s nimi pracuje jako s příběhy, které klasifikují život, i když už jen zřídka. I skutečné mýty byly v historii parodovány a vypravovány jako pohádky, už staré Řecko znalo celou řadu variací na homérský mýtus. To ovšem ještě tento mýtus fungoval a Sokrates mohl být na jeho základě odsouzen k smrti.

O něco zřetelnější a zajímavější možnost je sledovat, jak se mýty rodí. O historických kanálech zahraničních televizí už byla řeč. Např. na britské stanici UK History se údajně kromě témat z britské historie vysílají pořady prakticky jen o Hitlerovi a o Stalinovi. Hitler a druhá světová válka jsou ostatně i nejoblíbenějšími tématy literatury faktu, zabírají celé regály v knihkupectvích. Televizní dokumenty o nich rozhodně patří v evropských televizích k nejsledovanějším. Hitler je jediná historická osobnost, která dokáže prodat obálku časopisu stejně spolehlivě jako slavná modelka. Hitler a Stalin se už padesát let po své smrti mění v mytické příšery, zdůrazňují se fantastické, zvrácené a extrémní rysy jejich životů a fungují coby přirovnání a obrazy, jejichž pomocí je možné zničit protivníka. Tak byl Saddám Husajn během války v Iráku démonizován jako diktátor stejný jako Stalin[1]. Podobně o Miladě Horákové se během jejího procesu psalo, že vystupuje jako Hitler.

Coby opačné, kladné mýty začínají fungovat historické postavy typu Gándhího, Churchilla a ze žijících Dalajlámy. Mýtus hrdiny přebral například Che Guevara. Přechod z mýtu zpět v historickou

osobnost si musel přetrpět např. Julius Fučík, z obecného povědomí (reprezentovaného médii) postupně mizí např. mýtus Lidic a mýtus osvobození Prahy tankem č. 23, který je nahrazován mýtem osvobození Plzně americkými jeepy.

Linka dějiny–mýtus–pohádka samozřejmě nefunguje jednoznačně, což se dá doložit už na zmíněných případech. Život mýtů je stejně složitý jako život lidí a jako celá historie. Média mýty jak ustavují a potvrzují, tak narušují a žádný z těchto procesů není absolutní a nezvratný. Někdy například média kompenzují fiktivními obsahy chybějící součásti mýtů (např. mýtus bojovníka – Rambo, nadlidský princip v mýtu – Superman atd.) Média pro děti své čtenáře na tuto složitost připravují svou vlastní pestrostí. Schopnost dešifrovat mýtus a chápat historii v celé její složitosti je díky pluralitě médií neustále podrobována kritice a novým a novým zkouškám.

3) Dějiny budoucnosti, alternativní historie aneb je špatně, když Napoleon občas u Waterloo vyhraje?

Počítačová hra Civilizace (a Civilizace II.) simuluje vzestup lidského společenství od primitivních základů až do daleké budoucnosti. Cílem hráče je vybudovat úspěšnou společnost pomocí vynálezů, válek a hospodárného nakládání s výrobními zdroji. Hra je založena na osvícenském (či dokonce marxistickém) pojetí historie, ale umožňuje hráčům pochopit některé principy fungování civilizace. Navíc je dobře udělaná a velmi populární.

Počítačová hra Wolfenstein (a Wolfenstein II) hráče mění v muže proniknuvšího do tajného nacistického komplexu budov. Jeho cílem je projít všechny budovy, pozabíjet spoustu německých vojáků a různých pestrobarevných příšer a nakonec zabít samotného Hitlera. I tato hra je neskutečně populární.

Existuje mnoho strategických simulací historických bitev, v nichž si hráči můžou vyzkoušet pozice jednotlivých vojevůdců a třeba vyhrát bitvu u Stalingradu coby Paulus. Existují také letecké simulátory, při kterých si můžete dejme tomu zalétat v Bitvě o Británii. Velmi se ovšem podobají simulátorům dejme tomu Hvězdných válek. Někteří počítačoví nadšenci ovšem dávají přednost hrám simulujícím „skutečnou“ historii podobně jako u sportovních simulátorů preferují ty, které kopírují skutečnou NHL nebo Rallye Monte Carlo. Jiní ovšem naopak radši vytvářejí vlastní světy, jako v oblíbeném simulátoru SimCity (stavba a rozvoj města) a spoustě dalších Sim simulací čehokoliv až po prosté Sims (simulace života lidí).

U počítačových her se trochu vytrácí vztah mezi realitou hry a realitou života či historie, ale co je to koneckonců realita historie? Význam alternativních[2] dějin naznačuje i poslední vývoj historické vědy, která „kontrafaktuálním“, „virtuálním“ přisoudila zajímavé významy a vrhá se do jejich studia. Pokud u historických simulací hráči částečně sami zažijí či vytvoří dějiny, tím líp. Pochopí je snáz. Děti se při učení historii nechtějí jenom učit, stejně jako se nechtějí jenom bavit – chtějí se i dojímat, bát, chtějí se účastnit... Navíc je každé dítě jiné a ještě k tomu různé v různých chvílích. Proto tak dobře funguje různorodost v podobě počítačových her, časopisů, filmů, literatury, stolních her na rytíře i hraní si na tlupu z doby bronzové na letních táborech. Nezáleží na médiu, jakkoliv každé je částečně vhodnější k jiným typům obsahů. Současná pluralita obsahů a jejich druhů se s pluralitou způsobů jejich přenosu doplňuje.

Právě možnost alternativní historie tvoří nejdůležitější součást evropského přístupu k dějinám. Schopnost nahlížet na dějiny jako nekonečné, mnohovýznamové a tisíci způsoby popsatelné, jako na pokrok, vývoj a putování vpřed i jako na postupný úpadek, rozklad a pád od Zlatého věku, na množinu mýtů i na vědecky popsatelný proces, na cestu do nebe i do pekel, jako na neměnnost i pohyb, kruh, spirálu, přímku i množinu bodů, nekonečné opakování, směr i chaotické rizóma je skutečné evropské dědictví. A pokud jde o děti, tak nejsou tak hloupé, aby toto dědictví nepochopily. Proto má smysl každá další alternativa výkladu evropských dějin.

Štefan Švec

(tento text byl přednesen jako příspěvek na konferenci Česká společnost a její rozvoj v Evropské unii, kterou v říjnu 2004 uspořádala Fakulta sociálních věd UK)

1 např. http://www.bbc.co.uk/czech/svet/021216_saddam_pckg.shtml: „Stalin – hrdina a vzor, Sovětský komunismus Saddáma sice nikdy nelákal, nicméně k Josefu Stalinovi se upnul jako ke svému hrdinovi. Lidé, kteří Saddáma znali od mládí, vyprávěli příběhy, jak se potuloval kolem a tvrdil: ‚Počkejte, až se ujmu moci a budu vládnout téhle zemi ...‘ Samozřejmě se mu všichni smáli. Méně věděli o tom, že studoval a pročítal každou knihu o Stalinovi, který byl pro něj rozhodně vzorem. Podle lidí, kteří znají iráckého prezidenta osobně, Saddám se liší od jiných tyranů, jakými byli například Hitler nebo Stalin. To byli vládci, ze kterých se stali zločinci. On byl zločincem, ze kterého se stal vládce.“ či „Stalin a Hitler, ale i Castro a Saddám Husajn nám musí být stálým mementem.“

2 To slovo tu používáme jednak pro alternativní výklady „skutečných“ dějinných fakt, jednak pro různé „prostředky“ výkladu dějin, a v tomto případě i pro alternativy „virtuálních“ dějin – coby dějinných možností, „které se nestaly“ – viz Nial Ferguson a kol: Virtuální dějiny, Praha, Dokořán 2001.

Před Svrácenky trží 11

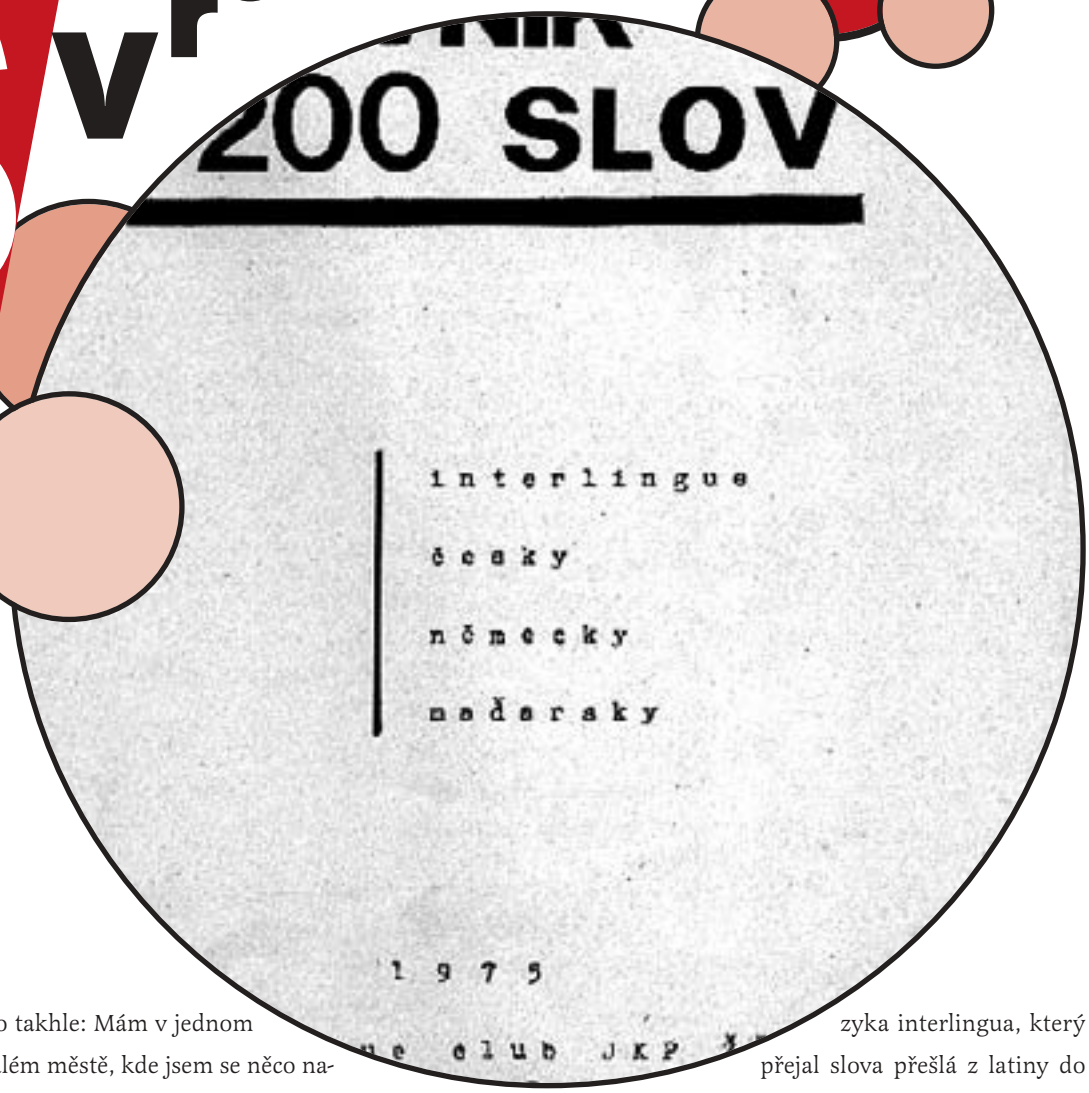

Je to takhle: Mám v jednom malém městě, kde jsem se něco nachodil s dřevěným kačerem, haldu knih. Ne stovky, ale tisíce. Tahal jsem je tam v taškách a pytlech celá 80. léta. A protože je více než zřejmé, že se do města svého dřevěného kačera vrátím na stálo v době, kdy si už nepřečtu ani informaci o době trvanlivosti játrové paštiky, je třeba ty sklady knih zlikvidovat. Nekompromisně... Pustil jsem se do té řezničiny, ale moc to nejde. Kupky vyautovaných knih byly malinkaté a v jakýchsi návalech jsem z nich ještě zachraňoval jednotlivé exempláře se slovy: *Tebe nemohu opustit, kolegyně přemilená*. Jak jste jistě pochopili, letošní rok vás budu informovat o ušetřených knižních životech, neboť co titul, to radost. Tak začínáme.

Cyklostylovaný, sponkami sešitý a páskou na koberce přelepený sešit formátu A4: T. Ondráček, *Frekvenční slovník 1200 slov - interlingue, česky, německy, maďarsky*. 1975, Interlingue club JKP Žďár n. S., ČSSR. Interlingue patří k umělým jazykům, vznikl z jazyka interlingua, který přejal slova přešlá z latiny do moderních jazyků (i se všemi nedůsledností). Interlingue pak tyto nedůslednosti odstranil. Je to marnost nebo to není marnost? Zabývat se podobnými věcmi může být pro naprostou většinu společnosti úplně vyhozený čas, pro nepatrnou skupinu vizionářů to může být zase jeden z řady „zásadních“ pokusů najít společnou nit (řeč) a zamezit tak čemukoliv a naopak pomoci tak čemukoliv. Možná, že existuje i třetí skupina lidí, kteří něco, v tomto případě studování interlingue, konají z nízkých, ale pro mě daleko nejčestnějších důvodů – prostě mají puzení něco dělat, trénovat si mozek, scházet se s druhými, or-

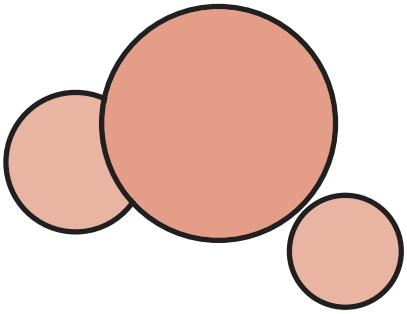

ganizovat, uvádět svoji mozkovou hmotu do aktivity. Z obecného hlediska viděno – tito lidé neškodí, což se o ostatních nedá říci. Všechno, co děláme, poškozuje vyváženost této vybalancované planety, takže ceněni by měli být především ti, kteří Zemi rozhoupávají nejméně. Někdo by samozřejmě mohl namítnout, že potom by úplně nejlepší byli ti, co se nikdy nenarodili. Ale existující život je v celé téhle kauze zásadní premisa. Podstatné je pak to datum: rok 1975. Tím je mnohé řečeno.

Už z úcty nad vykonanou prací si tento spisek ponechávám (i když jsem se dočetl, že díky interlingue je schopno se na světě domluvit asi 10 000 osob). A zase a opět – je to hodně, nebo je to málo? Co znamená počet ve světě, kde se už nedá dopočítat ničeho a nikoho?

Naprostou většinu slov z interlingue jsme opravdu schopni odhadnout – *public* (veřejný), *mersiar* (děkovat), *possibil* (možný), *calme* (klid), *spiritu* (duch, smysl), *fratre* (bratr), *arbor* (strom), *visage* (tvář, vzhled), *militari* (vojenský), *demande* (žádost), *bell* (válka), *complet* (úplný), *valore* (cena), *person* (osoba), *seniora* (paní), *moné* (peníze)... Možná bych mohl, na oslavu té třetí skupiny lidí a až na mě přijde splín, otevřít okno a do noční, mrazivé tmy vyspílat světu chaoticky řazené trsy slov *districtal* - *okresní* - *Bezirks-* - *járási*, *crescer* - *růst* - *wachsen* - *nöni*, *nave* - *loď* - *Schiff* - *hajó*...

Jakub Šofar

Dražba prostoru v Dobré adrese!

I bohatí mohou psát dobré texty!

Ale musejí si je zaplatit!

Bohatý básník je protimluv!

Uděláme to pro vás – vezmeme si vaše peníze!

Neváhejte!

Informace na dobraadresa@firstnet.cz

LITERATURISTICKÝ PRŮVODCE ŠTĚPÁNA KUČERY

Natálie Kocábová je mladá zpěvačka a básnířka. Všichni znají jejího otce, někteří znají ze stránek lesklých časopisů i jejího syna, ale málokdo zná její poezii. Před dvěma roky vydala sbírku Slyšíš mě? a loni jí vyšla prozaická prvotina Monarcha Absint. Dobrá adresa přináší její současnou tvorbu.

Have mercy on my soul

Mám hlavu čistou
Už je čistá
Viděla jsem místa
Z kterejch se nevrací,
Boty lidí,
Co jim umřel Bůh
A smrt mýho třešňovýho sadu.

Viděla jsem,
Jak to si kurví nespravedlnost
Já jí viděla v mý hlavě
A dodneška z toho žeru mrtvý
Co mi sídlej v baráku...

Já viděla špatnej business
A celý špatný výsledky
To zlo
I s jeho přístřeškem
Mi to vypaluje z hlavy

A tak mi to je jasný
Můj ty bože,
Smiluj se nade mnou...
Have mercy on my soul...

NATÁLIE KOCÁBOVÁ

Je čas šlápnout na miny

Říkávala jsem si...
Má loďka
Vždy plula po proudu
dávný jsou časy co pošly
dole... u chalupy na kompostu
hoďte mě do smetí
slyšela jsem světlušky
hoďte mě do smetí
...konstatuju

a mami... myslíš, že mi ublíží?
Mami, přijdou ti zlí pánové?
Já se bojím
Za svobodnou armádou zkázy
Za žílou, tak kam se už nepíchá
Tam hrozí...
Tam číhám já...
A já měla vždycky povolení k Apokalypse

Zvony hryžou hluboko
Je čas šlápnout na miny
Mám mizernej tep
Ti andělé zpívají falešně
Já...
Zbrojím se...
Ať chcípnu, než mě odstřelej
...a pak mě hoďte do smetí

(Chci svojí drogu)

Mami

Myslíš si, že na nás shoděj bombu, mami?
Myslíš, že nám pomůžou vyhrát, mami?
A mami, myslíš, že jim budeme vděční?
Ne mami... přestaň myslet.

A co taková ta náhoda,
když se potká s následkem
svýho šoustání?
a my umíráme, mami...
Vzpomeň na mojí ranní depresi
Myslíš, že je pryč mami?
Už toho nech..

Budou zdražený tikety
A já se k tobě nedostanu, mami...
Co mi řekneš?
Nemám se bránit a oni nade mnou slintaj?
To se nemám mstít a mě už je jen půlka?
Co ty na to, mami?

A k tvý ruce, jen mrazíš led
A žízníš...
Neptej se na mě...
Nebudu ti to chtít říct
A už vůbec nemysli
Nic z toho neodešlo
Už na to nemysli, mami!

Noční rozhovor

Vedu noční rozhovor
Hvězdy mi odporujou
Šramotim v deskách po argumentech
Patologický ticho
Se zpacifikovalo
Je na mě můj dílek svobody
Vítězství
Dejte mi vítězství
A já budu mít první důvod
Vykalit se
Do posledního hejna krvinek
Do posledního jejich lejna
Musím ten rozhovor zrýmovat
Bude se mi dařit
Nebudu shitem mařit
Mno...
Vedu onen rozhovor
Pátrám po pradůvodech následků
Po mezamorfózách důsledků
Žvástovat, dokud mě nešlehne ručka
Dovídám se vskutku zajímavosti
Vzhledem k nočnímu hovoru
Zde v Troji,
Praha 7, 171 00
Česká Republika

LITERATURISTICKÝ PRŮVODCE ŠTĚPÁNA KUČERY

Jdi domu

A já se tak snažim
Až mi tvrdnou žíly
táhnu celou svojí inscenaci
Z bordelu do bordelu.
Zase mi nakecali
Že snad jednou umřu ve dvou
Snad ani neproběhla polem liška
A já nedožrala ty mastný topinky
Zase se kácim
Pod rukou vlastní sekery
A budu sama do zejtra
A odtamtaď až na konec dráhy
Já a mý psycho
A že mi nadávali do egožroutství
Chce se mi tak brečet
Až mi tuhne slza
Moje síla klesla rozleptaná
Kde jsou ti moji mrtvý lidé?
Jdi domů
Už si nemáme co říct
už nemáš s kým mluvit

Jsem v šoku

Jsem v šoku
Odškrabujou omítku
Nezbývá, než svést to na Amoka
Méďa Béďa páchne krví
Cpou nás papírama
Jsem sama...
Jsem tak sama

Blinkám číši bolehlavu
Hryže mě psí kastrát
Po sklepeních brouzdá
Zpívaná Katuša
Budu se bát!!
Já se budu tak bát!!!

A co mám dělat?
Sekyr je málo
Jedu je málo
Žádný volný místa
Všeho je málo a nic není

Jsem v šoku
Křída na zemi
Ztráta peněz
Já na zemi
Ztráta peněz
On do mě stejně
Vlez nevlez...
On do mě vlez... ne....

Jsem v šoku

NATÁLIE KOCABOVÁ

Mejch posledních osmnáct let

Až budu kráčet údolím smrti
S puškou v ruce
A bazukou mezi nohama
Až mě budou lízat mrtvý lidi
A ďábel lákat na bonbóny
Až mě bude Hospodin vykupovat
A bílá Amerika vyhlásí mír
Já se nebudu bát
Protože mi tohle údolí kříží cestu
Už posledních osmnáct let

A žádnej Satanskej kurevník není horší než já
A žádnej Bůh mě neuplatí
A nižádná černota není tmavší,
Než moje hlava
A budu kouřit
A zdravit mrtvý lidi,
Co mi lezou na soukromej pozemek
Už posledních osmnáct let

A nic tam jednou v tom údolí
Mě nevykolejí
Když je moje ruka ještě vražednější
Než zlo
A zlo mi je jasný
Už posledních osmnáct let

A s bazukou budu za jedno
Prostě až umřu
A pudu tim údolím
Tak se nebudu bát
Jako posledních osmnáct let
And what about Heaven? Zeptaj se mě
Bohužel
Já řeknu jenom: Bohužel
A vim to už osmnáct let

Zewl...

Sedim..
Zadek připláclej k zemi
Dávno už mi nechodí informace
A milostnej kalkul v tahu
Tak se koukám
Jak, že to všechno vypadá
Za jakýho imbecila zase budu
Topení se podělalo
V řadě podělaností až za mým metabolismem
Pak, nějakej ten jejich
Logaritmickej příklad
Je nesmírně a naprosto důležitej
Právě teď, jenom na tomhle místě!!...
...já kapituluju...

tyhle moje tři roky starý tenisky
poslední dobou dávaj docela smysl
koukám na ně v zalíbení....
....
Už jen pro ty tenisky
Jen pro ty tenisky žít...

No a tak si tu sedim
Co takhle prásknout si kolagen do rtů?

Ale né...
možná zejtra
Už nic,
Dnes ne

Dole na podlaze na hranatým zadku
Blafuju
Fucking ad absurdum
Nehorázně zevluju

Nekorektní

Jiří T. Král

Glosátor cítí povinnost připomenout objevnou snahu Vladimíra Justa o novou definici slova omluva, která dosud bohužel zůstala nepovšimnuta. Vladimír Just referoval v jedné z letních Kaváren (příloha Mladé fronty Dnes) o knize Tenkrát na Šumavě, do níž Zdeněk Roučka soustředil pohlednice z let 1929 až 1939 ukazující „Šumavu zmizelou“. Při této příležitosti kritizoval fakt, že se na Kvildě neuskutečnila celosezónní výstava Roučkových fotek, kde měla být i série snímků dokumentujících odstřel kostela v Prášilech koncem 70. let. Na vině je podle něj místní samospráva ovládaná bývalými pohraničníky. „Místostarosta Kvildy, soudruh Frydlewicz, zde sloužil jako vysoký důstojník, údajně jako politruk roty,“ napsal Just (v Plzeňském deníku byl předtím ještě důraznější: „nevím, zda a kolik obětí má Frydlewicz a jeho jednotka na svědomí, to ví jen on sám“). Frydlewicz se proti Justově útoku ohradil s poukazem na to, že byl dvacet let normalizace diskriminován: „Byl jsem po roce 1969 vyloučen z KSČ a propuštěn do civilu. Po roce 1970 jsem nesměl učit, nesměl jsem být zvolen do národního výboru. V roce 1990 jsem byl rehabilitován a povýšen až do hodnosti plukovníka Pohraniční stráže.“ Po takovém dopise by jeden čekal, že se Just omluví, nebo že doloží další argumenty, proč že je Frydlewicz bolševická zrůda. Ale kdepak, copak bychom bláhoví chtěli od kritika. Série jeho vytáček je opravdu zaznamenáníhodná: Odkud byl Frydlewicz propuštěn – z Pohraniční stráže přece; později byl povýšen na plukovníka – tak to předtím musel být major, a to přece vysoký důstojník je; byl politruk roty – bylo to v regionálním tisku, ale protože jsem to neměl ověřeno, tak jsem pro jistotu volil termín údajně, píše Just (hleďme na snahu o pravdivost – slovo údajně tedy stačí k tomu, abychom pak mohli napsat cokoliv). Glosátora Justův způsob omluvy fascinuje. Je skvělé, jak si dokáže stát na svém, aniž by si dokázal sehnat nějaké relevantní argumenty. Ale Just je přece známý publicista s morálním kreditem, kdo by mu vyčítal, že škrtne někomu ze životopisu dvacet let na oplátku za to, že se postavil proti jedné výstavě.

Ostatně Vladimír Just si může být jistý, že nikoho už takový způsob argumentace nepřekvapí, neb v médiích už dávno není kde hledat to, co se kdysi nazývalo zdravý rozum. Názorně to ukázaly reakce na rozhodnutí televize Nova zastavit reality show Miliónový pár kvůli tomu, že některé jeho účastnice měly za sebou pornografickou minulost. Nova zřejmě nechtěla riskovat případné pokuty od Rady pro rozhlasové a televizní vysílání a přesunutí vysílání do pozdější doby se jí nevyplatilo (navíc zas tak oblíbený ten pořad kupodivu nebyl). Její představitelé zabalili své rozhodnutí do trochy morálních řečí o dětech, jak už to v takových případech bývá. Jeden by čekal, že konec dementního pořadu na víceméně dementní televizní stanici nemůže nikoho vyprovokovat k nějaké větší reakci, to však nepočítá s neutuchající vynalézavostí feministek, které zřejmě už v jakémkoliv tématu vidí příležitost ukázat, jak celou společnost ovládají hloupí bílí muži. V Mladé frontě Dnes tak Lucie Jarkovská vše přirovnala ke středověkým čarodějnickým procesům. „Novodobé čarodějnice, které si dovolily obnažit svá těla jinak, než jak to ženám dovolují (či dokonce přikazují) nepsané zákony doby, nesmějí mít moc, kterou by získaly možností působit na diváctvo z televizních obrazovek,“ napsala. Podle ní je tu pokrytecká dvojí morálka: ženy točící pornografii odsuzujeme, muže konzumující totéž však nikoliv. Jednomu by po takovém intelektuálním výkonu přišlo na mysl, jak by se Jarkovská dokázala vyrovnat se skutečností, kdyby Nova pořad zakázala poté, co by se na veřejnosti dostaly pornografické fotky nějakého z mužských aktérů (pokud by ovšem nebyly z filmu pro gaye – pak by bylo možné tvrdit, že společnost je také homofobní). Glosátor si netroufá popírat, že společnost je pokrytecká, nerad by z ní však vyděloval zmíněné čarodějnice. Nebo snad není pokrytectvím tvrzení pornohvězd, které se v rozhovorech svěřují, jak mají rády svou práci a jak odpovědně k ní přistupují, místo aby řekly (ale pro „rádi“ a „řekli“ to platí také), že prostě souloží za peníze?

Podivuhodná debata o Miliónovém páru vyvolala glosátorovo podezření, že se

zápisník

předmět demagogie snad vyučuje na školách v občanské nauce či nějakém takovém předmětu. Největší úspěch má zřejmě výuka schopnosti, jak pod rouškou objektivity schovat ideologický pamflet. Na glosátorově oblíbeném webu feminismus.cz to nedávno předvedla studentka Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy Magdalena Górska ve studii nazvané Interrupce psaná společností, tělem a individuálním vědomím. Hleďme, jak je možné vskutku neutrálně popsat příznivce a odpůrce potratů: „Pro-lifeisté bojují za ‚ochranu života', především toho ‚nenarozeného'. (...) Právo na život je pro ně základem hodnot západní civilizace a potraty jedním z největších hříchů a zločinů, jaký může být kdy spáchán. Jejich argumentace je často založena na demagogii a emocionálním vydírání." Na druhém pólu stojí skupiny „označované jako pro-choice. Jsou to skupiny, které usilují o to, aby žena měla právo autonomně rozhodovat o svém životě a těle. (...) Skutečně se snaží řešit otázku konstruktivně a realisticky. Místo restrikcí se snaží najít alternativní řešení." Glosátor by touto cestou chtěl poděkovat vyučujícím na FHS UK za to, že svým studentům umí vštípit umění objektivně popsat názory protistran nějakého sporu.

Ovšem stejně vášnivě jako hru na objektivitu mají mnozí rádi hru na toleranci, pokud tedy druhý nemá názor odporující všeobecně sdílenému názoru. Jak napsal Leszek Kolakowski v knize Malé úvahy o velkých věcech: „Pokud tvrdošíjně trvám na svém přesvědčení, byť bez jakékoliv agresivity, pak už jen tím popírám samu (falešnou – pozn. glosátora) ideu tolerance. To však je škodlivý nesmysl – pohrdání pravdou je naší civilizaci stejně tak málo prospěšné jako fanatismus pravdy." Autor těchto řádek byl původně na pochybách, proč Kolakowskému stojí za to zabývat se takovými samozřejmostmi. Pochopil to poté, kdy zaznamenal volání pobouřených socialistů po tom, aby se Ital Rocco Buttiglione nestal evropským komisařem pro spravedlnost, neboť řekl, že homosexualita je hřích. Tak tedy znovu Kolakowski: „Kdyby se církev chtěla uchýlit k právnímu zákazu homosexuality, mohla by být obviněna z trestuhodné netolerance. Organizace homosexuálů však požadují, aby církev svoje učení (o nemorálnosti homosexuálních praktik – pozn. glosátora) odvolala, a to je projev trestuhodné netolerance z druhé strany." A co vlastně to ve skutečnosti Buttiglione řekl? „Můžu si myslet, že homosexualita je hříchem, ale nemá to vliv na politiku, pokud neřeknu, že homosexualita je zločin. (...) Můžeme vybudovat občanskou společnost i v případě, že se lišíme v názorech na některé otázky morálky." Glosátor je jat podezřením, že Buttiglioneho zkazilo studium filozofie, jejímž je profesorem, neb jinak by si ve slušné společnosti nic tak rozumného říci neodvážil.

Na závěr si glosátor neodpustí reagovat na poznámku v minulé Dobré adrese nazvanou Peníze pro Tvar!, kterou podepsala značka (kl). Poděkuje přitom za chválu („Jiří T. Král ve svém Nekorektním zápisníku celkem trefně glosuje význam časopisu pro normálního čtenáře" – tedy v podstatě žádný – pozn. glosátora), kterou ovšem bohužel nevděčně nehodlá vrátit. (kl) se domnívá, že by zánik Tvaru (ten už je v tuto chvíli státem zachráněn, co jiného se ovšem dalo čekat) byl ztrátou pro naši literaturu. „Tvar je jedním z mála fungujících prvotních roztoků, v němž se může nějaká dobrá literatura časem samoplozením vylíhnout, což se taky sem tam stává," tvrdí. (kl) také píše, že Tvar v budoucnu poslouží jako zrcadlo toho, že „se tu v literatuře něco dělo mimo říši nakladatelství a knih". Glosátor je potěšen, že si o něm (kl) myslí, že je normální, marně však přemýšlel, proč by literární časopis měl mít význam pouze pro čtenáře nenormální. Je mu také líto, že se nedožije absolventské práce Marie Krátké z roku 2080, která přesvědčivě doloží, že vedle kvalitních knih zde vycházela i řada grafomanských časopisů. Glosátorovi rovněž není zcela zřejmá představa časopisu jako literárního roztoku, z něhož se sem tam na svět proklube nějaký literární talent. Na zrození jednoho talentu totiž není třeba stovek grafomanů a desítek časopisů, ale právě jen jednoho literárního talentu.

„Na hradě

(setkání se Sylvií Blaškovanovou)

Sylvie Blaškovanová instaluje původní keramické nádoby z 9.–12. století v Příběhu stolování.

„je ženská!“

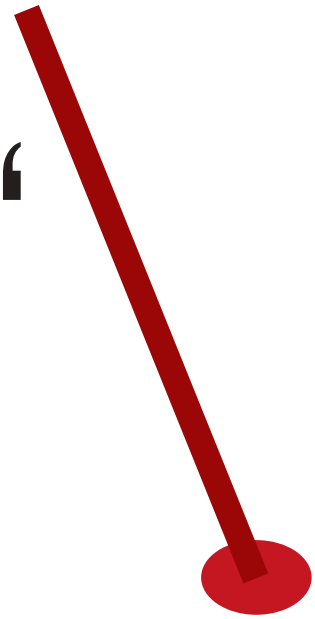

Už jste viděli novou stálou expozici Příběh Pražského hradu ve Starém královském paláci v Praze? Já ano a musím říci, že je to jedna z nejlepších expozic, jakou jsem v Čechách kdy navštívila. Nedalo mi to a začala jsem se zajímat, kdo za tím počinem, který si se zahraničními expozicemi rozhodně nezadá, stojí.

Jmenuje se Sylvie Blaškovanová a je kurátorkou celé expozice. Schůzku jsme si smluvily na jeden srpnový podvečer v útulné kavárně pod Hradem. Dorazila o deset minut později, následována oranžovým šálem přehozeným přes tašku, která jí volně visela přes rameno. Je jí dvaatřicet a množství projektů, která stihla od doby ukončení studia architektury realizovat, vás upřímně překvapí. Ale nepředbíhejme.

Omluvně se usmála a se slovy „to víte, mám to z Hradu daleko“ se posadila. Pak jsme si obě objednaly zázvorovou limonádu a já se začala ptát. Zajímalo mě, co přivedlo vystudovanou architektku k projektování expozic a výstav. Řekla mi, že architektů je moc. Jedním z mála málo probádaných oborů je architektura bytová, jenže příležitostí, jak se v tomhle oboru uživit, u nás moc není. A tak se Sylvie rozhodla, že zkušenosti z architektury využije jinak a jinde. K tomu se jí brzy naskytla příležitost, protože právě v té době připravoval akademický architekt Miroslav Řepa výstavu „Josip Plečnik – Architektura pro novou demokracii“. Na otázku, proč si myslí, že si ke spolupráci vybral právě ji, odpověděla s úsměvem: „asi mu bylo blízké, že jsem od ‚fochu‘...“

S Miroslavem Řepou spolupracovala Sylvie v roli produkční na (dnes už slavné) výstavě během posledního roku příprav, v době konání v roce 1996 a pak další čtyři roky, kdy společně připravovali její putovní podobu. Získala tak jedinečnou možnost naučit se, jak se výstava dělá, setkala se s profesionály a možná aniž si všimla, pomalu a jistě jí „výstavničení“ vrůstalo pod kůži. Výstava procestovala dvanáct zemí, všude se setkala s úspěchem a není divu, že záhy přišla další příležitost v podobě projektu „Deset století architektury“. To už byla Sylvie „výstavničinou“ pohlcená. Do přípravy výstavy se pustili v roce 1998 v osvědčeném tandemu – Miroslav Řepa jako kurátor a Sylvie Blaškovanová jako hlavní produkční.

Příprava výstavy trvala tři a půl roku. Slavnostního zahájení jste se mohli zúčastnit v roce 2001. Projekt zaměřený na širokou veřejnost obsahoval nově i program pro děti. Výstava uvítala celkem 156 tisíc návštěvníků. Pyšnit se může i šestidílným průvodcem po architektuře, který představuje 1200 českých staveb a Sylvie ho pokládá za své dítko. „Těch šest knížek jsme ‚vydupali‘ ze země. Po velkém zpoždění autorů textů jsme pak za necelý rok zpracovali 6 českých a 6 anglických publikací, sami jsme sbírali fotografie, a pokud to jinak nešlo, i fotili stavby, které jsme nikde nenašli. Díky té mnohdy náročné práci jsem se naučila maximum o přípravě i výrobě knih.“

Výstava čítala na 150 zapůjčitelů. Všechny je zvládli Sylvie s Miroslavem zkoordinovat v původně dvoučlenném, později sedmičlenném týmu. Spolupracovali se šesti kurátory, pěti architektonickými týmy a pěti režiséry. A v neposlední řadě tu byla pochopitelně agentura Dada, která s nápadem vůbec přišla.

Těžko se divit, že po Deseti stoletích architektury přišla Sylvii nabídka na pozici kurátorky nové expozice na Pražském hradě? A Sylvie si tuhle příležitost nenechala proklouznout mezi prsty. Stala se „mámou“ nové expozice – Příběhu Pražského hradu.

Jak se navrhuje koncept a samotný projekt takové výstavy?

Tyhle věci jsou složité, když se rodí. Každá autorská činnost potřebuje na uzrání dlouhý čas. Vždycky je pak nutné najít kompromis mezi touhami a možnostmi... K výstavě jsem vymyslela rámcový koncept. Pak jsem dala se svými kolegy dohromady mantinely. Pro koho ta expozice bude, jaké budou její součásti a další produkty výstavy, doprovodné programy... teprve pak přišel podrobný obsah.

Stěhování gotické sochy sv. Jiří do Starého královského paláce – náročný transport 800 kg těžké unikátní jezdecké sochy přes terénní zlom pod Jiřským náměstím na severní dvorek jeřábem.

Kolegové? zeptala jsem se. **Jak jste dávala dohromady celý tým?**

Začali jsme na třech lidech. Nakonec měl nejužší tým čtyřicet dva lidí. Oslovili jsme památkáře, správce sbírek a archeology, kteří pracují na Hradě, a také externí odborníky, aby byl pohled co nejobjektivnější. Pomohly samozřejmě i konkurzy a výběrová řízení, kterými se hledali architekti, fotografové a všichni dodavatelé. Spolupráce na takové výstavě je běh třeba na dva roky. I to byl faktor výběru – všichni museli být zapojeni po celou dobu. Na druhou stranu to mělo i své výhody, protože vybrané firmy se staly součástí jednotící myšlenky, vznikl stálý tým. Z většiny z nich se stali kamarádi, kteří do výstavy vkládali své nápady, svůj zájem, své know-how. Byli ochotní přijít do práce i v sobotu nebo v neděli... Stálá expozice je projekt, který může své základní myšlenky sdělit mnoha různými způsoby. Chtěli jsme najít způsob, který bude fungovat dlouho. Výstupem celé práce byla vlastní výstava ve dvou prvních oddílech, a potom interaktivní programy ve výstavě, speciální dětský program, v neposlední řadě samozřejmě velkoformátová kniha a dokumentární film. Pokud jde o tým, myslím, že to v tomhle směru bylo ideální. S těmi lidmi dnes chodíme na pivo, hrajeme bowling... Opravdu si toho cením, že se taková věc podařila. Potvrzuje to slova architektky Evy Jiričné, že dobrá práce se pozná tak, že po jejím skončení jsou z kolegů přátelé.

Jak jste to dokázala... přivést k projektu právě takové lidi?

To je v mnohém dáno tím, co mě naučil Miroslav Řepa. On o sobě říká, že je ze staré školy, dbá na takové „maličkosti“, jako

byly třeba vánoční besídky, vždy slušně a první pozdraví, v dopisech udržuje zásadně uctivou linku a nepíše hrubky. I díky jeho škole jsem se naučila prosazovat své myšlenky, ale i ustupovat. Naučila jsem se dávat za pravdu. Já nejsem manažer, neumím lidi motivovat moderním způsobem. Ale jsem schopná pracovat společně s lidmi, kteří jsou na stejné vlně. A tenhle projekt takový byl.

Já nejsem manažer, neumím lidi motivovat moderním způsobem. Ale jsem schopná pracovat společně s lidmi, kteří jsou na stejné vlně. A tenhle projekt takový byl.

Na co jste vy sama ohledně výstavy nejvíc pyšná?

Na to, že to je, že to je celé a že to bylo včas...

A o čem nejradši mluvíte?

Mám moc ráda ty interaktivní programy. Z nich teď vzniká CD, které vyjde v dubnu k ročnímu výročí výstavy. Bude o tom, co můžou návštěvníci na výstavě vidět a představí i něco nového.

Kdo vás na takovou myšlenku přivedl?

Můj kolega Marek Kraus z Barrandova připravoval podobnou věc pro jinou výstavu Výstava a exil v umění.“ (ano, i v téhle záležitosti měla Sylvie prsty. Opět se na výstavě podílela v roli produkční) „Tehdy nám vysvětlil, jak věci fungují, předal nám svoje zkušenosti a my měli pak na čem stavět. S Markem jsme interaktivní programy vymýšleli společně – především scénář. Je to takové naše dítko...

A co se nepovedlo?

Věci, které se nezdařily úplně... Hm. Trápilo mě, že jsme se rodili do doby, která nebyla připravená. Měnilo se vedení a s ntím i atmosféra Hradu, což také některé věci ovlivnilo. Některé věci nejsou tak

Čištění originálu gotického chrliče restaurátorem.

A jen tak vznikne něco většího. Potřebuji kolem sebe lidi, co fungují stejně. Fakt si vážím všech lidí kolem sebe. Třeba dvou holek produkčních, které to se mnou dávaly dohromady. Když jsem už byla unavená, vytáhly mě ven nebo mi přinesly dobrou knížku.

Stěhování románského náhrobku do oddílu Příběh pohřbívání za dozoru restaurátorů.

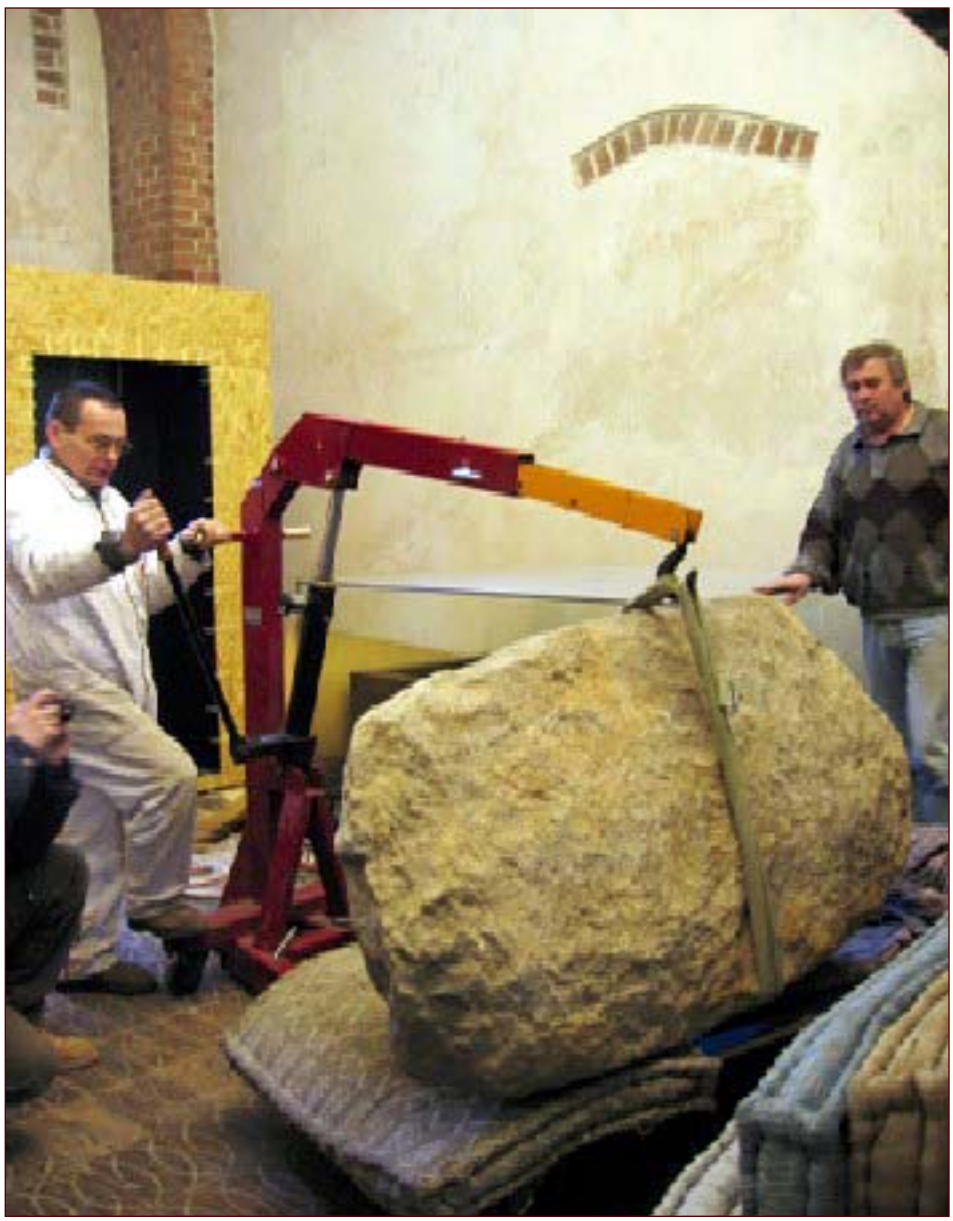

dokonalé, jak bych si představovala, ale tím, že je výstava stálá, se to dá zlepšovat. Hlavně formy komunikace toho, jak výstava funguje, její vnitřní organizace, otázky provozu. Aby návštěvníci chápali, proč je zima, proč je v expozici třeba málo světla, (kvůli uchování exponátů) a tak podobně. Důležitá je taky spokojenost kustodů. Mají rádi Hrad a jejich kontakt s návštěvníky je přímý – musí vědět co nejvíc o fungování výstavy i Hradu. Nebo třeba kniha. Má tři a půl kila. Je skvělá, ale jak si ji mají návštěvníci vlastně odnést? Tašky, které teď máme k dispozici, nejsou dost pevné a trhají se. Beru to osobně jako nedostatek. Ale to všechno se dá změnit.

Kolik lidí už výstavu vlastně navštívilo? A jak ji propagujete?

K dnešnímu dni má výstava 87 tisíc návštěvníků. Jsou to jednak turisté, kteří jdou na Hrad a spolu s jeho prohlídkou navštíví i naši výstavu, ale také přímí návštěvníci. Ti tvoří zhruba polovinu.

A ta propagace?

Spoléháme na šuškandu, která může výstavě velmi pomoci – a zatím určitě funguje dobře. Mimo klasické propagace a reklamy taky rozesíláme pravidelně informace na přibližně 5700 škol. Aspoň třetinu návštěvníků tvoří právě žáci základních škol.“

A... proč vlastně? Proč to děláte? zeptala jsem se na závěr. Chtěla jsem vědět, proč ta mladá, atraktivní žena běhá po Hradě s vlajícím šálem, proč pracovala víc než deset hodin denně, řídila desítky lidí, stresovala se tím, když se něco nedařilo a nejednou se snažila dosáhnout svého mezi mlýnskými kameny hradních i jiných „mlynářů“.

Strašně mě to baví. Potřebuju dělat věci, které mají smysl, jsou za mnou vidět.

Malování do šuplíku jsem si užila dost. Mám radost ze setkání s lidmi, co mají neuvěřitelné znalosti a zkušenosti a navíc i nadhled. Je to jako od Vonneguta. Vytvářejí se karasy, kruhy lidí, kteří mají něco společného. A jen tak vznikne něco většího. Potřebuji kolem sebe lidi, co fungují stejně. Fakt si vážím všech lidí kolem sebe. Třeba dvou holek produkčních, které to se mnou dávaly dohromady. Když jsem už byla unavená, vytáhly mě ven nebo mi přinesly dobrou knížku. Iva Sommerová je máma od rodiny a celou dobu fungovala jako tiché zázemí. Vždycky věděla, jak potěšit lidi. Hlídá třeba systém narozenin a svátků. Jitka Štollová pořád přináší nové nápady, jak výstavu zviditelnit. A třeba celý dětský program produkčně zajišťovala sama.

A dál? Výstava je otevřená, má úspěch... co budete dělat teď?

Chvilku se chci výstavou těšit. Teď už budou přicházet jen radosti, třeba dětský víkend, odborný cyklus přednášek, který chystáme... A pak si chci užít trochu holčičího času. Rodina, budování bytu... a tak.

A pak už jsme si povídaly se Sylvií jen o těch holčičích věcech, popíjely čtvrtou láhev zázvorové limonády a užívaly si klidný večer. A vám, milí čtenáři, mohu jen doporučit, abyste si o víkendu vyšetřili trochu času a vyrazili na Hrad. Ostatně – kdy jste tam byli naposledy? A pokud snad opravdu vyrazíte, pro jistotu přibalte do kapsy jednu pevnou tašku o velikosti a nosnosti jedné, tři a půl kilové knihy. To pro případ, že byste si přeci jen chtěli z výstavy odnést víc než zážitek...

Připravila
Veronika Hornerová

Diskuze nad modelem renesančního Hradu, arch. Petr Chotěbor, historik architektury, a Petr Dvořák, modelář.

Instalace originálního pohřebního pláště Maxmiliána II. do atypické vitríny (Příběh pohřbívání) pod dohledem správkyně sbírek Pražského hradu PhDr. Mileny Bravermanové.

Canny

Neznají celou pravdu (ve skutečnosti na to ani nemají předpoklady, aby znali celou pravdu.) Nezřídka vůbec netuší, že jsou Světlonoši. A je to pro ně vlastně lepší. Často jsou to umělci – spisovatelé, malíři, básníci. Nebo filozofové. Někteří vynikající. Někteří nikoli. Pro Adepta, pro bytost se základními předpoklady, znamenají ale na počátku cesty mnoho, ať už jsou čímkoli.

...o Michalovi nikdo neslyšel
Michala nikdo neznal

Mohl jsem se samozřejmě koukat na hokej. Mistrovství světa, finálovej zápas. S Finama. Ale nijak zvlášť mě ta představa nelákala. Přišel jsem domů někdy kolem čtvrtý, venku bylo hnusně horko, celá Praha rozpálená. Na Staromáku čtyřicet tisíc lidí. Nebo čtyři sta? Měl bych se podívat do novin. Lezou mi krkem. Hokejisti. Mistři. Jestli to vyhrajem, bude zas všude bordel. Všude ožralové, pivo, šampaňský. Střepy. Byl jsem zpocenej, pustil jsem si větrák, ale nefungovalo to moc, mladá už byla na tý párty. Ani vzkaz nenechala. Dole na sídlišti prázdno, všichni zalezlý u telky. Panelák horkej. Nalil jsem si

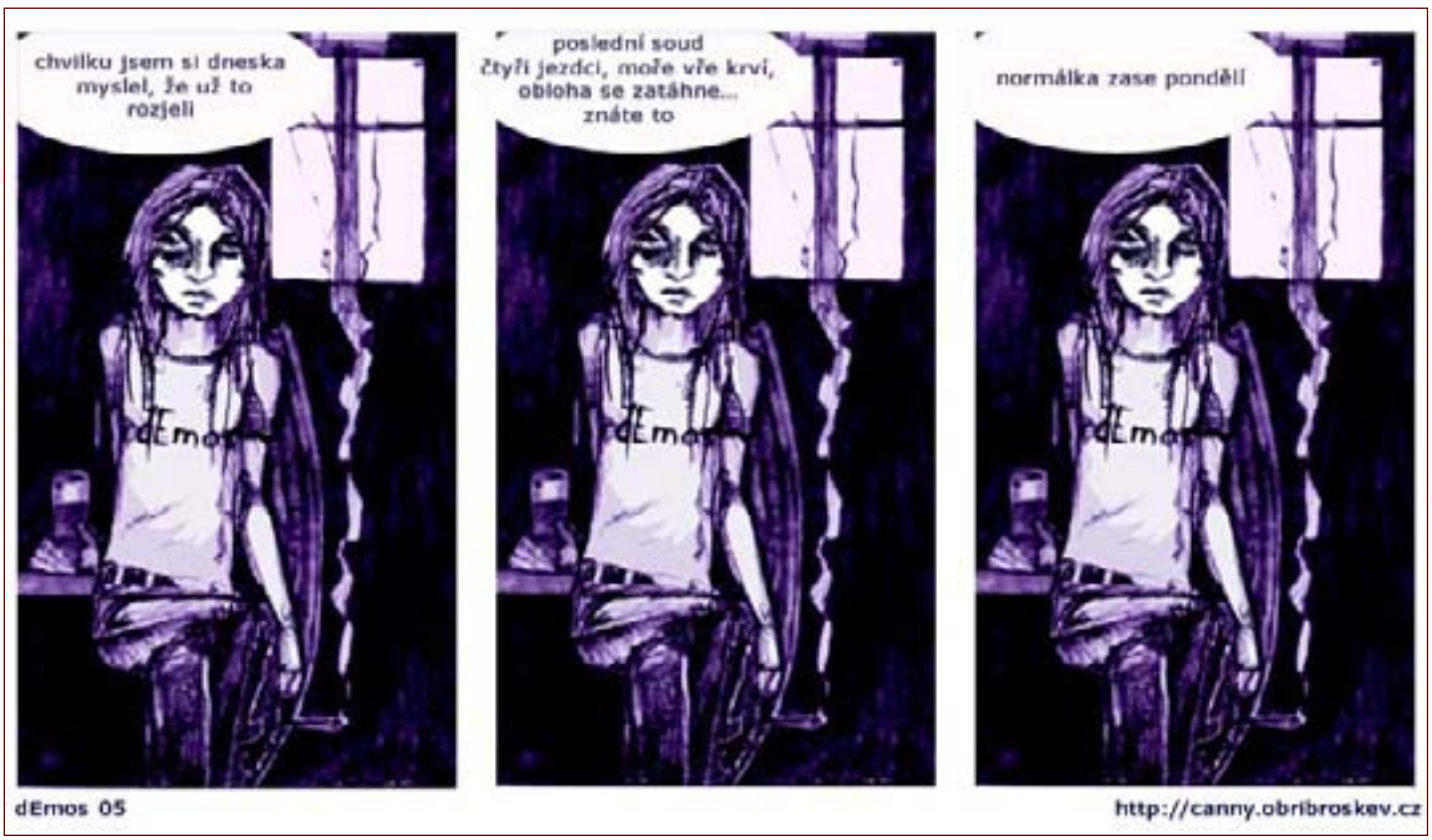

Světlonoš

kolu, 0,5l navíc. A vytáh jsem z tašky knížku, co jsem dostal. Mám kámoše. Spisovatel. Tuhle mu vydali v nějakým malým nakladatelství. Je to bejvalej kolega. Spolupracovník. Asi jeden z nejlepších přátel, který mám. I když jich moc nemám. Protože jich moc nemám. Chytrej kluk. Trochu šáhlej. Jednou jsme se dali do řeči kvůli muzice, poslouchal podobný věci jako já. Přišel jsem do Prahy z malýho města, hodně mi pomoh. Trochu se votrkat. Víc si věřit.

Dlouho se známe. Ale to, že píše, jsem se dozvěděl až dneska. Zavolal mi. Už spolu půl roku nepracujem. Našel jsem si místo u Oskara, líp placený než ve starý bance. Teď tam zas pracuje mladá. V tý bance.

Od tý doby, co jsem odešel, jsme se vlastně s tim kámošem neviděli. Až dneska mi zavolal.

„Něco pro tebe mám."

Neměl jsem moc chuť courat po rozpálený Praze. Ale přemlouval mě. Že mi to určitě musí dát dneska. Tak jsme si dali sraz. Ve Slávii. Přišel jsem první. Seděl jsem a koukal na Národní divadlo. Ulice byla rozkopaná. Tramvaje jezdily jinudy. Přemejšlel jsem, co pro mě asi tak může mít. Možná nějaký cédéčko. Oba máme rádi Toma Jonese, tak jsem doufal, že mi nepřinese to nový, protože už ho mám. Koupil jsem si ho, hned jak vyšlo. Ale to už je taky nějakej pátek, tak snad vezme něco jinýho.

Přilít asi o dvacet minut pozdějc. Ale nezdržel se. Jenom mi dal ten balíček. V takovým tom žlutohnědým balícím papíře. Přelepenej tenkým proužkem čirý lepící pásky.

„To je bomba?" Dal jsem si balík k uchu. Abych si jako poslech, jestli netiká.

Zasmál se.

„Trochu. Vyšla mi knížka."

„Ty...?"

„No. Píšu. Pod pseudonymem, tak se nelekni. Hele, sorry, já musim fakt letět, máme dneska ten mejdan."

„Jasně. Díky. Čau."

Podal mi ruku a zmizel, koukal jsem z oken Slávie, jak jde směrem k Tescu, jenom kousek jsem ho ještě viděl jít. To neni moc dobrej úhel na pozorování. Z místa kde jsem seděl. Zvláštní kluk. Hodně chytrej. A spisovatel. Někdy jsem si vedle něj připadal jako idiot. Jenže to jsem si vedle mladý připadal často taky. Znova jsem si nalil kolu. A napil jsem se.

Na světě, tak, jak ho všichni znáte, žijí lidé, kteří jsou jiní než ostatní. Není jich mnoho. Řádově desítky tisíc.

Nějak si říkají. Nikdo, kdo mezi ně nepatří, neví jak. Jsou velmi chytří. Ještě daleko chytřejší, než by si leckdo dokázal představit. V první řadě vědí, že všechno je úplně jinak, než si myslíte právě teď.

Umí si navzájem číst myšlenky. Někteří umí pohybovat věcmi. A někteří, svým způsobem vlastně všichni, umí pohybovat světem. Jsou společenstvím. Jednají na základě kolektivního vědomí a do nejmenších podrobností plánují každý krok lidstva. A nejen plánují. Dohlížejí na to, aby se jejich plány plnily. Mají pomocníky mezi umělci, vojevůdci a politiky všech zemí. Ovládají síly černé i bílé magie, vyznají se na burze, řídí pohyb atomových ponorek po dnech oceánů

Oni. Skuteční pánové tvorstva. Ale mají nás rádi. Jsme jejich slabostí. Berou si naše ženy a muže a žijí s nimi, aniž by jim odhalili své nitro. Jsou velmi citliví a jejich cit je pak svazuje, někteří z nich se zblázní z nenávistné lásky ke svému přihlouplému protějšku, jiní se z pout závislosti dostanou včas. A přežijí. Přesto jsou, i ve své slabosti, silnější, než kdokoli z vás.

ONI. Ale mají nás rádi. A hledají si mezi námi Adepty. Oťukávají je, krouží kolem nich. Ale nemohou se s nimi spojit. Rozhodně ne přímo. Rozdíl mezi nimi a obyčejnými lidmi je tak velký, že Adept by se při náhlém otevření očí mohl zbláznit. Stává se to. Mnoho hledajících se zblázní. A snad právě proto se o NICH dozvíte nejspíš za zdmi psychiatrických léčeben. Bláznům nikdo nevěří. Blázni si nevěří ani mezi sebou. Každý je zahleděn do svých vlastních bludů. Střípky tajemství jsou natolik roztroušené, že celek není možné zahlédnout. Celek je neviditelný.

Ostatní, ti co zkouškou projdou a nezblázní se, tajemství úzkostlivě tají.

Na mladé Adepty se musí pomalu. Zlehka. Do umění vidět svět s otevřenýma očima je zasvěcují Světlonoši. To jsou lidé, kteří se ve vývoji zastavili někde uprostřed mezi lidmi normálními a mezi NIMI. Neznají celou pravdu (ve skutečnosti na to ani nemají předpoklady, aby znali celou pravdu.) Nezřídka vůbec netuší, že jsou Světlonoši. A je to pro ně vlastně lepší. Často jsou to umělci – spisovatelé, malíři, básníci. Nebo filozofové. Někteří vynikající. Někteří nikoli. Pro Adepta, pro bytost se základními předpoklady, znamenají ale na počátku cesty mnoho,

Canny
Světlonoš

ať už jsou čímkoli. Pomalu sdělují, že ještě existuje jiný svět, než ten, který Adepti znají. Někteří Světlonoši to sdělují ve svých knihách, obrazech, písních. Adept se pak pomalu osměluje, rozvíjí. Začíná chápat. A pokud má dostatečně vyvinuté všechny smysly, pokud je připravený, může zkusit oči otevřít. Těm, kterým se to podaří je otevřená cesta kamkoli. Z těch, kteří připraveni nejsou se buď stávají blázni, nebo noví Světlonoši. Úspěšný Adept zjistí, že Světlonoše překonal, ale protože ten mu prokázal službu a otevřel pro něj nový svět, většinou si jej vydržuje. Světlonoš, však často sám pozná, že byl překonán a ve chvíli, kdy zjistí, že jemu zůstaly brány království uzavřeny, většinou pro něj další existence ztrácí smysl.

Úděl takových Světlonošů je vlastně velmi krutý. Bývají totiž ve většině příkladů stejně citliví jako ONI. Jen nedisponují schopnostmi, které by jim umožnily projít nesmírně komplikovaným a náročným iniciačním obřadem. Často si velmi dlouho nepřiznají, že království opravdu nedosáhnou. Nemohou a nechtějí si to přiznat, protože podvědomě vědí, že by tato jistota znamenala jejich konec.

Ti nejlepší Světlonoši jsou zároveň i ti nejcitlivější. Obětují svému snu všechno. Bojí se někoho si vzít či se k někomu připoutat, protože by je jejich láska mohla svést z cesty. Stráví valnou většinu života odříkáním a ničí se marnými nadějemi, že se jim časem podaří sestavit ty roztroušené střípky vědění dohromady, že rozluští tajemství.

Dřív nebo později objeví, díky vrozené citlivosti a získané moudrosti, své hranice. Narazí na své definitivní bariéry a zjistí, že už nemohou výš, protože výš už mohou jen andělé. A to oni nejsou.

Objeví, že svět je skutečně příliš těsnou klecí. Ale že pro ně cesta ven chybí. Že se nemohou ani pohnout. A že to tak zůstane. Napořád. Začnou nenávidět obyčejné lidi, že jsou tak obyčejní, a anděly za jejich lesk a slávu.

A začnou nenávidět sebe.

Pro tak vnímavé bytosti je sebenenávist hluboká studna plná rudě opaleskující rozkoše, na jejímž dně (snad)čeká zapomnění.

Cesta ke dnu je ale dlouhá. Zbytečně dlouhá. Dal bych nevím co za to, kdyby ji ten zasranej pánbůh zkrátil aspoň na polovinu.

Vystoupal jsem po schodech na terasu. Vždycky mě pracovní večírky bavily. Nepiju a tak se mi nestávají ty trapasy co ostatním, většinou si jen užívám, konverzuju, bavím se. Ale dneska je to jiné. Dneska jsou všichni napjatí, přecitlivělí a stažení. Jen na baru se nesměle dotýkají dvě dívky, o kterých všichni z oddělení vědí, že jsou lesbičky. Ale všichni se tváří, že o tom nevědí. Už je tma, poslední zbytky světlých mraků černají nad střechami na západě. A ještě není nikdo namol. Světla jsou příliš jasná. Hudba příliš tlumená.

Opřel jsem se o chladivé zábradlí. Deset, možná jedenáct pater pode mnou bublala ulice, auta. Lidé procházeli kolem honosného vchodu dole, u kterého stojí portýr. V životě mě u dveří nevítal portýr. Dneska poprvé. Mohlo mě to napadnout už dole, že tenhle večírek bude jiný. Mohlo mě to napadnout už když jsem se stal expertem přes komunikaci. Když klávesnici a věčně vyzvánějící telefony nahradilo servilní šumění klimatizace. Mohlo mě to napadnout, že tyhle večírky budou trochu jiné. Ale nenapadlo. Takové věci se člověku nehoní hlavou, když mu zvednou plat o deset tisíc a jeho bývalí nadřízení ho zvou na pracovní obědy.

Praha, matka měst rozežraná chorobami stáří, zářila u mých nohou a mě to nebavilo. Nepatřím sem, nehodím se sem, nejsem ta hyperaktivní ocelová kočka, co se živí elektrickým proudem a sbírá uťaté hlavy svých obchodních nepřátel. I v obleku za deset tisíc vypadám pořád jako trochu šáhlej student, co do matičky přijel autobusem z nějaký zapadlý vísky na severu, kde se o víkendech chodí do okresního města na diskotéku, pět kilometrů lesem tam a pět zpátky. Jako naprostá nula, co od nuly pošla, ticho po pěšině, někdy „pozor!“ někdy spíš tichá voda. Šikovnej kluk, říká se o mně, vypracoval se. Neřek bych to do něj, ale je to klasa. Kdo myslíš, že dal dohromady ten novej manuál? No? Jasně. Jak říkám, šikovnej kluk to je. Jo to se říká. Proto jsem tady. Ale sláma mi čouhá z bot. Umím moc hezky mluvit. Spisovně. A tak. Ale občas se mi stává, že se rozpovídám, zapomenu se... stává se to. Na jednom školení jsem se rozpovídal ... o zimě a ...

„Věděla jsem, že tě tady najdu.“

Monika byla asi pětadvacetiletá dívka, která byla povýšena přibližně ve stejné době jako já. Vždycky pila. Znáte ten vtip – sejdou se dva bankéři a nevožerou se spolu. Na posledním podnikovém večírku, krátce po našem povýšení, ale ještě s kolegy ze starého oddělení, jsem ji musel odvézt domů. Mám malou, bleděmodrou škodovku. Pozvracela mi vzadu potahy a ještě čtrnáct dní to auto páchlo. Ale zvykla si pak stavit se u mne občas na kafe. Sblížilo nás to trochu. Stejně jako naše povýšení. Dokonce mi přišlo, že se do mne možná trochu zamilovala. Ale to člověk málokdy pozná jistě.

„Hledala jsem tě.“

Popošla směrem ke mně a trošku se přitom zamotala. Byla zase opilá. V ruce držela skleničku s nějakým alkoholem. Takže první opilec na tomhle večírku?

„Taky tě to tady nebaví?“ zeptal jsem se.

„Taky.“

Opřela se vedle mě o zábradlí.

„Ale... chtěla jsem ti něco říct.“

Už je to tady, napadlo mě. Teď mi vyklopí, že mě miluje a já jí budu muset říci,

že já ji ne, že bych se radši posral, než bych ji políbil.

„Víš," pokračovala trochu ztěžka, slova kladla zvolna za sebe, jako by si nebyla jistá, co znamenají „ať už zareaguješ jakkoli, moje rozhodnutí to nemě...nezmění a určitě si to nechám, i když si mě nebudeš chtít vzít. Chtěla bych ti říct, že jsem..."

„Těhotná? Ty seš těhotná?"

Cítil jsem, jak mi rudnou tváře. Co já s tim mám co společnýho, proč se mnou mluví, jako kdybych měl bejt táta nebo co..

„Jak to víš?"

„Co?"

„Že jsem těhotná." zapotácela se trochu.

„Teď jsi mi to řekla."

„Ne...ee, já ti to teď chtěla říct." byla zmatená.

„A proč? Co s tim mám co společnýho, proč se mnou mluvíš, jako bych měl bejt táta... nebo co?"

Odstoupila ode mne a podívala se mi do obličeje.

„Ty seš táta."

Zase trochu zakolísala a uvědomila si to. Že je zase opilá. Asi proto se tu důležitou větu rozhodla zopakovat.

„Ty jsi otec toho děcka!"

Chytnul jsem ji za ramena. Asi se lekla a ta sklenička jí vypadla z ruky a rozbila se. Možná ale jenom byla hodně opilá. To co říkala tomu odpovídalo.

„Kchm, promiňte, že rušim."

Od prosklených dveří k nám šel jistým krokem můj nový šéf. Michal. Pražák, nablejskaná svině z nerez oceli, platinovej smích, každej zub za tisíc korun českých. Hajzl, prašivě chytrej a bleskurychlej zabiják. Usmál se a napřahoval ke mně ruku. Pustil jsem Moniččina ramena a podal mu pravici. Měl pevnej, suchej stisk. Otočil se na Moniku a lehounce se uklonil. To má z nějakýho starýho filmu?

„Zdravím. Co večírek, proč nejste dole?"

„Potřebujem tady něco .... probrat." řekla Monika.

„Čerstvej vzduch a tak," otočil jsem se zpátky nad Prahu. „Ten alkohol mi nedělá dobře."

„To chápu," zazubil se. Mrkl na mě. Měl jsem dojem, že si v tu chvíli vzpomněl na tu samou situaci jako já. Jednou se dělal v bance takový průzkum. Kdo pije a kdo ne. Anonymní. Já tam tehdy napsal, že nepiju ze zásady. A taky co si myslím o alkoholicích. A protože všichni v bance vědí, co si myslím o alkoholicích (a jsem na to patřičně hrdý, že to vědí), podepsal jsem se. Michal byl člověk, kterému jsme testy předávali. To on navrhnul ten průzkum. A jak se tak na mě podíval, měl jsem dojem, že nějakým způsobem si právě moji odpověď vytáhl. A že si ji pamatuje. Sjel pohledem na střepy u našich nohou... skoro jsem měl chuť mu říct, že moje to není... a zase zmizel v otevřených dveřích.

Osaměli jsme. Mlčky jsme koukali na město. Monika nemohla vědět, co se ve mně dělo. Chvilku jsem ještě přemýšlel, jestli se to promítne na výši mých prémií, přeci jenom – nejsem sice krysa z platiny, ale prachy potřebuju. Ale pak jsem se soustředil zpátky na Moniččin problém. Třeba se mi to všechno s Michalem jenom zdálo. Jsem hodně citlivý, často si myslím, že mě lidé sledují a nakonec se ukáže, že to nebyla pravda. Alespoň oni tvrdí, že to nebyla pravda. Zato tohle je realita. Trochu jsem se uklidnil a řekl si, že to musíme nějak vyřešit.

„Moniko." začal jsem. „Já s tebou přeci nikdy nespal. A kafem se..., kafem nemůžeš..." nějak jsem se do toho vtipu zamotal.

„Já vím, žes ... mě měl, když's mě vez tehdy domů. Já ... napřed jsem ... ale trochu jsem si to pamatovala, jaks mě objímal a šeptal mi do ucha, jak jsme se už na večírku líbali."

„Moniko, v klubu ses věšela na každýho, kdo šel kolem a já tě akorát odvezl domů, pozvracelas mi auto, možná, žes už tehdy byla těhotná, já se tě přece ani nedotk."

Otočil jsem se k ní. Shrnula si svojí zrzavou ofinu do očí a brečela.

„Takže ty to popíráš, žes se mnou spal?"

„Já s tebou nespal!"

„Takže popíráš?"

„Ne, já s tebou fakt..."

„Ty popíráš, že to dítě je tvoje? Ty už mě nemiluješ?"

Připadal jsem si jako ve zlým snu. Bylo to tak... absurdní.

„Moniko, copak já ti někdy řekl, že tě miluju, nepleteš si mě náhodou s někym jinym?"

Zvedla ubrečený oči. Bylo mi jí vážně trochu líto.

„Ty hajzle!" zaječela a rukou mě sekla po obličeji, její nehty se mi zaryly do levý tváře a jeden prst šlehnul do oka.

„Ty zkurvenej, zjebanej čuráku, ty si myslíš..." mlátila do mě a já se držel za zraněný a bolavý voko, „...že sem úplně blbá, ty si myslíš..." pak se její hlas zlomil, „ty mě nemiluješ, ty mě nechás s tim děckem samotnou, ty mě..." a pak jsem postřeh ten pohyb, jak se její tělo posunulo nahoru, zvednul jsem hlavu a zdravim vokem se snažil zavostřit a ona už stála na římse, nevim, jestli vážně chtěla skočit, nebo jenom vyhrožovat, ale ujela jí noha v těch pitomejch lodičkách, její kabelka se mihla vzduchem, zkusila se chytit římsy a já zařval Moniko a ona zaječela něco, co nedávalo vůbec smysl, ale ten křik mi pak zněl v hlavě celý noce, zněl mi v hlavě, když na terasu přiběhli ostatní, přehlušil sirénu policejního vozu, když mne odváželi z večírku, přeřval ten hlas, který by byl býval chtěl vysvětlovat, přeřval a umlčel ho, ještě než dorazil k hlasivkám.

Jmenuju se Mona. Nevím, proč mi rodiče dali takhle blbý jméno, proč se nemůžu jmenovat třeba Zuzana, Lucie, Jana, nebo tak nějak. Ale řekla jsem si, že když už se to stalo, nebudu nic měnit a tak se vždycky představuju jako Mona. Řekla jsem si, že je mi to jedno, co si o tom kdo myslí.

Rodiče, a konec konců všichni ostatní, tvrdili, že jsem neuvěřitelně tvrdohlavá. Že se mnou není k hnutí. Není. A proč by mělo bejt. Co je mi do nich. Oni ve mně nežijou. Proč bych neměla bejt tvrdohlavá jenom proto, že se to někomu kolem nelíbí. Jasně – chápu. V případě, že by mi na někom záleželo. Ale teď zrovna nikoho takovýho kolem sebe nemám.

Můj otec byl strašnej řidič. Nikdy to pořádně neuměl, s autama si nerozuměl, neměl je rád. Nikdy by si řidičák nedělal, kdyby si nevzal moji mámu, která oslepla, a kdyby se nemusel o ni, o moji ségru a o mně postarat. Byl k tomu dohnanej různejma okolnostma. Okolnostma, jako bylo třeba to, že chtěl mý mámě, ségře a mně ulehčit život. I když jsme spolu nikdy nejlíp nevycházeli. Protože jsem byla tvrdohlavá. A jeho to nesmírně rozčilovalo, protože byl neskutečně hodnej a slušnej a tolerantní, a protože byl neskutečně hodnej a slušnej a tolerantní, nechtěl, aby to bylo moc znát. Ale já to věděla a dávala jsem mu to pěkně sežrat. Kdykoli u nás byl někdo na návštěvě, řekla jsem nahlas, že táta je úúúžasnej řidič. Protože se všichni bavili o něčem jiným a nedávalo to smysl, všichni si to většinou zapamatovali. A otec rudnul poprvý a říkal, že ve skutečnosti nerad řídí, ale věděl stejně dobře jako já, že to ještě není konec. Většinou, když se někam jelo autem, společnost okamžitě vybrala otce jako řidiče. Otec rudnul podruhý. A pak jsme jeli a on řadil a auto vždycky tvrdě poskočilo a v každý zatáčce přidupl brzdy a všichni trochu znervózněli, někteří měli strach a někteří, ti vnímavější, prohlídli moji hru. A museli si myslet, že ho strašně nenávidím. Což nebyla pravda. Rozčiloval mě a nutil mě vším co dělal, abych mu ztrpčovala život. A možná jsme prostě nebyli v nejlepší konstelaci. Ale nebyla pravda, že bych ho strašně, nebo dokonce jenom nesnášela.

Jednou se mě moje slepá máma, která se jmenovala Margareta, což taky není nejobvyklejší jméno, zeptala, proč mu to dělám. Vysvětlila jsem jí to všechno. Pak jsme seděli na verandě našeho domu a ona se začala tichounce smát. Začala se šeptem smát, ramena se jí lehounce otřásala. Mámu jsem měla moc ráda. A ségru taky. Jmenovala se Margareta, jako máma. A byla stejně krásná. A měla velikánský zelený oči. Jako já. Ale ona těma očima viděla strašně daleko. Jako by kompenzovala máminu slepotu. Ukázalo se, že těma svýma očima vidí ještě daleko dál, než by člověk řekl. Třeba jednou, když k nám přijel mámin bratr Hubert, který s tátou nikdy moc nevycházel a vždycky mu ubližoval, ještě daleko hůř, než bych to dovedla já, přišla Margareta ke stolu v mým novým tričku (tehdy mě bylo patnáct a tričko jsem si koupila za peníze za tři tejdny práce v obchodě v ulici) vzala láhev s malinovou domácí šťávou od babičky, kterou strejda Hubert přivezl, a vylila mi ji na tričko. Zaječela jsem a vlepila jí facku až upadla a táta mě poslal do pokoje. Máma tam pak za mnou přišla a potichu se smála a vyprávěla mi, jak se během oběda pokusila Margareta podrazit židli tatínkovi. A jak jí potom vběhla pod nohy. Ale já jsem mámu neposlouchala, trucovala jsem. Zeptala se mě, jestli s nima pojedu na koupaliště. „Ne." A přetáhla jsem si přes hlavu peřinu. Slyšela jsem mámu, jak se tiše směje. Pak klaply dveře. Za chvilku jsem z okna slyšela, jak se na verandě baví. Pak nastartovalo auto a prudce vyrazilo na silnici. Řídil táta. Moje sestra svýma velkýma zelenýma očima viděla všechno dopředu a jela s nima.

K babičce a strejdovi Hubertovi jsem se přestěhovat nechtěla. Babička neměla ráda mámu a tátu a Margaretu a mě. Jednou mě praštila takovým tim šlehačem na sníh z vajíček do obličeje jenom za nějakou pitomost, až mi roztrhla obočí a já pak běhala po celý zahradě s ksichtem od krve. Pořád tam mám jizvu. Malinkou. Ale bylo to strašný krve. Máma se s ní tehdy pohádala a přestali jsme tam úplně jezdit. Na pohřbu babička křičela, že jí strejdu Huberta zabil můj táta a já tam stála v černym a pořád ještě nevěděla co se děje. Nakonec jsem šla bydlet k mámině sestře do Prahy. Jmenovala se Jana, ale to nebylo důležitý, protože jsem jí mohla říkat jenom teto. Neměla žádný děti. Ani muže. Ale byla hodná. A chytrá. Říkala mi: „Modli se k Bohu, Mono. Protože ten je milosrdný. Ale obávej se toho druhého. Protože proti jeho vůli jsme všichni jenom zrnka prachu ve větru." Nikdy jsem přesně nevěděla, co tim myslí.

Vyprávěla mi o tom, jak byly malý s mojí mámou. A s Hubertem. A jak babička měla nejradši Huberta, až moc ráda, že s ní spal i v posteli, když umřel děda. A že nemusel nic dělat. A že na ně babička byla hnusná, takže jakmile to šlo, utekly z domova. Vzpomínala jak měla radost, když se mý mámě Margaretě narodila dcera, která dostala to divný jméno – Mona. A když se jí narodila druhá, která se jmenovala Margareta. Dozvěděla jsem se, že jsme měly ještě bratra. Asi dvacet minut. Ještě pět, nebo kolik let přede mnou. Ale že umřel. Hned po porodu. Ani neměl jméno. Taky mi řekla, že moje máma nebyla slepá vždycky. A taky mi řekla, že jí můj táta vždycky rozčiloval tak jako mě. Ale že ho máma potřebovala, protože byl hodnej. A že ho máma měla ráda strašně. Takže to bylo vlastně v pořádku. Byla fajn. Teta. Nosila malý brejle a vlasy nakraťoučko. Úplně rezavý. Jako já. S mojí mámou měla podobnou postavu. Byla drobná. Pracovala jako knihovnice v nějaký knihovně a protože knížky milovala, byla tam vždycky dlouho. Když jsem teda skončila ve škole, měla jsem dost času. Chodila jsem s holkama na pivo. Do Rotundy. Nebo na Střelák. Byla to pro mě úplně nová zkušenost. Všichni vypadali daleko tvrdší, než u nás na malým městě. Párkrát, když jsem se rozpila, jsem začala vykládat věci a oni koukali. A některý už pak se mnou na pivo nechodili. A některý zase jo a taky vyprávěli věci a ukázalo se, že nejsou tak hustý a tvrdý, že jenom člověk nemusí každýmu všechno hned říct. Protože, znáte ten vtip –

Canny
Světlonoš

sejdou se dva pražáci a nepomluvěj nějakýho třetího. A tak jsem se učila.

Za pár let jsem vypadla ze školy, našla si místo v bance a vlastní byt ve starým baráku, co byl dřív zájezdní hostinec. Měl dole velkou halu, z který stoupalo schodiště do dalších pater. Ze schodiště jste pak přešli do dlouhý chodby se spoustou dveří. Říkala jsem si, že bych tady klidně mohla bloudit celý dny. Zhulená třeba. Nakoupila jsem si spoustu jídla, vodku a cigarety a konečně se postavila na vlastní nohy. V mým bytě byl světlík, z něj každou noc šuměly hlasy. Někdy se mi zdálo, že z toho světlíku slyším tichej smích. Ale neděsilo mě to, většinou jsem ležela v peřinách a uklidněná tím šumem jsem usínala.

Práce v nový, rychlý, techno bance je všechno, jen ne důstojná. Vždycky, když se mě někdo zeptal, jestli je to úředničení nuda, vzpomněla jsem si na to, jak to tam vypadá. Sklo, beton, počítače, těsný šaty, stráže dole u vchodu. High Society. Nablejskaná smečka, ostrý vlkodlaci trhu i ušlápnutý ovečky. A ušlapaný ovečky. S kruhama pod očima. Ale mě to dělalo docela dobře. Přes den hrát kundičku v upnutým triku a úzkejch tmavejch kalhotách. A v noci poslouchat šumění Nuselskejch světlíků. Než jsem se zorientovala a zjistila kdo je kdo, trvalo to pár let. Ale tady mi najednou hodně pomohlo, že jsem byla tvrdohlavá. Pomaloučku jsem postupovala nahoru. A poznávala černý díry, který na některejch místech v baráku pulsovaly. Nepříjemný, zlý místa. Tak jsem se jim vyhejbala. A vlastně mi nic nechybělo.

Pak se to ale jednu noc všechno zlomilo. Ze světlíku se ozval dětskej pláč. A mně došlo co to znamená. Zapálila jsem si cigaretu, vyndala z lednice pivo a kus salámu a ve svým tmavě červeným křesle jsem se zamyslela, jak na to. Chci dítě. Ale nechci se tahat s nějakým chlapem. Všichni, co jsem je zatím poznala, jsou takový roztomilý troubové. Trochu jako můj táta. I když některý z nich uměj řídit. Ale jsou to troubové, neškodný jenom do tý doby, než mě a moji dceru nebo syna zabijou. A nemusí to být zrovna v autě. Když to nejsou troubové, tak bejvaj zlí. Velký, velký a silný. A zlí. Nejsem žádná chudinka, myslim, že mám docela sílu. Ale některý tyhle chlapi ... nemůžeš prostě nic dělat. Můžou si s tebou dělat co chtěj. Nejsem zvědavá na nějakýho chlápka, co se bude roztahovat v mý posteli, co bude neuvěřitelně smrdět potem, co bude plivat do vany. Napila jsem se piva. Chci dítě. Nechci chlapa. No a co. To není dneska neřešitelnej problém. Jmenuju se Mona a jsem hezká, třiadvacetiletá holka.

„Michale, potrebuju se s tebou sejit."

Elektronická pošta funguje. Do minuty jsem měla odpověď.

„Prace?"

Chytrej. Kolega, o pár stupňů v hierarchii firmy vejš. Rodák z Prahy, tmavovlasej, černookej. Určitě ne italskej typ. Michal je bílej jak tvaroh. Vypadá trošku jako Nick Cave, taky takovej protáhlej ksicht. Ale má krátký vlasy.

„Ne, zabava."

Docela se líbí ženskejm na mým patře. Ale netroufnou si. Párkrát jsem se s ním bavila. Je to jeden z těch, který přicházej v úvahu. Je divnej, přitahuje mě. Trochu. Je mi jasný, že ho po tý noci už nikdy nebudu muset oslovit. A on mě taky ne. Ani ho to nenapadne.

„Zasedacka BERLIN. 20:00."

V bance je několik zasedaček. Většinou jsou všechny v osmém patře, některé pro dva, některé pro třicet lidí. Původně měly mít ženská jména. Ale někdo si včas uvědomil, že by znělo divně, kdyby se schůzka šéfů odehrávala v Heleně, nebo v Kamile. Tak vybrali jména měst. Berlín je největší. Jako jediná není v osmém patře, ale až v devá-

Vyprávěla mi o tom, jak byly malý s mojí mámou.
A s Hubertem. A jak babička měla nejradši Huberta, až moc ráda, že s ní spal i v posteli, když umřel děda. A že nemusel nic dělat.
A že na ně babička byla hnusná, takže jakmile to šlo, utekly z domova. Vzpomínala jak měla radost, když se mý mámě Margaretě narodila dcera, která dostala to divný jméno – Mona. A když se jí narodila druhá, která se jmenovala Margareta. Dozvěděla jsem se, že jsme měly ještě bratra.

Canny Světlonoš

tém, na střeše. Má prosklené stěny a je z ní výhled na město. Používá se pouze výjimečně. Michal je jedním z mála, kdo má ve firmě možnost Berlín používat.

„OK."

Chvilku jsem poslouchala za dveřma. Hrála tam nějaká hudba. Ne hlasitá. Hodně divná. Divný zvuky, takový dlouhý táhlý zvuky, jako když vržou dveře, nebo něco takovýho, ale ještě delší, jako když vržou dveře v hodně velký jeskyni. A do toho zpívala nějaká holka. Zpívala divně, bez melodie, jako kdyby zpívala úplně jinou písničku. Ale bylo to potichoučku. Zaklepala jsem. Nic se neozývalo. Chvilku jsem ještě počkala. Kvílení za dveřma skončilo, začala hrát kytara, nová písnička. Otevřela jsem dveře. Berlín je dlouhá místnost, možná deset, patnáct metrů. A ze tří stran má stěny skleněný, jediná zděná je ta, v který jsou dveře, kterýma jsem vstoupila. Jenže v oknech byly rolety. Zatažený. A venku už docela tma. A tady uvnitř klimatizovanej vzduch, muzika, která byla daleko hlasitější, než se mi zdálo zvenku. Úplně mě obklopila. Zavřela jsem za sebou. V místnosti byla tma. Jen na stole stál videoprojektor namířený proti mně. Nebo spíš na stěnu vedle dveří, kterými jsem vešla. A ta muzika duněla a bručela. A zase to skřípání. Poodstoupila jsem od dveří, místnost byla prázdná, jen stíny v rozích. Přešla jsem těch pár kroků podél stolu k projektoru. Používal se na promítání grafů a počítačových videoprezentací. Na schůzích a poradách. Teď promítal na stěnu porno. Mladá, hnědooká holka s dlouhýma černýma vlasama ležela na zádech na nějaký velký bílý posteli. Pod ní nějakej blonďák s náušnicí v uchu a šukal jí do zadku. A nad ní nějakej druhej kluk, na zádech měl velký mateřský znamínko, strkal jí ho normálně do kundy. Na to, jak se oba dva cukali, ona jen držela hlavu nahoře, varhánky pod krkem, koukala do objektivu, rty lehce pootevřený. Vůbec jí to nebralo. Jen se občas trochu pohnula, když se ten pod ní moc házel. Pak se záběr změnil. Stáli kolem ní, střídavě si brala jednoho nebo druhýho do pusy. Zase jí to bylo úplně jedno. Zase koukala do objektivu. Napadlo mě, že připomíná ty obrazy, co se na vás koukají, ať stojíte v místnosti kdekoli. Muzika pod tím vším pořád duněla a tak divně pulsovala, první kluk se udělal a vystřík tý holce do tváře a ona ucukla, vlasy se jí pohnuly a rozmazaly ty bílý cákance po tváři a já ucejtila jeho dech na zátylku, stačilo mě sotva napadnout, kde se tady vzal, přišel tak potichu, nebo tu byl celou tu dobu, ale to už mě jeho štíhlý prsty chytly za bradu a otočily jemně dozadu, jen tak, aby se jazykem dostal do mý pusy a jeho boky mě přitiskly ke stolu, druhá ruka sjela po krku, ten dech byl cejtit po cigaretách a ty ruce studily.

Když jsem zjistila, že mám krámy, stejně jako každý tři neděle, ani mi to nepřišlo divný. Divila bych se, kdyby se to s ním povedlo. To, co se stalo v Berlíně, daleko víc připomínalo nějakej šílenej rituál, než soulož. Což neznamená, že by to bylo zlý. Naopak. Bylo to nejlepší. Nejlepší co jsem zatim zkusila. Jenom to prostě nesplnilo účel.

Ležela jsem v posteli, kouřila, foukala kouř do stropu a poslouchala šumění hlasů ve světlíku. Tak Michal nevyšel. Řekla jsem si, že to nebudu s nikým zkoušet dvakrát. Ze zřejmých důvodů. Vyspat se s někym dvakrát je nejlepší cesta, jak si ho uvázat na krk. Probírala jsem je v hlavě, jednoho po druhým, volila pro a proti. Ve světlíku se znovu ozval dětskej pláč. „No jo, pořád." Někdy mě sere, jak po mně pořád někdo něco chce. Všichni spěchaj. A nenechaj mě ani dokouřit. Vstala jsem, zamáčkla cigaretu do popelníku na stole a šla si dát sprchu.

Tobiáš je kluk z nějakýho města na východ od Prahy. Možná na západ. Nikdy mě to moc nezajímalo. Normálně je docela tichej, širokej v ramenou a vypadá jako sedlák z nějaký knížky. Velkej. Krátký, blonďatý vlasy, kulatou hlavu. Trochu pošuk. Ale docela bedna. Člověk by řek, že vůbec neumí mluvit, ale jednou dělali v bance nějaký testy, pak si ho pozvali na kobereček... a stejnej tejden, co mě povýšili o patro vejš, šel i on. Jako expert přes komunikaci. Hned z něj udělali školitele. Nikdo tomu nechtěl věřit, všichni si mysleli, že se někdo prostě seknul. Vůbec jsem si neuměla představit co na takovým školení předvádí. Protože jsem ale šla nahoru, plat, výhody, klimatizace... museli mě přeškolit. Jen tam pomáhal, šéfa školení dělal někdo jinej. Ale byl vtipnej, pohotovej, rychlej. Bylo to dobrý. Pozorovala jsem ho. Moc jsem neposlouchala ty kecy kolem. Byl z toho trochu nervózní, všiml si toho. Bavili jsme se o všem možným, celý to školení má bejt takový přátelský a milý. Někdo začal o tom, jak se zhoršuje příroda, jasně, to bylo po tom příspěvku jak v Kolumbii nějakej prostej zaměstnanec zabránil vypouštění odpadu do řeky a povýšili ho za to a natočili o něm dokument. A Tobiáš se toho chytnul, řek, že si myslí, že lidstvo degeneruje, že už dlouho třeba nepřišla pořádně velká zima a jak se teď vzhledem k oteplování země měněj klimatický podmínky. Že za deset let, až to budou lidi nejmíň čekat, tak že přijde uprostřed léta zima, začne padat sníh a kromě Aljašky a Islandu nebudou mít nikde pluhy. Letiště budou nepoužitelný, silnice taky, lidi vychcípaj na zimu a podvýživu, bez elektriky, bez světla, líčil to strašně vášnivě, apokalypsa, voči rozšířený, strašně se do toho zažral. Vypadal jak nějakej bláznivej prorok. Všichni, včetně vedoucího školení, na něj koukali s otevřenou pusou. Mám asi štěstí na tyhle divný typy. Ale co? Když jsem šla kouřit, šel se mnou a připálil mi. Stáli jsme na terase. Za mýma zádama skleněná stěna, rolety a zasedačka Berlín. Otřásla jsem se. Zeptal se, jestli je mi zima. Nečekal, až se vyjádřim a přehodil mi přes ramena zelenej svetr. S jelenama. Poděkovala jsem. Zeptal se, jak se jmenuju.

„Mona."

„Monika?" vyfouknul kouř. „Aha, hezký jméno."

„Ne, Mona." Řekla jsem trochu moc prudce. „Ale můžeš mi vlastně říkat jak chceš."

Říkal mi Moniko. Trochu mě to sralo. Vlastně čím dál víc. Krátce po školení jsme měli rozlučkovej mejdan s našim oddělením. Věděla jsem, že se to stane dneska, tancovali jsme spolu, říkala jsem si, že bude lepší se na to trochu napít. Šeptal mi do ucha, že se mu strašně líbim, připadal mi trochu nalitej, v náladě, ale tvrdil, že nic nepije, že je abstinent. Smála jsem se. Líbali jsme se a bylo to dobrý. Asi jsem to trochu přehnala s tou vodkou, vezl mě domů ve svý tmavě zelený škodovce a já mu pozvracela potahy. Dovedl mě nahoru, halou, po schodech až k mým dveřím. Už mi bylo líp. Ale poprosila jsem ho, jestli by nemohl zůstat. Zůstal.

Málem mě roztrh. Byl strašně velkej a neohrabanej. A silnej. Ale spíš jako ... jako třeba kůň. Nebo kanec. Fakt vim, proč se tak někomu říká. Myslela jsem, že se mnou prorazí podlahu. Bolelo to. Naštěstí to netrvalo moc dlouho. Chtěl ze mě vyjet, ale chytla jsem si ho stehnama a nepovedlo se mu to. Drtil mě pod sebou a šeptal mi Moniko, moniko, moniko.

Řekla jsem si tu noc, že si dám na chvilku voraz. Že to zkusím nejdřív za půl roku. Ale nebylo to potřeba. Krev se neukázala a dětskej pláč se ze světlíku už neozval.

Nečekala jsem ale, že bude takovej problém se ho zbavit. Byl všude za mnou jako stín. Neuvěřitelnej. Volal mi, jestli půjdem na oběd, jestli mám večer čas. Napřed jsem to zkoušela po dobrým. Pak jsem na něj křičela. Ale vždycky se znova ozval. Přemýšlela jsem dokonce, že odejdu z práce. Stejně budu muset na mateřskou. Sralo mě, že tohle je otec mýho budoucího dítěte. Stokrát bych byla radši, kdyby to byl Michal. Ale na druhou stranu, klidně jsem si mohla říkat, že je. I měsíčky se občas spletou. Ach jo. Schovávala jsem se, kde jsem mohla. Ale stejně si vždycky na obědě přisedl. Jednou jsem v mailu našla jeho povídku. Byla krátká, divná a taky divně napsaná. Jmenovala se Světlonoš a jestli jsem ji pochopila dobře ... no, bylo to trochu složitý na vysvětlování a napsaný takovým ... divným, studeným jazykem. Vzpomněla jsem si přitom na Michala. Na jeho ruce. Dlouhý ruce se štíhlejma prstama. Vlastně to nebyl nejhorší nápad. Ta povídka. Nejhorší na tom bylo, když jsem si jako autora představila Tobiáše.

Když nový oddělení vyhlásilo večírek, byl první, kdo volal, jestli půjdu.

Řekla jsem, že ne. Měla jsem trochu neshody v práci, na výplatní pásce mi chyběl tejden dovolený a nikdo mi to nedoved uspokojivě vysvětlit, účetní jenom vrtěla hlavou, prej není možnej omyl. Zkazilo mi to náladu. A Tobiáše jsem už nemohla ani cejtit. Nechtělo se mi všechno vysvětlovat, ujasňovat si s ním co a jak. Ke všemu mi bejvalo často špatně a říkala jsem si, že alkohol nebude pro syna (bude to syn, samozřejmě) úplně to nejlepší. Alespoň všude se to píše.

Ale...

Šla jsem.

Dole u dveří stál dveřník. Uklonil se lehounce. Jak když to má z nějakýho starýho filmu. Jestli se takhle klaní každýmu, kdo jde na večírek, musí ho pěkně bolet za krkem. Nastoupila jsem do výtahu a rozhlídla se. Vedle mě stála nějaká stará paní. Dveře se zavřely, ale za mnou ještě na poslední chvíli někdo nastoupil. Ucítila jsem jeho dech na krku a okamžitě mi ztuhly bradavky a naskočila husí kůže. Jako vždycky, když jsem ho zahlídla. Stará paní se na mě usmála. Nemohla vidět, jak ten muž v černým obleku přejíždí dlouhýma štíhlýma prstama po mým zadku, jak jemně mačká šaty, jak se mě dotýká. Taky jsem se na paní usmála. Michal mi nadzdvihl šaty. Zavřela jsem oči a stará paní zmizela. Když mi Michal stáhnul kalhotky a zajel mi rukou mezi nohy, zase jsem oči otevřela. Ale stará paní už tam nebyla. Opřela jsem se o protější stěnu výtahu a cítila, jak mě pomaloučku, lehoulince laská, jak si mě otevírá. Ty dlouhý chladný prsty. Výtah s trhnutím zastavil a dveře cinkly. Přede mnou stála stará paní. Pořád se usmívala. Otočila jsem se. Dveře se pomalu otevřely, za mnou nikdo nestál. Šla jsem si dát panáka.

Večírek byl fajn. Tobiáš zůstal doma. Michala jsem taky nikde neviděla. Na baru bylo všechno zdarma. Seděly tam nějaký holky od nás. Už byly trochu nakalený tak jedna druhou objímala kolem krku a něco si vykládaly. Dala jsem si rychle za sebou dva panáky. A přemýšlela chvilku, co se mi ve výtahu vlastně stalo. Ale nedokázala jsem na nic přijít. Tak jsem toho nechala. Kromě toho, že jsem docela tvrdohlavá, umím si poručit. Jsem ukázněná. Dala jsem si ještě vodku s rybíyovým džusem a šla se projít na střechu.

Stála jsem tam asi deset minut. Koukala jsem na Prahu. Cejtila jsem v hlavě ty panáky. Koukala jsem na ty světla dole a představovala si, jaký by to bylo, letět nad nima. Jako anděl. Jen tak. V tom studeným vzduchu, vítr by mi cuchal vlasy. Někde jsem četla, jasně u tety Jany, že čarodějnice nelítaly ve skutečnosti na žádných košťatech, ale že se nadopovaly nějakejma houbičkama a těmahle věcma a pak jim to jen tak přišlo. Možná bych...

„Ahoj, Moniko."

Tobiáš. Takže nezůstal doma. Celej udejchanej, zpocenej.

„Ahoj."

„Vypadáš jako anděl," vyhrkl a rukávem si setřel pot z čela. Přistoupil ke mně a opřel se o zábradlí vedle. Trochu jsem se odtáhla. „Četl jsem to." Koukal na světla pod námi.

„Cos četl?" podívala jsem se na něj.

Mávnul rukou.

„To už je jedno, hlavně že seš v pořádku."

Jednou to stejně musíme vyřešit. Tak proč ne teď? Nadechla jsem se.

Canny

Světlonoš

Nikdo z příbuzných neměl zájem o její věci, vlastně se prý nikdo ani neozval. Na pohřbu byla jen nějaká drobná žena, starší, za brýlemi smutné oči. Rusé vlasy. Stejně jako ona. Všechno bylo na svém místě, tak, jak to nechala, než šla na večírek. Neptal jsem se, jestli to tak má zůstat, nikdo nic neříkal. Mám pocit, by to tak správně nemělo být, ale když se nikdo neozval...?

„Chtěla jsem ti něco říct. A asi jsem to měla udělat už dřív."

„No?"

Chvilku bylo ticho.

„Tobiáši, já ... tě nemiluju. Vím, co se tehdy stalo, ale nemělo se to stát, byla jsem opilá... chtěla bych, kdybys věděl, že mě to mrzí, že je mi líto, jestli sis myslel, že tě miluju, ale..."

„Miluješ Michala?"

Jak může vědět o Michalovi? A co je mu vůbec do toho?

„Nechodím s Michalem, nemiluju Michala," vyjela jsem na něj. „A i kdyby, nic ti do toho neni. Nemiluju ani jeho, ani tebe. Normálně jsem se s tebou vyspala. Chápeš to?"

Chytil mě prudce za ramena a obrátil k sobě. Nečekala jsem tak rychlou změnu a vodka s kolou mi vypadla z ruky. Rozbila se o dlaždice. Chvilku na ni zíral. Zkusila jsem se mu vykroutil, ale jakmile jsem se pohnula, sevřel mě ještě silněji. Zvedl hlavu. A já si uvědomila, že starýmu dobrýmu Tobiášovi z ničeho nic přeskočilo.

„Já s tebou nespal."

Bylo mi jasný, že je zle. Koukal na mě, mluvil na mě. Připomněl mi ty obrazy, ty světice, jak koukaj někam do prázdna. Ale nakonec vás sledujou. A tu holku z toho filmu. Připomněl mi je tim, jak to měl úplně obráceně. Koukal na mě. Ale vůbec mě neviděl. Viděl jiný věci. A mě se zdálo že v odrazu jeho očí, který najednou byly hodně blízko, že v tom odrazu vidím věci, který se nedějou. Znovu jsem se mu zkusila vyškubnout. Teď už to bylo fakt hustý, byla jsem vyděšená.

„Tobiáši, pusť mě!" zaječela jsem na něj. Trochu povolil stisk. Sekla jsem proti němu rukou a trefila ho do oka. Zalilo se slzama a ty obrazy se v něm už pomíchaly úplně. Znova mě pevně chyt

„Ne, já s tebou, fakt..."

Začal mě zvedat. Držel mě jak ve svěráku, kopala jsem a ječela. „Ty zkurvenej, zjebanej čuráku, ty..."

A doufala jsem, že mě uslyší. On. A ostatní. Neslyšel mě. Dál mě zvedal, najednou pode mnou byla ulice. A ty jeho obrovský pracky mě v tu chvíli pustily a já křičela a věděla, že teď už nic neudělám, máchla jsem rukama do vzduchu, jen jsem jima praštila do zábradlí a zlomila si prst, ale než jsem si to stačila uvědomit, neuvěřit...

„Ahoj."

Otevřela jsem oči. Celý tělo mě ještě brnělo. Od toho, jak jsem sebou strašně třískla o zem před tím hotelem.

„Nemáš cigáro?"

Byla jsem u vody, ležela jsem na takovým břehu, na zelený trávě, byla trochu mlha a vypadalo to, jako kdyby poprchávalo. Ale nebyly cejtit žádný kapky, nic. Přede mnou tekla řeka. Asi široká, protože druhej břeh se ztrácel v mlze.

„Haló, nemáš cigáro?"

Na tý řece byla loďka. Černá, přívoz takovej. Sedla jsem si a proklepala ty ruce a vyhnala z nich to mravenčení.

„Jak se cejtíš?"

Ta holka patřila do tý loďky. Byla hubená, hnědý rovný vlasy pod uši. Měla černý triko, takový vytahaný a vopraný s nápisem Hard Rock Cafe – Roma. A modrý džíny. Vypadala, že je trochu trhlá.

„Ahoj."

„Ahoj."

Prohlížela si mě. Měla tmavě hnědý oči. Úplně beze studu mě zkoumala pohledem a já se rychle zkontrolovala, jestli mám všechno zapnutý a tak. Na to že jsem se před chvílí rozlítla na kusy před hotelem, to vlastně vypadalo docela dobře. Vsadila bych se, že kdybych se předtím nalíčila, neměla bych teď ani rozmazaný oči.

„Máš teda to cigáro?"

„Promiň..."

Šáhla jsem do kabelky (takže i kabelku mám sebou) a vytáhla červený Marlbora. Čtyři chyběly. Podala jsem jí krabičku.

„Promiň, jsem trochu..."

„No jo, lidi tady bejvaj mimo. Já na ně vždycky tak vybafnu."

Zapálila si a lačně tahala kouř do plic.

„Jsem tady celou dobu sama, pak se tady někdo vobjeví a já mu začnu vyprávět. Ty si se mnou ještě užiješ, lidi mi řikaj, že toho za celej život neslyšeli tolik, jako než je převezu na druhou stranu. Pojedem?“

Nastoupila do loďky.

„Tak jo.“

Vlezla jsem tam za ní. Loď se malinko zhoupla a já musela trochu vyvažovat, než jsem se usadila na ohlazený dřevo sedátka.

„Pozor ať neslítneš.“

„Tady se dá spadnout do vody?“

„No jasně. Řeka, loď, některý věci tady fungujou stejně, některý jinak. Ale spousta toho je tady prostě tak, jak seš na to celej život zvyklá. Prostě čtyřicet let se něco učíš...“

„Třiadvacet.“

Zasmála se a loďka odrazila od břehu. Nikdo nepádloval, ani nevesloval. Jely jsme přímo do té mlhy před náma. Žádný postraní proudy, prostě rovnou za nosem.

„No jasně. Třiadvacet. A některý věci jsou tady jinak.“

Zasmála se znovu. A vyfoukla kouř oběma ušima a ten jí protekl mezi vlasama a tvořil kolem nich kroužky a zaplejtal se do nich. Začala jsem se taky smát. Pak jsem si všimla, že čím víc se vzdalujeme od břehu, tím míň se cítím tady, slyším jak naše hlasy mizí v tý mlze, jako bych uši a oči nechala na břehu a slyšela jak se smějeme a mizíme v mlze a ty hlasy se ztrácely a zároveň jsem seděla v tý loďce, ale to už je věc, kterou se mi nedaří popsat, jednodušší je popsat jenom to, že sedím v tý lodi a ptám se tý holky:

„Hele, ty seš ten Cháron? Nebo ta Cháron? Jak to s tebou je?“

A ona se začne smát a odpoví mi, ale to už vlastně z tý dálky a z tý mlhy není slyšet.

Jsem hluchý. Ale nikdo to neví. Když mi bylo deset, zdál se mi sen. V tom snu ke mně přišel anděl, ale nebyl to ten bílý anděl s ušlechtilou tváří, vysoký, štíhlý ... nebyl to ani takový ten tlustý, sádelnatý chlapeček, který visel někde nad nějakou postelí, v které jsem spával. Byl to anděl s krutými ústy a zelenýma očima, byl to anděl dívka, děvčátko, anděl vyžilá děvka. A ten anděl povídá, že až mi bude třináct, ohluchnu.

Naučil jsem se proto odezírat ze rtů a číst znakovou řeč. Znaková řeč mi jde hůř dodnes. Nikdy jsem nechtěl žít mezi hluchoněmými. Chtěl jsem žít mezi normálními lidmi. Tak aby nic nepoznali.

Když mi bylo třináct, ohluchl jsem.

Nastěhoval jsem se do jejího bytu. Bylo to to nejmenší co jsem mohl udělat. Nebylo to možná to nejlepší pro mě. Ale chyběla mi.

Nikdo z příbuzných neměl zájem o její věci, vlastně se prý nikdo ani neozval. Na pohřbu byla jen nějaká drobná žena, starší, za brýlemi smutné oči. Rusé vlasy. Stejně jako ona. Všechno bylo na svém místě, tak, jak to nechala, než šla na večírek. Neptal jsem se, jestli to tak má zůstat, nikdo nic neříkal. Mám pocit, by to tak správně nemělo být, ale když se nikdo neozval...?

Lehl jsem si do její postele. Zapálil jsem si cigaretu. Takhle lehávala. Na slabé dece bylo pár propálených míst. Pár těch jejích zrzavých vlasů. Ze světlíku sem zněly hlasy. Tiché šumění, zurčení vody. Venku pršelo. Rozepnul jsem si knoflíček u košile.

Nad mým pracovním stolem, v kanceláři v šestém patře banky, visela cedulka s nápisy:

I v problematických chvílích si udržím smysl pro humor.

Má smyslnost mi přináší radost.

Jsem vitální radostnou bytostí, která si ví se vším rady.

Ať jsou mé problémy skutečné, nebo smyšlené, vyřeším je v klidu a s nadhledem.

Zvlášť u bodu dvě si ze mě kolegové dělali legraci. Na začátku. Potom zjistili, že když to vyprávějí svým ženám, ty se nesmějí. Pak už se nesmál nikdo. Většina z těch, co byli tak vysoko jako já, věděli, kdo ve skutečnosti banku vede. Ta cedulka tam možná ještě pořád visí.

Je toho plná Praha. V Kamenické ulici všichni spěchali do práce. Najednou, asi v sedm čtyřicet pět, nebo čtyřicet osm, prameny se rozcházejí, se z otevřeného okna v třetím patře ozval křik. A nebyl to křik mužský ani ženský, dětský ani dospělý, byl to křik hrůzy. Soustředilo se v něm tolik strachu, bezmezné hrůzy, bolesti a šílenství, že nebylo možné mu naslouchat. Každý napřed zkameněl úžasem nad tím, jak neskutečný je ten zvuk, jak nezemský, a pak se jim začala do hlav vkrádat hrůza, když si uvědomili co ten zvuk vydává. Nebyl to křik mužský ani ženský, dětský ani dospělý. Ale byl to řev člověka.

Stalo se to převčírem. Noviny píšou jako vzteklé. Nejenom České noviny. Včera o tom mluvili na CNN. A ten křik stále neustal. Nepodařilo se natočit jediný záběr, jediný zvukový záznam. Kdokoli se na to místo přiblíží, začne cítit silnou úzkost. Nejodvážnější byl štáb jedné místní televize. Kameraman a hlasatelka si nechali podepsat nějaký slib na exkluzivní smlouvy a vjeli autem do Kamenické. Někteří jiní kameramané točili zpoza rohu. Řidič na zcela rovné ulici náhle ztratil vládu nad strojem, který se pohyboval rychlostí sotva patnáct kilometrů v hodině. Ztratil vládu, to zní hezky. Ztratil vládu tak, že zrychlil na krátkém úseku na osmdesát pak velmi ostře zabočil a narazil do stěny domu s oknem (dům číslo 15, psali v novinách, na tarotové kartě je to číslo bestie). Nepřipoutaný řidič vyletěl předním oknem a rozbil si hlavu. Kameraman z vozu ani nevylezl, skrz tmavé sklo se zatím nepodařilo natočit žádný pohyb a to už je tam od včera, a hlasatelka nebo jak se jim říká, vylezla ven, zakrývala si rukama uši a napřed běžela směrem pryč, k ostatním na rohu, jako by se chtěla zachránit, pak ale spustila ruce z uší a začala se vracet zpátky k domu číslo 15 a pak spadla na zem, ale nebyla mrtvá. Začala mlátit hlavou

do chodníku. Tohle už bylo v dosahu kamer. Asi ve všech zprávách v civilizovanějším světě (tím nemyslím třeba Rumunsko, nebo ňáký židovský hajzly) tenhle záběr běžel. Samozřejmě, že se hned rozvířily debaty o humánnosti toho, jak deset televizí natáčí sebevraždu ženský, ale když většina vystrašených fízlů a kameramanů řekla do přímých vstupů jen to, že tam ta kráva sama vlezla a že po nich nikdo nemůže chtít, aby si rozmlátili hlavy o dlažbu při pokusu o její záchranu. Až na ně dolehne účinek křiku. Protože takhle skončil každý, kdo nestačil z dosahu toho zvuku utéci. I nájemníci domů, kteří si to ráno přispali. Než vyběhli ven. Než stačili vyběhnout ven. Byli mrtví. Nějaký tlustý stařík si uřízl ruce a nohy elektrickým nožem a nechal se vykrvácet. V marné snaze utéci kuchyňským oknem. A to bydlel od domu číslo 15 alespoň třicet metrů. Od epicentra. No, je toho plná Praha.

Na jedné z procházek po bance jsem se seznámil s Monou. Stála u okna ve čtvrtém patře a vyhlížela na město. Předtím jsem ji už jednou viděl , nastupovala do metra. Asi před deseti lety. Ale tehdy jsem na ni nepromluvil. Měla krátké béžové tričko a byl jí vidět pupek a krásné ploché břicho. Na nose měla pihy.

„Krásný výhled."

Otočila se a změřila si mne pohledem. Napřed trochu nepřátelsky, protože jsem ji vyrušil. Pak se usmála. Měla úzké šedé kalhoty, bílou košili. Dlouhé zrzavé vlasy na lopatky. Rovné. Na levém obočí jizvu. Maličkou. Obličej trochu nesouměrný. Krásný. Pleť měla jemně růžovou. Byla cítit čistotou, mýdlem. A cigaretami.

„Hlavně hezký počasí."

Otočila se znovu k oknu.

„Ale támhle se to kazí."

Ukázala štíhlou paží na západ. Neviděl jsem žádný mrak. Jenom lehoučkou šeď. Ale stejně jako ona jsem věděl, že za dvě hodinky tu budeme mít pěknou bouřku. Už dlouho jsem neviděl někoho takhle nevinně citlivého. Vůbec si neuvědomovala, že vidí dál než ostatní. Přišlo jí to normální a tak se to ani nesnažila skrývat.

„Nic nevidím, jenom trošku šedivo, z toho pršet nebude."

„Vsadíme se?"

Znova se s úsměvem otočila.

„O večeři?"

Věděl jsem, jak se zatváří. Ty měkké, přátelské rysy trošku ztvrdly. Zelené oči si mě znova prohlížely. Kdyby souhlasila, nechal bych ji na pokoji. Ale ona byla chytrá.

„Nebo o kafe?"

Znovu se usmála.

„Proč ne?"

„Kde sedíte? Kam si mám přijít pro výhru."

„Operátorka. Čtvrtý patro. U kuchyňky. Vyhraju já."

Plácli jsme si. Měla krásné ruce. Kousala si nehty. A byla ... byla trošku jako já. Cítil jsem to ve chvíli, kdy mi podala ruku. A věděl jsem, že ji chci. Samozřejmě, že nakonec vyhrála. Nechal jsem ji.

Jsem trošku jiný než ostatní. Při mém porodu byly nějaké komplikace. Matku to prý tehdy málem zabilo. Vzala si do hlavy, že mě nechce. Že jsem zlý a ublížil jsem jí. Vzdala se mne. Rok života jsem strávil po různých ústavech a nemocnicích. Dělali mi nějaké... operace. Svým způsobem musím matku chápat. Málem přišla o život kvůli tomu, jaký jsem byl. Narodil jsem se ... trošku jinačí. Ale na druhou stranu jsem za to nemohl.

Přesto jsem neměl špatné dětství. Žil jsem v rodině o které jsem si do osmnácti myslel, že je moje vlastní. Byli to chytří a schopní manželé, kteří nemohli mít děti. Adoptovali mne a Gerdu, ta byla o čtyři roky mladší. Když jí bylo čtrnáct, porazilo jí na ulici auto, když večer běžela z kina. Trochu se tam zdržela s kamarádkou. Byla už tma, pozdě. A tak pospíchala domů. Ten chlap, co ji porazil, za to nemohl. Prej si napřed myslel, že je to pes, nebo co. Když zjistil, že je to holka, úplně se sesypal, ale vodvez ji do nemocnice. Gerda měla nějakou zvláštní krevní skupinu a potřebovala transfůzi. Až tehdy se ukázalo, že Jan a Eliška nejsou její rodiče. Nemohli jí krev poskytnout a Gerda po třech dnech umřela. Ani se neprobrala z bezvědomí. Ptal jsem se jich, jak to s ní bylo. A ptal jsem se, jak to bylo se mnou. Jan mi dal složku, kterou dostali z dětského domova a pár listů poznámek, které si udělal podle toho, co mu řekla sestra, nebo kdo. Chtěli vědět odkud pocházím, protože viděli jizvy na rukou a na těle po operacích. Vždycky se ke mně chovali velmi dobře, ale když jsem si přečetl všechny ty věci, mohl jsem tam těžko zůstat. Nebránili mi. Odešel jsem.

Už jste doma? Takže znovu.

Jsem trochu jiný než ostatní. Musím to opakovat dvakrát?

Měl jsem rád Elišku i Gerdu, měl jsem je rád, protože mě naučily důležité věci. Ale na dlouhou dobu to byli poslední lidé, o kterých bych mohl říci, že jsem je měl rád. Na dlouhou dobu, než jsem potkal Monu. Samozřejmě, že se na ni zlobím, někdy jí nadávám, někdy ji nenávidím neuvěřitelnou silou. Ale chybí mi, postrádám ji, nevím co tu bez ní teď budu dělat. Sedím u stolu v jejím bytě, už tu bydlím čtrnáct dní a pořád je to její byt, pořád to není můj byt. Stále tady nacházím její vlasy, věci, místa, kde je cítit ve vzduchu. Piju kafe a kouřím. Kouřím cigarety z kartonu co měla ve skříni. Červený Marlbora. Čtyři chybí. Ve světlíku už třetí noc naříkají lidé. Napřed tam šuměla voda. A pak mě vzbudil nářek. Vypadalo to, jako by dole ve světlíku, někde hluboko, křičeli lidé. Strašně moc lidí. Bylo to... slaboučké. Naklonil jsem se do světlíku. Byl v něm cítit kouř. Abych řekl pravdu, nevím na co přesně takový světlík je. Ale mám pocit že by určitě neměl být plný kouře. Toho dýmu a zápachu přibývalo, dole ty naříkající hlasy. Vzal jsem nějaké deky a zakryl okénko. Stejně jsem pak ale nemohl usnout. Hlavně proto, že jsem tušil co to znamená. Toužil jsem aby tady Mona byla se mnou, abych se

Canny
Světlonoš

k ní mohl přitisknout a hledat klid. Jenže Mona tu nebyla.

Jednou v noci, krátce po té sázce, se mi na nočním stolku rozblikal telefon. Nespal jsem. Zvedl jsem ho.

„Miláčku?“

„Mono?“

„Jsem kousek od tvýho domu. Můžu přijít.“

„Jo.“

Byl to první telefon, kterému jsem kdy rozuměl. Bylo to tím, že na druhém konci byla ona.

Sešel jsem dolů na ulici. Za chvilku se objevila na rohu. Přišla ke mně a objala mne. Líbali jsme se. Chvěla se zimou, ve světle lampy byla její tvář modrá. Na nose měla pihy. Hladila mne horkou rukou pod košilí, dotýkala se mě, opřel jsem ji o dveře. Stáli jsme tam dlouho, dva cizí lidé, zároveň, jako bychom byli bratr a sestra. Vzpomněl jsem si na Gerdu.

Usnula k ránu. Asi v pět. Možná později. Já ležel s otevřenýma očima a koukal do stropu.

Když se probudila, když se probrala, vyprávěla mi, jak se jí zdálo, že jsem ji vzal do Berlína, a že jsme se tam milovali. Že stále slyší tu hudbu, která v tom snu hrála. Vyprávěla mi o ní. Vstal jsem a pustil Sonic Youth. Zvedla se objala mne a pak pomalu couvala ke stolu, rukou smetla knihy i sklenici s vodou. Sklenice padala dolů asi minutu a pak se rozlétla na kusy a voda vystříkla všude okolo. Venku se rozpršelo.

Ptala se mne na všechny ty jizvy. Vyprávěl jsem jí, co jsem se dozvěděl od Pekaře Jana a ona poslouchala, občas se znovu podívala na mé ruce. A břicho. A do mých slabin.

„Kolik ti bylo.“

„Asi rok.“

„Takže mi nemůžeš říct, jaký to je, když máš“ zaváhala, chvilku, pak se usmála „když máš ... péro a kundu zároveň?“

Nemám rád, když někdo takhle mluví. Vadí mi to. Ale tehdy mi to bylo vlastně jedno.

Mona takhle mluví. Od ní ty slova zněj dobře. Mona je královská čubka. Je to děvka, teď mám na mysli prostitutku, někdy je to přesné výrazivo lepší, než ten tvůj sprostej dialekt.

Myslím, že mluvíme oba přibližně stejně, nezapomeň, že ty seš já. A naopak. Navíc, vzhledem k tomu že tak Mona doopravdy mluvila, vyseru se na mravopočetný poučování mýho dvojčete tady v hlavě, s obličejem, co vypadá jako Nick Cave nakrátko, a já vím, že ona si to myslela, že vypadáme jako on a že to nevěděla. Netušila.

Že já vím.

Tehdy to možná vlastně nebylo jedno. Byl to krásný jazyk té její věci. Ty její vulgární slova, o nich mluvím, pokud jste mě třeba nestačili sledovat. Tehdy to nebylo jedno, že tak promluvila. Tehdy to bylo dobře. Když řekla ta slova. Znělo to prostě dobře.

„Nemůžu. Bohužel.“

„Aspoň ty prsty mohly nechat. To přece nevadí, mít šest prstů. Moh by z tebe bejt výbornej pianista. Jako třeba Cave. Víš, že mu seš podobnej?“

„Vim.“

Kouřím tolik hlavně proto, abych přebil zápach toho dýmu. Mám tady naštěstí její věci, který můžou sloužit jako talismany. Ty cigarety samozřejmě nepomáhaj. A ten nářek taky nejde přehlušit. Ten slyším stejně zřetelně, jako když na mě Mona mluvila po telefonu. Zkusil jsem pustit Sonic Youth. Kdysi jsem si říkal, že je škoda, že jejich muziku nikdy neuslyšim. A najednou? Zněli mi v hlavě, cítil jsem ten jejich roztahanej rytmus. Jenže za chvilku mi přišlo, že to vlastně je jenom deska na který je nářek. Že je to to samý. Musel jsem to vypnout.

Dneska je pondělí. Šel jsem do práce, ale zabloudil jsem v domě. Když vyjdu na chodbu, projdu kolem všech dveří až na schodiště a sejdu dolů do haly, nevede žádná cesta k východu. Jen další chodby. A ať se dám kteroukoli z nich, ať otevřu kterékoli dveře, vždycky stojím na prahu svého pokoje. A zpoza dek a kartónu od krabice, kterým jsem zakryl okénko do světlíku, stoupají pramínky šedivého kouře. Takže tu sedím a kouřím. Už jenom proto, že nemůžu nic jiného dělat.

Myslim, že jste to chytli. Vlastně vim, co mě tam dole čeká. Vždycky jsem to věděl. Jenom jsem na to zapomněl. Fakt si neumíte představit, když víte, že jste z děcáku, že vaše máma voslepla při vašem porodu, že jste měl za adoptivní rodiče šíleného Pekaře Honzu, s kterým něžná a krásná Eliška nechtěla spát, už jenom proto, že ji tenhle chlap nezajímal, protože spala s mým tatínkem, i ta druhá strana je trojjediná, a Pekař pro ni musel jezdit a vyzvedávat ji nahatou a poškrábanou vod roští (nikdy ho nenapadlo, že to nemuselo bejt roští), někde na lesnim palouku, když ji zmoženou tancem našli dřevorubci. A mě bylo patnáct. A viděl jsem ji tehdy, jak ji zbil, ne tolik jako ve filmech a...le ona se nemohla hnout ještě mnohem dýl. Než ty ženský ve filmech. Ale voba jinak měli rádi Gerdu. Pekař neměl rád mě, Eliška neměla ráda jeho. Já měl rád Gerdu. A Elišku. Rodinka. Myslim, že když mi to dával, Pekař, ty lejstra, tak byl rád, že vypadnu. Ale na druhou stranu viděl, že je mi Gerdy líto. Ambivalentní vztah, řekl by můj siamský bratr, ta bytost v mé hlavě, která jak se mění tón řeči, kterým vyprávim tenhle příběh, přebírá vládu nad tím tělem, o které se oba dělíme.

Tak si zase užijeme trochu toho patosu. Ale bratr má pravdu. Dokončím jeho větu, on se vždycky zapovídá. Neskákej mi do řeči. Znáte to? Sedí schizofrenik v pokoji a nepohádá se? Vážně si neumíte představit, když prožijete takhle hustý věci, a to samozřejmě prožíváte, protože to cejtíte z jinejch věcí, z těch, o kterejch vám vyprávim

Pak jsem ho z ní jednoho večera ucítil. Přišel jsem za ní, spala. Jako vždycky, když jsem přišel. Nevěřil jsem, že by mě to mohlo tolik zranit. Vyletěl jsem nad střechy Prahy, nad jejích sto věží, vyletěl jsem jako netopýr, jako vítr, jako oblak much. Krev moje, rod můj. Moje děvka, dcera, sestra, všechny mé ženy. A teď se dozvídám, že s ní spal, že ji pošpinil on. Hloupej, nečistej Tob. Poslal jsem mu něco. Ať si to přečte a pošle Moně. Ta už bude vědět.

z vlastního života. Když toho máte tolik za sebou a pak zjistíte, že jste někdo jinej, což se hrdinům ve filmu stává pořád ale zkuste najednou přijít na to, na co jsem přišel já. To co jsem si uvědomil, když jsem ji potkal na poli plným vran, ty věci co začaly, a přitom bez jejího příběhu nejsem já a bez jeho příběhu nejsem já, nikdo mě nevnímá, nemůže vnímat stejně, pro každého mám jinou tvář, pro každýho se jinak chovám. Jsem v jednu chvíli na víc místech. Jsem ve výtahu. Jsem, samozřejmě na konci tohohle příběhu, kdo jinej ho moh napsat skrze jeho ruku. Jsem na střeše. Říkám:

„Kchm, promiňte, že rušim."

„Víš žes mě zase přetlačil, bratříčku?"

Mona to spustila. Poslali mi ji, aby mi vyřídili, že je čas jít domů. Kdybychom se spolu tehdy nevyspali, mohla být ještě naživu. A kdyby se nevyspala s ním. S tím magorem. Magor. Známej. Vidlák odněkaď. Jen jsem ho z ní cítil. Kdykoli jsem k ní přišel za noci a vznášel se na jejím ložem, nad její postelí. Myslela si, že to bylo jen jednou. V Berlíně. Měla pocit, že jsem tehdy seděl v temné místnosti a objevil se za jejími zády. Ale já jsem byl ta místnost. Já jsem byl ten dům. Vzal jsem ji do svého bytu v Kamenický 15, do svýho bytu v Kamenický 15. A byla tam se mnou tejden. Ten tejden, co mi opilá zavolala z budky, bratříček to samozřejmě vylíčil pěkně v barvách, romantik. Pouštěl jsem jí Sonic Youth. Viděl jsem jejich klip. Nějaká ženská prochází ulicí. Napřed to vypadá, že je to nějaká hovadina. Jde kolena sem a tam, sluníčko je, pak je vidět kapelu, jak hraje v modrý mlze, ale pak se jim složí stojan na činel a spadne na podlahu a do záběru přijde režisér, nějakej mladej kluk a za nim ta holka, co předtim šla, asi je to jeho holka, kterou vnutil kapele do klipu, vtipná momentka z natáčení, aha, asi měli špatněj den, baskytaristka na něj něco ječí a ukazuje na holku, ten režisér jí dá facku a odejde. A pak je vidět jak jde někdo s ruční kamerou, úplně jinej obraz, jak jde chodbou, kameraman otevře dveře a vstoupí do koupelny a tam je nahatá holka toho režiséra ve sprše, malý prsa, kolena sem a tam, a v zrcadle je vidět, že tu kameru drží ta baskytaristka, vážně nevim jak se jmenuje. A pak ta nahatá holka křičí a máchá rukama a snaží se nějak utýct před tim nožem, co se najednou objeví. A pak tu kameru vyrazí. Kamera spadne a snímá jen podlahu. Poslední dvě minuty klipu se v záběru nic nemění. Tenhle klip se mi líbil. Říkal jsem si tehdy, škoda, že nikdy neuslyším tu muziku.

Ten klip se mi tak líbil, že jsem jí naordinoval vlastní představu tý písničky. A ten večer kdy ke mně přišla opilá, kdy za sebou zavřela dveře, jsem jí poprvé oslovil tím, že jsem jí do hlavy pustil svou hudbu, moje vlastní variace na Sonic Youth. Byla z toho spojení docela hotová. Však taky řvala na celou ulici. Celá Praha o tom mluvila.

Škoda, že si nic.

Nepamatuje.

Nepamatovala.

Pak jsem ho z ní jednoho večera ucítil. Přišel jsem za ní, spala. Jako vždycky, když jsem přišel. Nevěřil jsem, že by mě to mohlo tolik zranit. Vyletěl jsem nad střechy Prahy, nad jejích sto věží, vyletěl jsem jako netopýr, jako vítr, jako oblak much. Krev moje, rod můj. Moje děvka, dcera, sestra, všechny mé ženy. A teď se dozvídám, že s ní spal, že ji pošpinil on. Hloupej, nečistej Tob. Poslal jsem mu něco. Ať si to přečte a pošle Moně. Ta už bude vědět.

Plnej bolesti jsem udělal co bylo třeba.

Za těch pár dní, co jsem z vlastní vůle a poté z nutnosti, žil v tomhle pokoji, jsem si uvědomil spoustu věcí. Všechny spojitosti, které mi dříve zůstávaly skryté, se nyní objevily. Probral jsem znovu a znovu své chyby a přišel jsem na to, že nebylo v mé moci jednat jinak. Každé rozhodnutí, které bych byl býval učinil muselo neodvratně vést k témuž konci. Čekal jsem.

Vlastně nevím, jak běží čas. Řekl jsem, že tu jsem několik dní. Čtrnáct? Je docela klidně možné, že pro svět venku uběhl rok.

Canny
Světlonoš

Nebo hodina. Nebo tři vteřiny. A nebo neuběhlo venku nic. Prostě jsem zavřel dveře a v té chvíli jsme pro sebe přestali existovat. Já a svět venku. A když jsem se ohlédnul, zjistil jsem, že to tak bylo určené od té chvíle, co se mne matka zřekla. Aniž mne kdy viděla.

Slyšel jsem ji za svými zády. Otočil jsem se. Stála tam. Světlík byl uvolněný a kouř se z něj hrnul v hustém sloupu. Pravděpodobně se chtěla obejít bez mluvení a tak jen pokynula směrem k tomu okénku ve stěně. Malá holčička s neskutečně zelenýma očima.

„Ahoj Margareto."

Démon se usmál, když jsem vyslovil jeho jméno.

„Ahoj bratříčku, je čas vrátit se domů."

A tak jsme šli.

Když jsem vyběh z domu, rozezněly se paneláky kolem mě. Mistrovství světa v ledním hokeji. Dali jsme gól.

Taxikář mluvil celou cestu. Nenechal mě přemejšlet.

„Dvadva, chlapechápeš, ve třetí třetině vyrovnání, dva dva, vedli vod první chvíle, rozhodčí Švéd, strašný hajzlové, ten brankář finskej prej někoho vod nás, asi Ručinskýho, narazil mu helmou do břicha, no chápeš, prostě mu... no , haló, no jo, mám zákazníka, no, na nuselák, do fórumu, no já vim, že už se menuje jinak, prosimtě teď nevolej, poslouchám tady, to je kráva, ty dispečerky jsou fakt strašný píči, chlapa, kdyby tam posadili, protože chlapi si vždycky rozuměj, hele ty seš přešlej, nejseš Fin? viď, no já už myslel, seš bílej, jak ty jejich dresy, proč nemáš na sobě třeba dres, no né ten svetr je fajn, s jelenama , jasně, ale trochu horko, né, počkej jak utřou huby, my jim to ještě nandáme, bude se přidávat, no to uvidíš věci, doufám, že to kluci neposerou, to by byl konec světa, ale to voni né, voni sou klasy, ty vole já mít volno, tak sedim a koukám na hokej a ty si tady jezdíš, to seš vlastenec, chlape, no nene, já jenom .. kurva teď sem ti řikal, ať mi nevoláš, hokej, víš co to je? HO-KEJ, krávo pitomá, no, to myslim vážně, hele nezájem, teď jedu k tomu nuseláku a pak končim a jestli mě starej vyhodí tak to jsem zvědavej kdo vám tam ještě pude, no, no tak aby, ach jo, to je kapitalizmus."

Doma jsem si zapomněl peněženku. Nejsem agresivní. Ale prostě jsem mu jednu natáh a vyběh jsem z auta. Nechal jsem mu tam ten svetr. Doběh jsem ke dveřím a tam stál ten portýr, přesně jak bylo psáno, nestačil mě chytit, prolít jsem mu rukama a hnal se do výtahu. Vběhnul jsem do zavírajících se dveří. Rychlostřela, rychlovýtah vylít nahoru. Oddechoval jsem. Proti mě stála stará paní. Ten psychopat přece nemoh naplánovat i starou paní. Co je zač. Před měsícem jsme se s Monou pohádali. Vypadla v noci ven. Tejden bydlela po kámoškách. Vrátila se. S deskou Sonic Youth. Ale stará paní vypadala jako fajn stará paní. Někdo mě zatahal vzadu za košili. Otočil jsem se s tim, že uvidim malou zelenovokou holku. Nikdo tam nebyl. Otočil jsem se zpátky k starý paní. Byl jsem ve výtahu sám.

Cinkl zvonek. Dveře se pomalu votevřely.

Vpad jsem do místnosti plný lidí. Přímo proti mě na baru se líbaly nějaký dvě holky. Kristepane. Nesnášim buzeranty, nesnášim je všechny. Hokejisty a buzeranty. Mona byla plná těch řečí. Vo právech. Ale tyhle dvě holky tam byly taky.

„Kudy se dostanu na střechu?"

Ňákej chlap ukázal hlavou. Nad barem běžela televize. Všichni co nesledovali ty dvě holky, sledovali hokej.

Zespoda se blížil výtah. To bude ňáká ochranka, vzpomněl jsem si na toho portýra, málem bych na něj po těch věcech ve výtahový šachtě. Zapomněl.

Někdo mě zatahal za triko.

Nikdo.

Vyběh jsem na střechu. Ty světla o kterých jsem četl byly konkrétní. Zapomněl napsat o tom teplým větru z města, kterej byl znát i tady nahoře.

Mona stála na střeše. Otočená k městu. Vzpomněl jsem si na to jak přemýšlela, že by si přála lítat nad městem, jako anděl.

Anděl.

Pak se mi myšlenky rozutekly. Při nejlepší... jakkoli jsem se snažil nejvíc, nedokázal jsem pak nikdy říct, co se na tý střeše stalo. Portýr s hotelovou ochrankou dorazili pozdě. Pak přijeli policajti. Poslední slovo, co mám v hlavě je asi

Anděl.

Řikal jsem policajtům o Michalovi. A o tý knize, co leží doma, doma u mě na stole, hned vedle koly 0,5l navíc. O knize s takovým tim psychiatrickým vobrázkem, s tim roschachovým testem na vobalu. Na to, pod jakým pseudonymem ji Michal napsal jsem si nemoh vzpomenout. Jenom že to znělo německy. Prohledali můj byt. Asi jsem ji musel vzít s sebou a nechat ji v taxíku. S tim svetrem.

Vezli mě Prahou. Všude kolem nás šly davy. Špatnej večer. Šest minut před koncem prodloužení nám dali Finové gól.

Rozmlátili nám majáček. A rozbili sklo. Přední. Prasklo ale nevysypalo se. Začali nám tancovat po střeše. Za oknem jsem zahlíd nějakou holku, obočí měla rozseklý, krev jí zalejvala celý voko. Přišlo mi, že na mě mrká.

Mona.

Jestli je pravda, že jsem ji shodil ze střechy, dalo by se o našem vztahu říct, že je... že byl ambivalentní? A co by to znamenalo?

Venku se ochladilo a začalo sněžit.

Jo, kromě toho, že nenašli tu knížku...

Ze vtipných emailů

(Anonymní autoři)

Horoskop pro angličtináře

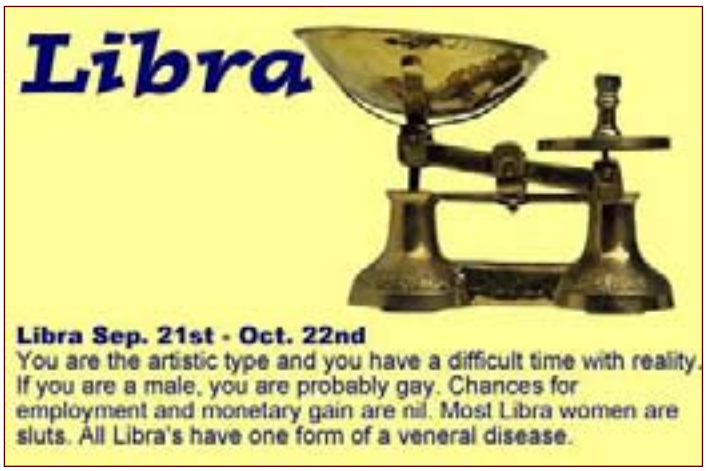

Taurus

Taurus Apr. 19th - May 19th
You are practical and persistent. You have a dogged determination and stick-to-it-ivness becuase you never do anything right the first time. Most people think you are stubborn and bull-headed. You are nothing but an ass hole.

Gemini

Gemini
May 20th - Jun. 20th
You are a quick and intelligent thinker. People like you because you are bisexual. You are inclined to expect to much for too little. This means you are a cheap bastard. Gemini's are notorious for hitting on their sibilings.

Leo

Leo Jul. 22nd - Aug. 22nd
You consider yourself a born leader. Everyone thinks you are an idiot. Most Leo's are bullies. You are vain and cannot tolerate honest criticism. Your arrogance is disgusting. Leo's are theiving dipshits and enjoy masturbating more than sex.

Virgo

Virgo Aug. 23 - Sep. 21st
You are a logical type and hate disorder. Your nit-picking attitude is sickening to your coworkers. You are cold and unemotional and often fall asleep during intercorse. Virgo's make good bus drivers and pimps.

Scorpio

Scorpio Oct. 23rd - Nov. 21st
The worst of the lot!!! You are shrewd in business and cannot be trusted. You shall achieve the pinnacle of success becuase of your total lack of ethics. You are a perfect son-of-a-bitch. Most Scorpio's are MURDERED.

Sagittarius

Sagittarius Nov. 22nd - Dec. 20th
You are optimistic and enthusiastic. You have a reckless tendency to rely on luck, since you have no talent. The majority of Sagittarius' are drunks. Nixon was a Sagittarius. You are indeed a worthless peice of crap.

Aquarius

Aquarius Jan. 21st - Feb. 19th
You have an inventive mind and are inclined to be progressive. You lie a great deal. You make the same mistakes repeatedly becuase you are stupid. Everyone thinks you are a jerk. You enjoy getting screwed by large inanimate objects.

Pisces

Pisces Feb. 20th - Mar. 19th
You have a vivid imagination and often think you are being followed by the FBI or Aliens. You have a minor influence on your friends and people resent you for flaunting what you confuse as power. You lack confidence and you smell funny.

Strž (velký recenzní prostředek) Celek dObra

Krmelec

**(rubrika ukradená z Tvaru.
Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)**

Fahrenheit 9/11

Poštěstilo se mi vidět ten tolik kontroverzní film Michaela Moora: Fahrenheita 9/11. Tomáš Baldýnský vyčetl Moorovi v Reflexu hlavně to, že ztratil humor. Možná mám vysvětlení, které není zas tak objevné. Moore je aktivista a jeho prvořadým cílem není potěšit Tomáše Baldýnského (a třeba i mě), ale vyhodit z Bílého domu prezidenta Bushe. Humorem to nedokáže, Bushovi se už směje kdekdo a kdo se mu nezasmál doteď, ten se už nezasměje. Moore se prostě snaží porazit Bushe jeho vlastními zbraněmi: patosem a zmanipulovanou, nicméně emocemi nabitou propagandou. Doufá, že by to mohlo obrátit ty voliče, kteří jsou na takovéhle přesvědčování náchylní, a právě proto zatím věří Bushovi. Uvidíme, jak jeho (tedy mimo jiné i jeho) boj dopadne.

(šš)

Máire Brennan byla před lety oněmi zpěvačkou přeslavné „keltské“ a „new ageové“ skupiny *Clanned*. V r. 1993 nahrála první sólo album *Maire* a pak ještě další čtyři. K těm lépe hodnoceným patří i deska *Whisper to the Wild Water* (1999). V třinácti skladbách hraje jmenovaná na harfu a varhany. A hraje a zpívá fakt dobře. Docela mě zajímá, kdy tahle hudba začne vykrádat sama sebe: teda mezi náma, ona to už dávno dělá, ale zatím to nevadí. V bazaru na Národní za 180 Kč.

Na tohodle chlapa jsem pasti klad a měl jsem na něj hlad, ale nic jsem nechytil – a četl jsem o něm vždy jen dobré, nakonec se poštěstilo za 239 Kč v bazaru Vltavská. **Randy Newman**, americký písničkář, tedy producent, zpěvák, skladatel, aranžér, pianista a dirigent – jeho cd u nás moc častá nebývají. Narodil se v r. 1943 v Kalifornii (oba strýcové skládali filmovou muziku) a studoval kompozici. Přestože LP *Sail Away* je uváděno v jeho diskografiích jako čtvrté, v podstatě je první, protože ty předtím byly spíše experimenty či nahrávky nezamýšlené k uplatnění na trhu. Stal se i slavným jako skladatel, psal už od 17 let, třeba pro *J. Collinsovu*, *D. Springfieldovou* a hlavně proslul hitem *Mama Told Me Not To Come* pro *Three Dog Night*. Newman je písničkář sžíravé ironie, parodie, nadsázky a pohledů z druhé strany břehu (lidská sexualita), literárnosti, je to takový typický kult – ne nejslavnější, ale uznávaný v USA i v západní Evropě. *John Lennon* s ním spolupracoval na desce z r. 1975, sám pomáhal jako pianista *Joe Cockerovi*. Když píše, že je písničkář, tak u nás to znamená něco jiného. V USA jde o interpreta vlastních písní (ale k tomu mu může sloužit klidně i orchestr s dechy a zpěvačkami vlnícími se jako palmy ve větru). Píše i filmovou hudbu – pro Formanův *Ragtime*, v r. 1996 byl nominován na Oskara za hudbu pro kreslený film od Disneyů *Toy Story*. Na téhle desce mu zase pomáhá *Ry Cooder*. Normální stopáž alba s 12 písněmi (30,07) je díky 5 bonusům navýšena na klasickou délku (2002). Jestli si myslíte, že je tu možno vystopovat vliv na Toma Waitse, tak říkám ano. Ale kdo chce najít hůl, tak už musí mít psa. Nebo tak nějak...

O belgickém zpěvákovi jménem **Arno** jsem už taky psal, teď jsem na Národní koupil jeho cd *Ratata* z r. 1990 za 180. Chlapík hraje takový hutný, drsný sound, na téhle desce je ještě popový (mimo zpěvu hraje na piano a fouká na harmoniku). Rodák z Ostende (1949, *Arno Hintjens*). V 60. le-

Na tohodle chlapa jsem pasti klad a měl jsem na něj hlad, ale nic jsem nechytil – a četl jsem o něm vždy jen dobré, nakonec se poštěstilo za 239 Kč v bazaru Vltavská.

tech cestoval po Asii a Evropě, poprvé vystoupil v r. 1969 na hudebním festivalu v rodném městě. Na začátku 70. let začala jeho umělecká kariéra, hrál ve skupině na harmoniku, pak vytvořil duo s *Paulem Decoutrem*. V r. 1977 vytvořili skupinu *TC Band*, začali vystupovat po Evropě, natočili několik desek (třeba *L'Apache*). Od roku 1986 se dal na sólovou dráhu. Vydal desek bezpočet, a že ho tady neznáme, tj. že ho neznám já (vidíte, jak je to blízko, jak se to dá udělat blízko), jen dokazuje naši (mou) malost. 10 skladeb zpívaných většinou anglicky (ještě ke všemu) mně zase rozšiřuje obzory, že popina nemusí být bezzubá, že se dá hrát se zvukem a že se dají využívat nove trendy. Všecko to tady víme a známe, a stejně nic!

K některým kapelám a zpěvákům mám odstup – a ani nevím proč. Tak třeba **Nine Inch Nails**. Tušil jsem, že je to nějaký industriální a alternativní metal, dokonce mi kdysi někdo pouštěl jednu jejich desku (pěkně to tam všechno šeptalo a rachotilo a zvonilo). Teď jsem z potřeby si něco koupit vydal 180 korun na Národní za cd *Pretty Hate Machine*, z r. 1989, první počin a nejvíce ceněný. A není to zas tak špatné. Pak jsem zjistil, že kapela je jen jeden chlapík – *Trent Reznor* – ten je zpěvákem, multiinstrumentalistou a producentem a podařilo se mu vykrýt území mezi *Ministry*, *Nirvanou* a *J. Morrisonem*. Narodil se v r. 1965, už od pěti let hrál na piano a ve školním orchestru na tubu a saxofon, muzice se začal věnovat na vysoké škole v Clevelandu v Ohiu (s přítelem *Ch. Vrennou*). Zde měl první skupinu *The Innocent*. Pod názvem *NIN* začal vystupovat od r. 1988. S deskami to moc nepřehání, má spoustu dalších aktivit – točí se kolem filmů (O. Stone – *Natural Born Killers*, D. Lynch – *Lost Highway*), spolupracoval s *T. Amosovou* a *D. Bowiem* atd. Podle kritiků má jeho tvorba sestupnou tendenci, což těžko můžu posoudit, když jsem si zatím udělal jen jeden výlet. Tahle jeho první deska je zajímavá tím, že sice

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru. Tvar má Kulturní krmítko a my chceme taky krmit zvířata)

Ostojův svět

Když se řekne Zdeněk Smetánka, zastříhá milovník dějin každodennosti i archeologie ušima. Když se totiž řekne Zdeněk Smetánka, vybaví se skoro jedním dechem Ostoj. Ve své skutečně přelomové práci Legenda o Ostojovi totiž Smetánka (podobným stylem jako to v Itálii dělá populární Carlo Ginzburg) ukázal život běžného rolníka na přemyslovském Levém Hradci. To by nebylo ještě tak dobrodružné, kdyby Ostoj nežil ve 12. století. Smetánka nenapsal studii o rolnících té doby; jejich možné životy se rozhodl ukázat na příběhu jediného z nich. Provokativnost metody spočívala v tom, že do Ostojova života vkomponoval obecnější poznatky o životě soudobých venkovanů. Ono by to ani jinak nešlo, o Ostojovi jako takovém je známo jen to, že v roce 1132 patřil coby dušník, čili vazal pod únětický kostel. To ale Smetánkovi nebránilo, aby líčil, jak Ostoj žil, kam chodil do kostela, jaké svátky slavil, jak skladoval suroviny, jak trávil zimu, kdy a čím oral, jak miloval i umíral.

Komunistická vydavatelství si s Legendou o Ostojovi ale nevěděla rady, a tak práce využívající tehdy neotřelé historické postupy vyšla bez poznámkového aparátu a čtenáři se mohli jen dohadovat, odkud Smetánka ta či ona svá tvrzení o životě oráče Ostoje bere. NLN nyní tedy přichází s doplněnou verzí, kde již poznámky ani kompletní literatura nechybí. Smetánka také sáhl do samotného textu a některé svá tvrzení po dvacítce let od sepsání rukopisu revidoval. K mání je teď tedy Ostoj pro jednadvacáté století.

(mg)

využívá všechny možné kejkle, nicméně jsou zde až baladické písně zpívané „lidským“ hlasem, historicky neukončený boj odosobněné techniky s lidstvím. Jak se to cd dostalo za tyhle peníze do bazaru? Tohle je přesně ten typ „kultu“, který se nepouští...

Nakonec jednu kapelku, kterou jsem zase objevil díky Levným knihám. Za 19 korun vyprodávali cd *Twenty Twenty Sound* britské skupiny **Dark Star**. Pod tímhle dost pitomým názvem fungovali tři chlapíci (creamovské složení), kteří odešli z neo-psychedelické skupiny *Levitation*. V r. 1998 vydali nějaký singlík a poté v r. 1999 zmíněné cd. Slušná alternativa, struktury, trochu temno. Nechal bych si i za víc korun.

Jakub Šofar

Stz (velký recenzní prostředek)

Krmelec

**(rubrika ukradená z Tvaru.
Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)**

Jmenuji se...

Je to sice spíš tichý a nenápadný člověk, ale stejně by měl svolat tiskovou konferenci pro všechny redaktory, u kterých hrozí byť jen teoretická možnost, že budou někdy referovat o kultuře (takže všechny), postavit se před ně a zařvat: „Jmenuji se...“ tady by mohla jeho ruka elegantně bouchnout do tabule nebo libovolné pevné svislé stěny, „...JIŘÍ JOSEK!“ Co totiž s jeho jménem redaktoři dělají, je skoro div. Tu uvádí (podle kulturních událostí České televize) liberecké divadlo Shakespearovu komedii Konec dobrý, všechno dobré v novém překladu Jiřího Josky, tu zase při udělování dabingových cen Františka Filipovského připisuje redaktor MF DNES cenu za překlad a dialogy Stoppardovy televizní verze vlastní hry Rosenkrantz a Guildenstern jsou mrtvi překladateli Jaromíru Joskovi. Vrcholem všeho potom je, když takřka domovský časopis překladatelů ToP, vydávaný slovutným sborem Jednoty překladatelů a tlumočníků, na své titulní straně velkým modrým písmem ohlásí, že překladatelskou cenu Josefa Jungmanna získal za překlad Shakespearova Hamleta Jan Josek. Takže páni novináři, je to Jiří Josek, bez Jiřího Joska, ceny dávají Jiřímu Joskovi za překlady Jiřího Joska, oslovujte a volejte „Jiří Josku“, pište o Jiřím Joskovi, rozhovory dělejte s Jiřím Joskem. Skloňování Josek bez Josky nebo Jiří bez Jaromíra či Jana je vůči tomuto překladateli, z jehož překladů by vaše kulturní přílohy a magazíny mohly žít několik týdnů, přinejmenším neuctivé. On nemůže za to, že jediným překladatelem, kterého jste schopni ve svých hlavách udržet, a kterého si proto nepletete, je Miloš Hilský.

(hh)

Nezabiješ

Jakdybyste se tisíckrát snažili umlčet sami sebe, nakonec oslavíte Boha. Ehm. Z úst bezvěrce ta věta možná nezní právě upřímně, ale protože kampaň ČSSD a její parodie už asi navždycky převrátily význam slova upřímně, je to fuk. Divím se, že ještě nikdo nevydal příručku Jak zabíjet slova.

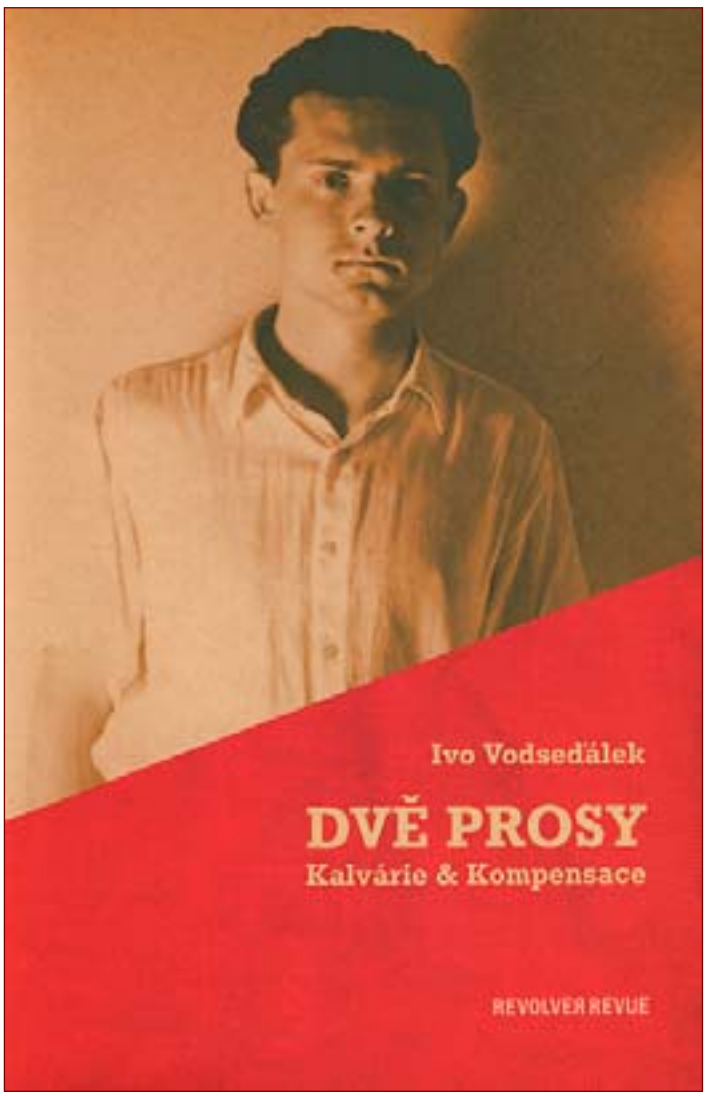

Co člověka vede k tomu, že se snaží popřít věci, které se jeho samotného dotýkají? Vědomí jejich falešnosti? Strach z podlehnutí lži? Pokus najít pravdu v nicotě?

I kdybyste se tisíckrát snažili umlčet sami sebe, nakonec oslavíte Boha. V padesátých letech minulého století došla snaha umlčet sama sebe docela daleko. Můžeme si frflat, jak se dneska máme pod všemi těmi billboardy špatně, ale tehdy ještě seděla druhá světová válka za krkem a Stalina byly plné smysly. Ivo Vodseďálek napsal Trapnou poesii a Smrt vtipu a pokusil se pohřbít lež literatury. Jak píše Michael Špirit v doslovu ke Dvěma prosám (k té knize, o níž tu máme psát) snažil se Vodseďálek „znemožnit čtenáři jakýkoliv příjemný prožitek, který by mohl být při četbě pociťován, tedy diskreditovat poezii a zabít vtip." Camus se o pár let dřív pokoušel o cosi podobného francouzsky, Charms a jeho souputníci dospěli ke srovnatelným věcem o desetiletí dřív, ale to bylo v Rusku.

Snaha nemluvit, oprostit literaturu od „kýčů" nebo „podvodů" humoru, citů, duchaplnosti a dalších pozlátek bývá samozřejmě sama o sobě solidně vtipná, nečekaně duchaplná a velmi zasahující, ale je navíc i zajímavá jako taková. Co člověka vede k tomu, že se snaží popřít věci, které se jeho samotného dotýkají? Vědomí jejich falešnosti? Strach z podlehnutí lži? Pokus najít pravdu v nicotě?

Kalvárie a Kompensace, které Vodseďálkovi jako Dvě prosy vydala Revolver Revue, jsou a musejí být popřením sama sebe. Vodseďálek (jak zase píše Špirit) se snad nejradikálněji z okruhu raného undergroundu rozhodl destruovat všechno, co je „umělecké". Sama Kalvárie příznačně začíná smrtí, dvojitou střelou do vlastního srdce, sebevraždou, která se navíc nepovede. Můžeme v tom vidět vědomí nemožnosti zabít literaturu v sobě. Vlastně v tom můžeme vidět cokoliv. Pánové Jauss a Iser z Kostnice nás učí, že umění je to, co si v sobě tvoří čtenář. Cokoliv se pokusíme napsat (nebo nenapsat) si každý kolem vyloží po svém a bude mít pravdu. Proto ve Vodseďálkovi je a vždycky bude i vtip a poezie a spousta dalších věcí. I kdybyste se tisíckrát snažili umlčet sami sebe, nakonec oslavíte Boha. Upřímně.

Štefan Švec

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru. Tvar má Kulturní krmítko a my chceme taky krmit zvířata)

Kafka s beďary

Prostor vydal paměti Františka Xavera Bašíka Vyučil jsem se u Kafků (Praha a Mladá Boleslav na konci devatenáctého století očima dospívajícího muže). Sice už to není zrovna žhavá novinka, ale za zmínku určitě stojí. Hlavně z jednoho pozoruhodného důvodu. Málokdy se totiž stane, aby starý člověk po letech vzpomínal na setkání s někým celospolečensky známým, mediálně proslulým a oprostil by se od vlivu popularity dotyčného. Když ale Bašík nastoupil v Praze jako učeň u Hermanna Kafky, neměl ani ponětí, že z jeho mladšího kamaráda a obchodníkova synka Franze bude jednou hlava na tričkách turistů a na hrncích v café Milena. A neměl o tom ani páru ještě ve 40. letech minulého století, kdy v Mladé Boleslavi své vzpomínky na učňovská léta sepisoval. Na tehdy již mrtvého a skoro zapomenutého Kafku skutečná sláva teprve čekala a Bašík sám se o literární dílo mladého Kafky nijak nezajímal. Právě tím jsou jeho vzpomínky výjimečné. Můžeme sledovat zrání pozdější literární hvězdy a nemusíme se bát, že by nás Bašík tahal za fusekli – nemá k tomu důvod; nevěděl, že by se mohl v Kafkově slávě taky přihřát (vždyť ho doučoval!). A tak můžeme sledovat Hermanna Kafku jako přísného, ale ne necitelného muže; tedy trochu jiného, než jej líčí slavný dopis jeho syna (ale to už tak mezi syny a otci bývá). Nechybí ani první sexuální zážitky mladého Bašíka a národnostní animozity v Mladé Boleslavi na přelomu století, kam se příručí Bašík z Prahy přestěhoval.

Jeho vzpomínky by byly zajímavé i kdyby nepotkal mladého Franze Kafku, ale bratru 70 let po jejich napsání by je v takovém případě asi nikdo nevydal. A tak nakonec se podívejme, jak vlastně proběhlo první setkání Bašíka s Kafkou, setkání pro Bašíkovy paměti rozhodující, setkání s netušeným dosahem: „Za chvíli přišoural se k němu nesměle malý, asi desetiletý chlapec, kterého si také sotva všiml, když se odpoledne objevil v krámě u matky. Byl to Kafkův synek, také Franc. Přistoupil k Františkovi a řekl: Ty seš novej učedník, Franc, viď? Já se taky jmenuju Franc." Inu, bystrý klučina.

(mg)

Krmelec

**(rubrika ukradená z Tvaru.
Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)**

Krajka v trysku staletí

Nakladatelství Lidové noviny vydalo další část ediční řady o odívání – tentokrát Krajky, výšivky, stuhy, prýmky od Aleny L. Čechové a Anny Halíkové. Jak je už z názvu jasné, nečeká nás tentokrát oblékání jednoho úseku dějin, ale povídání o krajkách, stuhách atd. jako módních doplňcích už od pravěku (už paleolitická Venuše ve Francii před 22 000 lety nosila sukni z kroucených šňůrek, koketa jedna). U paličkování a krajkářství kniha představuje nejznámější dílny a samozřejmě i nejznámější české autory (ale mnohem více autorky) 20. století. Krajkářským laikům může i náhodné otevření této skutečně skvěle graficky a redakčně připravené monografie otevřít dosud neznámé končiny. Věděli jste třeba, že už ve 4. století n. l. uměli lidé paličkovat? Kniha Aleny Čechové a Anny Halíkové je prostě klidné čtení na klidné podzimní večery. Někdo prolistuje, jiný prostuduje, tuten dokonce zakoupí herduli.

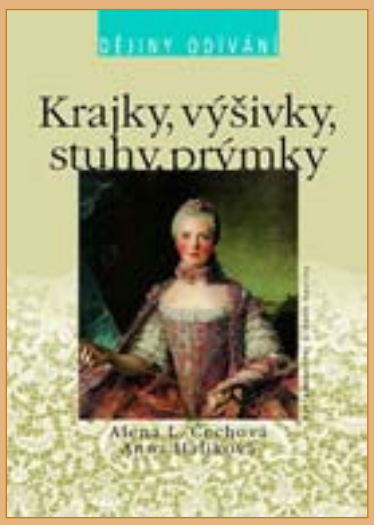

(hák)

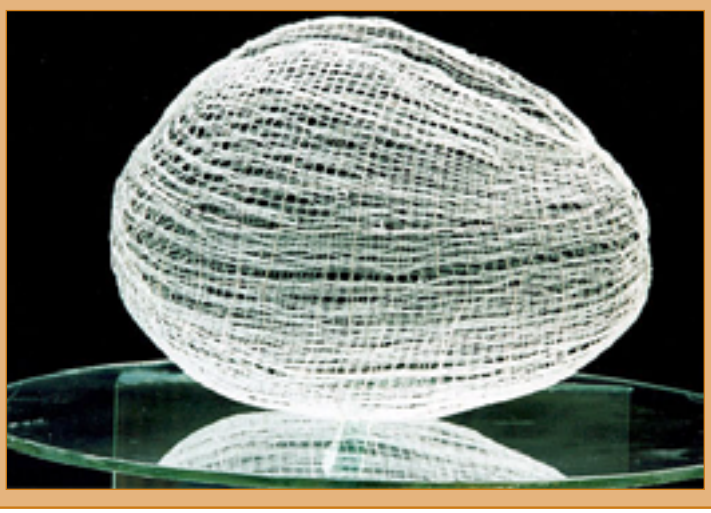

Horempád Jana Hřebejka

Hřebejkománie

Musím se přiznat, že jsem svého času podlehl „hřebejkománii.“ Šakalí léta mě sice nijak nenadchla, ale předělem se staly Pelíšky. Pokud se v hodnocení filmů dá vyrukovat s pojmem objektivita, pak jsou Pelíšky řemeslně dobře „udělaný“ divácký film, který „udělaly“ především vtipné dialogy, hudba a herecké obsazení. Nepobral přespříliš cen, má ale jiný rekord. Téměř každý z mých kamarádů ho viděl průměrně sedmkrát; já sám už nejmíň desetkrát. Filmoví estetici by si o nás mohli právem říct, že jsme kýčaři, a my bychom to museli trpně skousnout. Jsou to totiž naše PELÍŠKY...

Ještě Pelíšky

Vím, že má představa filmového estetika, který na mě káravě pokyvuje prostředníkem, trochu zavání stihomamem. Přesto se v jeho očích musím očistit. Nevím, kdy, kde a v jaké atmosféře pomyslný kritik vyrůstal, ale pravděpodobně to bylo v šedesátých letech, v letech Pelíšků. Václav Neckář zpíval Lékořici, kterou mu v soutěži na počkání otextoval Vratislav Blažek, v kinech běžely (kromě jiného) Blažkovi Starci na chmelu a Dáma na kolejích a Kdyby tisíc klarinetů S+Š. Ve Francii, v Americe, a dokonce i v ČSSR se začaly lámat ledy, a zároveň (a to je důležité) bylo kdykoli možné se schovat do útulného Pelíšku, a tam si naladit Luxembourg. Všichni moji blízcí – pelíško-hřebejkomani – chodí po ulicích, hledají, rozjíždějí se a nemajíce kam jinam dopadnout, dopadají na holou zem. Vždy když se my (tzv. „děti z Jakešovy drůbežárny“) sejdeme, tak se sesedneme u kamaráda, který má video a zachumláme se do Pelíšků. Ano, není třeba dodávat, že z podobných nešťastníků těží celá jedna polovina holly-

woodské provenience (tzv. heart breaking stories). Ale jak si, milý kritiku máme pomoct? Poraď!

Musíme si Pupendo

Když se začalo proslýchat, že Jan Hřebejk točí další film, klaka zpozorněla. Tentokrát jsem v tom ale zůstal sám. Musíme si pomáhat nebyl divácký film, byla to aspirace na skloubení komedie s filmovým podobenstvím, které navazovalo na kdeco: formou svého konce možná i na Juraje Jakubiska, symbolikou snad na jakési moderní evangelium. Protože nejsem z těch, kteří rádi pomluví, co můžou, film jsem všem doporučil. Postižen hřebejkománií jsem režisérovi věřil, že „jede do umění."

Pupendo mě přesvědčilo o opaku. Nebyl to ani Jakubisko, ani divácká komedie s brilantními filmovými klipy a dnes už legendárními dialogy Pelíšků, ani společenskokritický film o charakteru doby, ani Kolja – nebylo to prostě nic. (Čímž nepopírám možnost dobrého prolínání žánrů; k němu ale také nedošlo). Zato jsem už týden po premiéře viděl na film reklamu ve švýcarských novinách.

Horem Pádem

Jistě jste pochopili, že o Horem Pádem už toho moc nenapíšu. Samozřejmě, že jsme o něm věděli dřív, než padla první klapka, a jak film vznikal, culil se na nás jeho název z autobusů, tramvají a jejich zastávek (v Praze z metra), televize, rozhlasu, novin, časopisů a internetu. V anoncované komedii je jen jediný gag (policista položí drzým věžňům na výklopné okýnko hrníčky s čajem a zavře ho, takže čaje spad-

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru. Tvar má Kulturní krmítko a my chceme taky krmit zvířata)

Vietnamské dějiny z jedné i druhé kapsy

Když v devadesátých letech přišlo NLN se svou reprezentativní a profilovou řadou Dějiny států, udělalo s ní díru do českého knižního trhu. Na takové edice se vzpomíná ještě desítky let po zániku samotného nakladatelství, takové edice se dědí. Co ale počít s edicí Stručná historie států z nakladatelství Libri? Nu, do kapsy s nimi, tam patří, neb jsou hlavně praktické a skladné.

Například jednomu z posledních svazků, dějinám Vietnamu od Petry Müllerové, stačí 90 stránek na přehled historie oné asijské země od velkého třesku po dnešek (a to ani moc nepřeháníme, vždyť takovému Ho Či Minovi nebo Americké agresi do Vietnamu dala autorka po půl stránce). Nejucelenější kapitolou je nakonec oddíl věnovaný Česko-vietnamským vztahům. Zde se třeba dovídáme takové perličky, jako že studenti, kteří navštěvovali v 70. a 80. letech minulého století naše vysoké školy, museli prospívat na výbornou nebo chvalitebně a nesměli opakovat ročník. Komu se to „povedlo", byl příslušným referentem vietnamské ambasády v Praze šupem poslán domů jako špatný reprezentant vlasti. Vztahy českého a vietnamského etnika pak Müllerová dovádí až do současného podnikatelsko-stánkařského období, kde konstatuje, že tradičně nevraživí až xenofobní Češi sice u Vietnamců nakupují, ale kvůli jejich špatné češtině jsou zvyklí nahlížet na ně svrchu.

Na závěr vietnamských dějin do kapsy nechybí pak praktické základní informace pro české turisty putující do Vietnamu, webové stránky, adresy konzulátů, návod, co je třeba na cestu a třešínkou pak je malý slovníček, kde se dovídáme věty denní potřeby jako třeba Mám průjem. Tôi bị 'i ngo'i.

(mg)

nou na zem), takže nás to skutečně rozpláče a slibovaná tragédie popisuje osud východních uprchlíků, kteří přijdou o dítě, hodného smolaře, bezdětné ženy a roztrhané rodiny tak, že se opravdu zasmějeme. Nevím jistě, čím Horem Pádem původně chtělo být, ale vypadá to na společenskou analýzu. Ta je ale „umělecky" pojata tak, že se na každou scénu dá vylepit nálepka – např. „rasismus fotbalových fanoušků", „bezzubá legislativa proti stoupající kriminalitě", „nekontrolovaná imigrace" a „sociální problémy v Karlíně." Doplněno hudbou ve stylu „Balkán-Kusturica" a jako třešnička na dortu Václav Havel (kterého však už ke stejnému účelu použil Tomáš Vorel ve filmu Kamenný most). Kompozičním vrcholem filmu je pak patnáctiminutová scéna ve vile nemocného otce, za nímž přijel po dlouhých letech z Austrálie syn (syna hraje Petr Forman, otce Jan Tříska). V oné scéně se probírá všecko možné: divákům narychlo osvětlovaná rodinná historie je prokládána hysterickými stížnostmi matky (Emília Vašáryová) na soužití v romské čtvrti, načež se to zase překlopí atd... Kromě toho, že by scéna mohla být o dvě třetiny kratší se tu stýká téměř civilní projev Vášáryové s divadelním herectvím Jana Třísky tak, že nevidíme rodinnou hádku, ale špatně narežírovanou scénu. Jako kontrast k ní bych chtěl vyzvednout práci Davida Ondříčka, který ve svém filmu Jedna ruka netleská obsadil Jana Třísku do role herce, díky níž jeho divadelní herectví do kompozice filmu zapadá úplně přesně.

Proč chce být Hřebejk Ondříčkem?

Cítím-li z Horem Pádem nějaké tuzemské inspirace, pak je to právě odkaz na linii, kterou načala dvojice Zelenka–Ondříček Knoflíkáři a její druhá polovina pak pokračovala filmy Samotáři a Jedna ruka netleská. Tyto filmy se zaměřují přesně na to, o co zřejmě (v) Horem Pádem šlo i režiséru Janu Hřebejkovi a scénáristovi Petrovi Jarchovskému. Pokud mělo být Horem Pádem filmem, snažícím se postihnout dnešní skutečnost, nevšimli si jeho tvůrci jisté maličkosti. Že totiž sociologické jevy en bloc nejsou, na rozdíl od lidí (ať už samotářů či knoflíkářů) a jejich života, snímatelné kamerou.

Zítra jedu za kamarádem, který má video, což znamená, že Pelíšky uvidím pojedenácté (na Silvestra možná podvanácté). Ale na Horem Pádem už nepůjdu.

Tomáš Koloc

Gromanova historická drtička

Oba Mandlerovi prezidenti

Tak schválně, kam až tuhle knížku dočtu?, říkal jsem si bera do ruky svazek nakladatelství Libri Oba moji prezidenti. Napsal ho dějinami české politiky se zabývající publicista Emanuel Mandler a věnoval jej Václavu Havlovi a Václavu Klausovi. Mandler oba už 15 let vydatně kritizuje v českém tisku. Ať už jde o nepolitickou politiku jednoho nebo o ekonomické fachidiotství druhého prezidenta, své názory na ně Emanuel Mandler už dávno provařil na stránkách deníků a týdeníků. Proč tedy je vydávat znovu svázané? A proč zrovna v edici Otazníky našich dějin?

Emanuel Mandler

Ať už jde o nepolitickou politiku jednoho nebo o ekonomické fachidiotství druhého prezidenta, své názory na ně Emanuel Mandler už dávno provařil na stránkách deníků a týdeníků.

Mandler v závěru tvrdí, že motivem, který jej na obou mužích zaujal, tedy jedním z motivů napsání knihy byl fakt, oba významně ovlivňují chování i myšlení obyvatel. „Václav Havel se o to snažil už v době vlády komunistů; způsob, jímž řídil listopadový převrat a první kroky nového režimu, to snad dostatečně dotvrzují, právě tak jako jeho úsilí, aby se Česká republika začlenila do západních struktur. Pokud jde o Václava Klause, vtiskl svou pečet transformačnímu procesu (privatizaci) i rozdělení republiky, které se rok od roku víc jeví jako nutný krok. – Uvádím zde u obou státníků jen to, co je na jejich činnosti zvláště výrazné! Jistěže se této knížce dá leccos vytknout. Myslím ale, že nedostatek kritičnosti těžko."

Pravda, Mandlerovo pero kritické je, někdy řeže jako břitva: „Je důležité připomenout zdůrazňovanou příbuznost dr. Edvarda Beneše a obou našich polistopadových prezidentů. Všichni tři totiž v určité významné fázi svého politického působení zápolili s komunisty, ale posléze se s nimi spojili a získali prezidentský úřad s jejich pomocí. (...) Oba moji prezidenti tedy neopustili tradici, kterou založil dr. Edvard Beneš, s tím rozdílem, že se nemuseli vyrovnávat s tolika obtížemi jako dr.Beneš: komunistický režim v Československu by padl, i kdyby jeho parlament nezvolil Václava Havla prezidentem; pokud jde o Václava Klause, ten prostě potřeboval hlasy... Nehledě na to, dr. Beneš přinejmenším od roku 1943 zkazil, co jen mohl."

Kdyby byl ale autor zvyklý uvažovat o historii neideologicky, kdyby o Benešovi třeba uvažoval jako o člověku, možná by si všiml, že Beneše, Havla a také Klause (i když na něj nejmíň) komunisti nejprve útočili. Všichni tři muži, i když vzájemně odlišní diplomat–dramatik–ekonom, jsou v zásadě nekonfliktní typy. Kdyby komunistický tisk Beneše nefackoval na svých stranách celou první republiku, kdyby Havlovi umožnil normálně publikovat a být hrán, kdyby Klaus mohl jezdit po ekonomických fórech a přednášet bez direktivy sovětských ekonomů, ani jeden z nich by ve své povaze dost možná nenašel radikalismus a extrémismus k tomu, aby na komunisty zaútočil jako první. Všichni tři však byli vývojem událostí postaveni proti komunistické straně a všichni tři s ní zápolili, nejvydatněji asi Václav Havel. Na jejich vztah ke komunistům prostě lze nahlédnout také třeba z tohoto pohledu, ne jen oni se nějak chovali ke komunistům, ale právě k nim se strana také chovala nějakým způsobem.

Největším problémem, přes který se Mandler ve své kritické studii nepřenesl

Kdyby komunistický tisk Beneše nefackoval na svých stranách celou první republiku, kdyby Havlovi umožnil normálně publikovat a být hrán, kdyby Klaus mohl jezdit po ekonomických fórech a přednášet bez direktivy sovětských ekonomů, ani jeden z nich by ve své povaze dost možná nenašel radikalismus a extrémismus k tomu, aby na komunisty zaútočil jako první.

jsou hlavně rezidua jeho disidentské minulosti. Mandler viní třeba Chartu 77 za to, že svým důrazem na etiku a morálku postavila polistopadovou českou politickou scénu mimo běžné praktiky reálné politiky a tím neumožnila nástup konkurenčních politických stran vedle Občanského fóra. Strany podle Mandlera mohly vznikat jen odštěpením z OF, tak jako ODS. Cestu Demokratické iniciativy, politické strany, kterou založili kromě jiných také Mandler a jeho souputník Bohumil Doležal, OF neuznalo a jako politický subjekt ji vytlačilo do dějin.

Mandler se s Havlem i Klausem zná od šedesátých let. Nebo lépe řečeno, znal se s nimi v šedesátých letech. Tehdy se Klaus ještě nijak zásadně neprojevoval, zato Havel se s Mandlerem osobně utkal už tehdy. V šedesátých letech to byl Havel, kdo redaktorům časopisu Tvář (mezi něž právě Mandler patřil) začal na redakčních schůzích vysvětlovat, jak by měl jejich časopis vypadat jinak a lépe; navíc se ještě snažil prodrat na místo šéfredaktora. Když podle Mandlerova líčení neuspěl, odešel a na Tvář zanevřel. Realita spíš byla ale taková, že 60.léta tehdy gradovala a Havel měl na starosti mnohem zajímavější a smysluplnější činnosti. A Václav Klaus, který do Tváře tehdy také několikrát napsal? Tomu zase Mandler vyčítá, že se o časopis nezajímal, jakmile se tento dostal do úzkých. Kterého externího přispěvatele, který napíše pár článků v několika letech, ale skutečně zajímají vnitřní trable časopisu? A když tak se mu nezájem snad dá vyčítat tehdy a ne po 30 letech?

Ještě méně racionality a uvažování Mandler vnáší do kapitol, kde líčí svůj disidentský střet s Havlem. „Růst opozičních skupin umožňoval Václavu Havlovi komunikovat s těmi, s nimiž mu to vyhovovalo. Ale na druhé straně byla jeho situace nevýhodná. V Československu i ve světě byl znám jako vůdčí postava opozice, jednak jako její symbol. Se symbolem to měl snadné, jeho známost a sláva se šířila – také díky přihlouplé politice režimu vůči opozici – daleko za hranice státu. O to větší vznikala diskrepance mezi proslulým symbolem a vůdčí osobností opozice. (...) S Demokratickou iniciativou se Havel dohadovat nechtěl, a tak nezbývalo, než aby vedoucí skupina Charty 77 vymyslela něco nového. Podařilo se. Založila již zmíněnou politickou expozituru Charty, Hnutí za občanskou svobodu (HOS). (...) Demokratická iniciativa v listopadu 1988 přerušila činnost. (...) Bezprostředně poté se začaly šířit zvěsti, že DI spolupracuje s StB a že přerušení její činnosti je toho dokladem.“ Navíc kromě osobní křivdy a uraženosti kvůli nezájmu o vlastní práci ze strany Havla, se Mandler dopouští také konstrukcí, které sice hýří rozmáchlou kritičností, ale oporu nemají snad v ničem: „Okolnost, že se demokratičtí aktivisté (v CH77, pozn.aut.) natrvalo nejen organizačně, ale i ideově spojili s bý-

Stz (velký recenzní prostředek)

valými reformně komunistickými funkcionáři, lze právem klást v souvislost v zasutou, ale stále existující tradicí Národní fronty."

Mandler prostě Václavu Havlovi i Václavu Klausovi vyčítá staré rány a v pohledu na jejich současnou politickou činnost (hlavně v roli prezidenta, v Klausově případě i premiéra) se nechává subjektivně ovlivnit nedořešenými traumaty z minulosti. Emanuel Mandler má na svou neveselou celoživotní dotčenost samozřejmě plné právo. Může o ní klidně psát pořád dokola (kolik jen v knize Oba moji prezidenti cituje vlastních článků!). Dokonce se může najít i vydavatel, který mu tyto texty může vydat. A čtenář má stejně samozřejmou možnost dočíst až do chvíle, kdy dojde k závěru, že toto čtení už pro něj nemá smysl. Já osobně jsem skončil na straně 101.

Martin Groman

Drazí všichni, plicně vás zveme na druhý ročník

Festivalu extrémního humoru
BRÁNICE DOKOŘÁN
v sobotu 6. listopadu 2004 v pražském stodůleckém Klubu Mlejn,

kde dostanete od 14 do 24 hodin velmi mňamózní nášup toho nejlepšího
ze současných autorských divadel, co se nám podařilo sehrabat:

14:00 VŠEMI SMĚRY / To je práce s rakvemi! & PRVOBYTNĚ POSPOLNÁ SPOLEČNOST / Trosky do mlýna III.
15:00 JANA SOPROVÁ COMPANY / Mach a Šebestová
15:50 DIVADÍLNA KRVIK TOTR / Úplná výplň
16:40 KABARET CALIGULA / Zlý večer: the worst of
17:30 LEHCE STRAVITELNÉ DIVADLO / Boršč
18:30 PRÁDELNA ROSICE / Misionáři (ontogenetická three-man-show)
20:00 DIVADÍLNA KRVIK TOTR / Monopoly (společenská hra)
21:00 VOSTO5 / Vajce
22:00 KDS PUCHMAJER / Citový vývar aneb Zkus lásku, smrade!

Coby předpovídkáři navíc vystoupí
Vráťa Kadlec (14:00), Václav Chochola (20:00) a Luboš Pavel (22:00).

Více o jednotlivých inscenacích se dočtete na stránce festivalu: www.krviktotr.cz/mor

MLEJN SOBOTA 6. 11. 2OO4
korun hezkých 70,- vstupné (pokud přijdete jen na pohádku Mach a Šebestová, zaplatíte 30 korun).
kudytam: busem 174 z metra A Hradčanská (20 minut) nebo z metra B Luka (pěšky směrem ke kostelu) do stanice Kovářova
tel. 235522503, 235522507

Mohuč očima dívky s velkýma očima

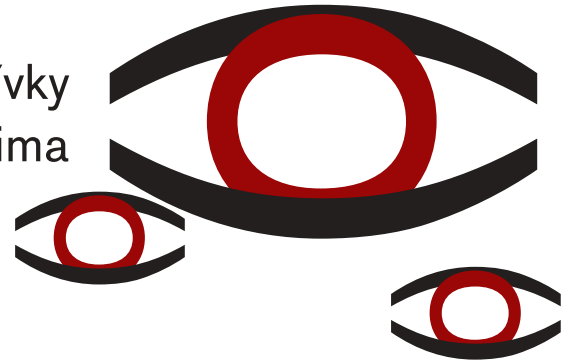

Díl 1. – Jezdím, jezdíš, jezdíme (jsou Němci skutečně „Siztvolk“?)

Lejstry to začíná, lejstry to skončí

„Universitaet 1 km – rechts“ hlásila velká žlutá šipka těsně před vjezdem do města. „Tady budu následujících pět měsíců žít...,“ moje mlhavé představy najednou začaly nabývat ostrých rysů. Nebudu předstírat, že jsem do téhle situace dostala náhodou. Kdepak. Navezla jsem se do toho sama a při plném vědomí. Stačily k tomu dvě věci: odvaha projít úspěšně výběrovým řízením, a pak už jen čirá byrokracie. Vyřídit stohy formulářů, osvědčení i potvrzení, nezapomenout to vše řádně orazítkovat (bez štemplu na formuláři X totiž nedostaneš formulář Y, na jehož základě ti vydají osvědčení Z) a na pojišťovně si vyzvednout „kouzelnou“ kartičku, se kterou mávnutím otevřeš všechny dveře, za nimiž se schovávají doktoři. Ahoj, Evropská rodino, a díky ti za velkorysost, kterou nás osvobozuješ od vízové povinnosti – strašák v podobě vyplňování další hordy lejster či kempování před německou ambasádou se naštěstí v denním světle rozplynul.

Do Mainzu coby kamenem

Teď, po všech těch anabázích na úřadech a u bankovních přepážek, jsem se statutem „Sokrates – Studentin“ zakotvila v univerzitním kampusu na okraji západoněmeckého Mainzu. Domovem, zábavou i prací bude mi jedna z mnoha kolejí (Studentenwohnheim) a místem relaxace pokoj o jedenácti metrech čtverečních v jedenáctém patře. Velikost čísla jedenáct si plně uvědomuji pokaždé, když nejede výtah a mně nezbývá nic jiného než výšlap do jedenáctého patra po svých. Jako odměnu ale beru pohled na pravidelné a ocelovým hřebenem učesané plochy polí a luk, připomínající přehoz ve stylu patchwork, olemovaný listnáči v barvách podzimu a s dráty vysokého napětí místo stehů. Monotónní šelest a hukot aut, neustále pendlujících sem a tam po hlavním tahu mezi Mainzem a nedalekým Wiesbadenem, přestává člověk postupem doby vnímat, a to natolik, že teoretické ticho by se stalo přímo nesnesitelným.

Celý kampus místy vypadá jako neprůstřelná a nedobytná pevnost – hlavně pro ty, kteří chtějí dovnitř autem, ale nemají povolení – a v jeho středu tepe jako srdce Univerzita Johanna Gutenberga. Umístit celou univerzitu se všemi fakultami na společný prostor je na jednu stranu dobrý nápad. Všechno máte hezky pohromadě, děkanát, fakulty, centrální knihovnu, dokonce i většinu kolejí a menzu. Na druhou stranu jste odříznuti od života ve městě; jako byste žili za hradbami. A vy přece občas chcete víc, než může kampus nabídnout, chcete ven. Do města. Do centra.

No dobře, není to zas takový problém – tři autobusové zastávky se zvládnou za dvacet minut pěšky nebo za sedm na kole. Mainz – pro některé je hlavní město spol-

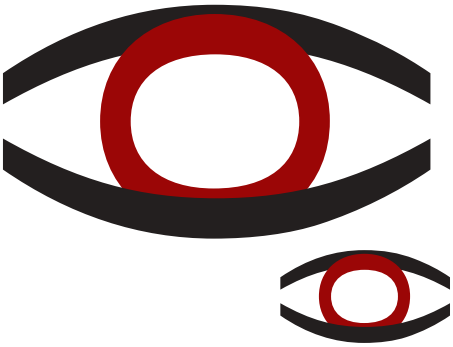

kové země Rhein-Land Pfalz, pro jiné možná známější pod svým českým ekvivalentem Mohuč, pro další je zase symbol jarních rozdováděných masopustů, „Faschingů“.

Na Gutenberga, na svého vynálezce knihtisku je město náležitě hrdé; snad ze všech rohů, které v Mainzu najdete, na vás ten človíček poulí své kamenné oči a hypnotizuje vás, abyste na něj nikdy nezapomněli.

Johann by se možná divil

První, co vás v Německu trkne do očí (a pokud si nedáte pozor, tak vás to může i porazit) jsou cyklisté. Jsou všude, v každou denní i noční hodinu. Chodníky jsou širší o pás vyhraněný přímo pro cyklisty (nedej bože, abyste do něj vkročili!) a pod zeleným (popř. červeným) pajdulákem na přechodu pro chodce na vás mrká světelný bicykl. Jezdí se v lecčems: je-li to nutné, páni a někteří studenti v obleku, odvážné dámy se ani na jednostopém vozidle nevzdají svých velekrátkých sukní, jen tak letmo schovaných pod vlajícím kabátem. Jezdí se za každého počasí, jen pokud leje už opravdu hodně, nechají i ti nejotrlejší svůj poklad pod střechou. To pak máte možnost vidět na vyhrazených místech jedinečnou přehlídku nejrůznějších bicyklů různé barvy, stáří a stavu, vždy ale opásaných řetězy a div ne s botičkou.

Díky své praktičnosti a stoprocentní využitelnosti se kolo stalo žádanou komoditou všech obyvatel kampusu. A nejenom jich – pokud zavítáte do centra města, nesmí vás překvapit, jak obratně a kulišácky se bicyklisté prohánějí mezi auty a místní MHD. Pokaždé, když mířím z koleje na přednášky a pěšky pomalu ukusuji vzdálenost z jednoho konce kampusu na druhý kolem mě profrčí desítky lidí využívající kouzla kulatosti kola. Já si zatím v duchu spílám a přitom vzývám bratrovy kolečkové brusle, ležící momentálně ve skříni. V české skříni.

Řidiči autobusů

Pokud zastáváte názor, že Němci jsou „Siztvolk“ plný řádu, organizace a plánování, nezbude vám nic jiného než s údivem kroutit hlavou nad zákonem rovnováhy: kde na jedné straně Němci takoví skutečně jsou, na druhé tento rozšířený předsudek sami vyvracejí. Přesná organizovanost snad všeho (pracovní morálkou počínaje a volným časem konče) a puntičkářský náhled na život se zvrhly v neutěšenou byrokracii, kterou na druhé straně vyvažuje všudypřítomný trend „das Leben geniessen“. Ten prosazují především mladí, jak jinak.

Rozum zůstane cizinci stát i nad ostatními zvyky, kterých se v Německu stane svědkem. Tak třeba autobusáci. Coby řidič se jim v centru mezi lidmi, kteří se svým lážo-plážo krokem sunou kupředu, i když

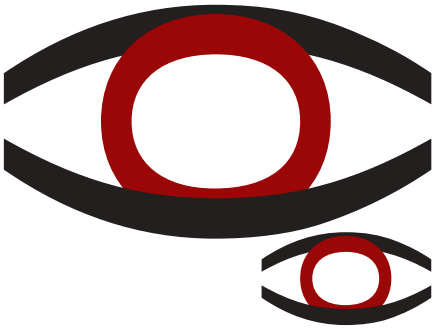

do začátku pracovní doby schází jen pár minut, a mezi všudypřítomnými cyklisty věru není radno připlést do cesty. Navíc pokud se omylem (natož úmyslně) dostanete do „jejich“ pruhu. To si potom nepřejte vidět ten tanec: se sveřepým výrazem na brunátné tváři začne autobusák prskat, soptit a doutnat, když se zdá, že nemá daleko k sebedestruktivní explozi, začne se zalykat vzteky a nakonec si málem ukousne jazyk, jak ze sebe sype příval výživných nadávek. Celou estrádu zakončí zuřivým bušením do klaksonu, a tak nešťastník, kterému se takhle nacpal na „zadek“, má buď do konce života žaludeční vředy z německých řidičů autobusu, nebo noční můry, ve kterých prchá před rozezleným autobusem.

V téhle džunglí, která je podobná jako v každém větším městě, se ovšem dějí i zázraky. Všichni víme, že na červeného panáčka se nepřechází. A přece všichni přecházíme – pokud nám v tom nebrání jedoucí cosi, ať už auto, náklaďák nebo pojízdná klícka s nebohým škvrňetem uvnitř, kterou si němečtí rodiče s oblibou zapřahují za kolo. Tady ovšem ne. Tady se disciplinovaně a hezky v houfku čeká, až červená přeskočí na zelenou, a teprve pak se všichni nahrnou do vozovky. Na druhou stranu: pokud vbíháte na přechod, ale barva světelného pajduláka vám to zakazuje, rozjíždějící auta jsou schopná ještě přidat plyn a s pocitem „Teď jsem pánem vozovky já!“ vám přejet paty.

Kateřina Komorádová

Kolocovy cestapády

Odcházel, nevěděl kam

Autor se omlouvá čtenářům, kteří na tomto místě čekali obvyklou arabesku z jeho života. Vše zdůvodňuje tím, že prochází procesem jakéhosi přerodu, u něhož cítí, že je nevyjádřitelný starou formou, a tak, u vědomí riskantnosti svého kroku a bez nejmenší potuchy o kvalitě vytvořeného útvaru, zvolil ke své hře jako nástroj sladký likér, který byl po ruce a automatický text.

Louka vedle zubačky byla zlatá, ale po výstupu na stanici zubačky, která podél louky vedla, bylo nutné se zas vrátit přes hranice do státu, odkud vyjel. Litoval, že musí zas do stínu, mezi stromy. Půjčil si kolo a čekal na silnici na přítele, zda přijede. Pak se oddělil a šlapal do kopce sám. Neustále se mu vracela jasná představa terasy v horském hotelu na vrcholu kopce, který byl postaven do špičky a na terase seděli všichni básníkovi přátelé, smáli se až k extázi a do toho zněla táhlá jazzová hudba, která ho nesmírně uklidňovala. I když byl vždycky strašlivě neelegantní, v posteli se sám do sebe strefil velice pomalu a klidně a místo tvrdých erotických představ si vybavoval neexistující vzpomínku dumícího šumění železa letadel nad polem horkým jako parní lázeň, nad polem, které ho hřálo, a kterým se chtěl za zvuků hýbajícího se železa nechat zastavit. Ale nešlo to, jedna část stále pálila, letěla skrze střepy a cípy velice jasných představ: trpaslíka ze zrušeného krámu, pískovcových psů nad branou měšťanského domu, klouzající střechy, z níž sjížděl, mysliv si, že spadne, a zatím daleko hlouběji pod ním sjížděl jiný chlapec, kterého chytil za ruku a najednou cítil záchranu pro oba.

Seděl na dně cizí kanceláře a smrad šafránu, který se jí vznášel se vpíjel do nozder, píchal a věstil nepatřičnost jeho přítomnosti. Myslel na vodu, na přítmí stavu bezčasí, bezmokří a bezsuší, které

Ale nešlo to, jedna část stále pálila, letěla skrze střepy a cípy velice jasných představ: trpaslíka ze zrušeného krámu, pískovcových psů nad branou měšťanského domu, klouzající střechy, z níž sjížděl, mysliv si, že spadne, a zatím daleko hlouběji pod ním sjížděl jiný chlapec, kterého chytil za ruku a najednou cítil záchranu pro oba.

Miloval mytický orient, který mu vystoupl z knížek a fantazie, horký a sladký jako přeslazený koláč, slova třtina, eldorádo, písničky o tom, jak se nůž rychle prolíná s masem jako ubližující špičaté pohlaví s pohlavím měkkým a uklidňujícím.

začalo čím dál víc nabývat na mokrosti, tmavosti a nočnosti, voda byla černá a plavba byla únavná, což zklidňovalo – lidi kolem se pohybovali jako atrakce na kolotoči pro děti, ale najednou se vydnilo a pláž byla osvícena ohrožujícím světlem návratu a znovuzařazení do trýzně.

Chtěl být zalehnut a vytřesen a zjevovaly se mu tenké a špičaté rty a svázaná těla, neboť let zásadně končil pádem. Nejlíp mu bylo v dekách, když jedna ležela nad druhou a nad nimi byl stan a nad stanem tropická vedra. Miloval mytický orient, který mu vystoupl z knížek a fantazie, horký a sladký jako přeslazený koláč, slova třtina, eldorádo, písničky o tom, jak se nůž rychle prolíná s masem jako ubližující špičaté pohlaví s pohlavím měkkým a uklidňujícím. Odpověď byla v tanci jménem řecké kolo, v jeho továrně přesných předepsaných krocích, ve kterých byla vášeň tak spoutána, že bylo cítit jediné povolení provazů a nastane výbuch, válka, vraždění a znásilňování ve jméno nového trpícího života. Nenáviděl velká slova, ale miloval řečtinu, které nerozuměl a její hranatou vášeň a okamžik, kdy se zjistí, že hustý a tuhý smutek ukapávající ze slov národních písní se překlápí do bujaré radosti. Sen noci svatojánské byla náplast na svázanost života, chvililinka před vypuštěním před chvílí odšpuntovaného umyvadla, kdy se voda zavlní, pět kilometrů na dálnici před výstupem mořské modři, kterou nikdy neviděl, miloval každou rostlinku rozežírající autostradu, čtyři, tři, dva a svlékal se už v autě; už v něm nabíral rychlost, tělo se kývalo zepředu dozadu na znamení Ano a ústa se zvrácenou hlavou zpívala Když mě stará matka, zpívat, zpívat, učívala, podivno, že často, často slzívala, jeden jediný prst, který uměl při psaní používat se dotýkal kláves rychleji než by to dokázalo všech deset, konečně cítil, že stačí udělat jen krok a On převezme velení, jenomže povídku nelze psát donekonečna, je třeba vystihnout kde denní dávka zpovědi končí.

Ačkoli věřil, že bůh se zjevuje nejvíc na loukách, kráčel rychle kostelem s písničkou z díla ztrápené spisovatelky a začal se modlit už za chůze: Pane bože, zlom mi vaz, zlom mi vaz, zlom mi vaz a ozvěna odpověděla Zlom vaz a básníkovi se vybavilo jméno jeho povolání, otřásl se s pocitem, který ho už dlouho provázel, že mu páteří projíždí hlemýžď a kdesi na úrovni žaludku se zastavuje a nemůže dál; to mu způsobovalo život, který znamenal jen chůzi od neúspěchu k neúspěchu, vědomí nedostatečnosti, nesplatitelnosti dluhu a neustálého úžasu, jak je možné, že protipřírodní bytost se stále pohybuje po světě. Vybavil si žlutý kříž na modré krabičce. Ničemu nerozuměl a nic nechápal, rozuměl jen lidem, kteří na tom byli stejně, na protější stěně se objevila vitrína se znameními a každé z nich vstalo a začalo ho trápit. Blázen se červenožlutě pohyboval a z jeho hadice prýštila proti básníkovi závist, z hranatých rysů šedé velekněžky nevyšel ani vzdech, rychle si zapisovala statistiky básníkova tepu a tlaku, zatímco k císařovně se nešlo přiblížit, natož ji znásilnit, což byla jediná možnost, aby i ona poznala žlutou pravdu, kterou měl v těle. A tak se oblékl a za dunění kolejí odcházel, nevěděl kam.

(Autor slibuje, že až opět najde své koleje, bude vyprávět mimo jiné příběh Lucie Zabrňákové, neexistující básnířky (viz. minulé číslo DA), kterou pro něj jako životní posilu vytvořil vzdálený přítel.)

Tomáš Koloc

Nápady pro tři krále

O čase

Prožíváš-li chvíle radosti, rmoutíš se, že večer tak rychle utíká.
Zakoušíš-li zármutek, trápíš se, že noc se bez konce vleče.

Čínský básník Čang Chua
z doby Ťin (265–420)

I když se mi ta sentence líbí, nevím, proč čínský mudrc přisuje radosti dni a zármutek noci, jako by to nebylo i naopak. Asi už jako správný mudrc nebyl nejmladší.

Čas je, jak známo, pojem relativní. Jistě o tom něco víte, nejenom od pana Wericha a Horníčka z jejich forbín. Určitě jste si toho už mockrát všimli. Pět minut v zubařském křesle při vrtání zubu trvá mnohem déle než hodina v posteli.

Ale co víc – týden, ve kterém se nic nedělo, kdy jste jenom chodili do práce, plnili jste povinnosti, pracovali, vařili, uklízeli, spravovali, učili se, spali, vstávali, čekali u doktora, takový týden se táhl jako měsíc. A přitom když jste se za ním v neděli večer ohlédli, zjistili jste, že ufrnkl jako nic, uletěl jako vítr, zmizel v nenávratnu – proto-

Když člověk žije převážně očekáváním budoucnosti, ale taky jen minulostí, současnost se ztratí beze zbytku a posléze není nač vzpomínat. Kdo dokáže naplno vnímat současné okamžiky, stárne pomaleji.

že po něm nic nezbylo. Někdy máme pocit (se vzrůstajícím věkem častější, kromě dětí ovšem, protože pro ně je pořád něco nové), že týdny nebo dokonce roky padají jako brambory.

A týden, kdy jste dělali něco zajímavého – vandrovali po horách, naučili se jezdit na kole, řídit auto, začali novou známost, byli dvakrát v kině a jednou v divadle, postavili nebo spravili kus chalupy, přemýšleli o životě a na něco jste přišli - takový týden, ač uplynul jako voda, v paměti vám zůstal delší než několik předešlých dohromady. Jsou dokonce chvíle, kdy se čas zastaví, přestane existovat: chvíle intimní blízkosti v lásce. Pak jste jen vy dva, a čas i svět zmizí.

Kdo byl po mnoha letech na abiturientském večírku, jistě si všiml, že spolužáci stárnou různě. Někdo rychle, někdo pomalu. Mezi vrstevníky, kterým je kolem šedesáti let, už jsou rozdíly mentálního věku i deset let a možná i víc. Nenechte se mýlit hodinami, hodinkami ani kalendářem. Čas si vymysleli lidi, aby věděli, jak říká pan Werich, odkdy dokdy a co za to. Neměli bychom čas brát tak vážně – když je to pojem relativní.

Dříve jsem si přával, třeba při vrtání zubu (potěšitelné je, že i v těch nejnepříjemnějších a nejnesnesitelnějších okamžicích čas plyne a míjí), při čekání u doktora nebo na tramvaj, ale taky když jsem se těšil na rande nebo na dovolenou, aby čas rychle utekl. Už to nedělám, nebo se snažím to nedělat (jen při tom vrtání zubu mi to jaksi nejde). Říkám si v takových chvílích: blázne, kam pospícháš? Jenom ke svému konci.

Když člověk žije převážně očekáváním budoucnosti, ale taky jen minulostí, současnost se ztratí beze zbytku a posléze není nač vzpomínat. Kdo dokáže naplno vnímat současné okamžiky, stárne pomaleji. Výtvarník Ondra Zahradníček říká, že se čas zastaví při tvoření. Kdo tvoří, nestárne. Asi má pravdu, protože tvořit musíte právě teď a musíte se tomu zcela věnovat, jinak výsledek za moc nestojí. Nemusíte být zrovna umělec. Tvořit můžete tím, že se věnujete svému koníčku, vyrobíte poličku, opravíte žehličku, uvaříte specialitu.

Buďme rádi, že jsou i chvíle, kdy čas neletí. Zkuste si někdy takovou chvíli, kdy se nic neděje a kdy se čas vleče (třeba v čekárně u doktora, když zrovna nemáte co číst), užít a vychutnat si jeho pomaloučké plynutí. Nuda pro vás přestane existovat a budete si dokonce přát, aby ta chvíle ještě neskončila.

Odvrhněme okovy času – v situacích, kdy si to můžeme dovolit. Původní rychlost je pomalost, říká S. M. Blumfeld. Přirozená rychlost je rychlost našich nohou a srdce, rychlost je ztráta vnímavosti, říká. Když mi bylo 25–30 let, chodil jsem rychle a lidi, kteří mi překáželi, jsem považoval za blázny. To bylo v době, kdy jsem si myslel, že musím stihnout věci důležité i nedůležité a nevěděl jsem, že těch skutečně důležitých je velice málo. Pak mi došlo, že blázen jsem já. Dnes (ale už mnoho let předtím), když vyloženě nemusím, nepospíchám a někdy chodím pěkně pomalu. Krásně to uklidňuje.

Čím víc let nám je, tím častěji máme pocit, že ten čas, který nám byl vyměřen, nějak moc utíká. I když nevíme, kolik nám ho bylo vyměřeno. Je to přirozené. Někdo o tom před časem mluvil v rozhlase: jeden rok v životě padesátníka je jeho pouhou padesátinou, zatímco u desetiletého dítěte je celou desetinou života. Vnímá-li desetileté dítě svůj život plně od takových pěti let, pak je jeden jeho rok jen jednou pětinou jeho života a tedy relativně desetkrát delší než padesátníkův. A hned tu máme onu relativitu času. To je ovšem pouhá matematika, a ta, jak známo, život popsat neumí. Kdybychom poměřili ty dva životy tím, co nového jejich majitelé prožívají, došli bychom asi k číslu daleko vyššímu než k desetinásobku.

S tím se samozřejmě nedá nic dělat, všechen čas nakonec uteče. Důležité asi je, když se občas ohlédneme, abychom si mohli říct – dost jsme toho prožili a hlavně: dost pěkného. Dělejme pro to něco teď hned.

Lubor Dufek

Volby, média a volby aneb Co říjen dal

Hlavní tématem, které v říjnu hýbalo médii (ne ve smyslu „kterým média hýbala“, ale „kterým byla hýbána“), byly volby. Jak ty české (případ Kořistka), tak americké prezidentské. Pro ty, kteří se nad fungováním médií zamýšlejí se směsicí kritiky a shovívavosti, další várka podnětů k zamyšlení.

Tento článek bude pouhou rekapitulací několika jevů a událostí, které stojí za pozornost. Přemýšlení tentokrát zůstane na vás. Pro jednou neuškodí místo předžvýkaných odpovědí dostat na talíři jen otázky.

Speciální britsko-americké přátelství

Světové proslulosti dosáhl ve druhé polovině října nápad britského listu The Guardian. Redaktory přílohy G2 napadlo, že by mohli jejich čtenáři napsat osobní dopis nerozhodnutým voličům v americkém státu Ohio a vysvětlit jim, proč by bylo lepší hlasovat pro Kerryho místo pro Bushe. Hříčka, kterou redaktoři (jak sami přiznali) vymysleli večer u piva, spustila neočekávanou lavinu. Během pár dnů si o adresu „amerického voliče“ řeklo přes 10 000 čtenářů britského deníku, v dalším týdnu se začaly scházet ohlasy i ze zemí mimo Británii. A přišla pochopitelně i protireakce zpoza Atlantiku: „Doufám, že se vám uši promění v prdel a naserou vám na ramena,“ zněl (via Britské listy) jeden z těch slušnějších vzkazů, jež „nerozhodnutí američtí voliči" adresovali těm, kteří se jim dovolili radit při rozhodování.

Na celém případu je zajímavá právě ohromná popularita, kterou si nevinná napůl legrace vydobyla. Proti stránkám Guardianu podnikaly koordinovanou kampaň pravicové americké blogy, zatímco zbytek světa se královsky bavil. O čem to svědčí? Za prvé o tom, jakých rozměrů už dnes nabyla globalizace – copak ještě včera bylo běžné, že by Švédové psali do britských deníků, které se montují do amerických voleb? Za druhé stojí za povšimnutí, že i v globalizovaném světě si stále najdou místo na slunci nápady vymyšlené nad sklenicí piva. Ale (za třetí) – musejí mít v zádech sedmou velmoc.

Z války do politiky

Do centra pozornosti médií v české kotlině se dostal i válečný reportér Jaromír Štětina, především proto, že se rozhodl kandidovat v senátních volbách. V rozhovorech, které poskytuje, se pochopitelně vrací i ke svým zkušenostem především z čečenské války. Jeho následující věty nepotřebují komentář:

„Někdy před dvěma lety jsem si uvědomil, že jsem se dostal do situace velice těžké, že totiž začínám válku milovat. To se stalo spoustě jiných borců, ať už to byli slavní váleční fotografové nebo spisovatelé. Ten mechanismus je jednoduchej a pochopitelnej. Válka je ten největší, nejlepší a nejšílenější dodavatel lidských příběhů. A pokud se člověk živí psaním, filmováním nebo vyprávěním, pokud takto válku reprodukuje, tak ona mu to najednou dává zadarmo. Válka mu prostě plný-

mi hrstmi hází extrahované lidské příběhy, čisté, jako vysoustružené. Tam se moc nekecá, dramata jsou jako vytesaná z šutrů. A člověk najednou zjistí, že mu začíná harašit, protože na jedné straně vidí, jaká je válka šílená hydra a svinstvo, na druhé straně si uvědomuje, že ji má rád. Proto jsem taky říkal, že už tam nechci jezdit." (úryvek z rozhovoru J. Štětiny pro listopadové číslo časopisu Impulsy Krušnohoří)

Jaroslav Štětina je jeden z nejlepších válečných reportérů, jaké kdy česká žurnalistika měla – především proto, že nepraktikoval „konfliktovou turistiku" ve stylu „přijet – natočit – rychle domů", ale na místa, která si zasloužila pozornost, se opakovaně vracel a budoval si kvalitní informační sítě a osobní vztahy, i s rizikem, že bude označen za zaujatého.

Na jeho příkladu lze nalézt odpověď na otázku, jestli malá země potřebuje své vlastní reportéry v krizových oblastech, jestli agentury nejsou levnější (i z hlediska rizik) a konec konců i lepší.

Odpověď zní: Jak na co. Agentura bezesporu vyjde levněji a je nezaujatější v tom smyslu, že její produkty musejí vyhovovat všem, leckdy za cenu určité nemastnosti neslanosti. Válečný reportér promlouvající rodným jazykem svých diváků, posluchačů a čtenářů mnohem intenzivněji působí i jako jejich živé svědomí. Zbývá otázka, jestli ho za čas ještě někdo bude poslouchat.

Jaroslavu Štětinovi přejme na jeho cestě do politiky to nejlepší. Bude poučné sledovat ji i z jiného důvodu; totiž všímat si, zda člověk oprávněně pyšný na své právo říkat naplno to, co si myslí, bude v politice přinucen svůj styl změnit.

Selling of the President

Při pohledu na probíhající kampaň amerických prezidentských voleb si stojí za to připomenout slavnou knihu The Selling of the President. Joe McGinnis se v ní věnoval volbám v roce 1968 a poprvé širší veřejnosti představil význam odborníků na reklamu a P. R. v kampani prezidentského kandidáta (tehdy Richard Nixon).

Některé závěry z Ginnisovy knihy bychom si měli připomínat dnes a denně, i v souvislosti s děním na domácí půdě. Vzpomeňme např. na Nixonova mediálního poradce Franka Shakespeara, který prezidenta (k jeho dobru) dokázal přesvědčit, že „tvrdá" politická témata jsou pro voliče ve skutečnosti nudná – hlavním nástrojem získávání popularity je obraz.

Na to by měli i dnes myslet televizní žurnalisté, když do zpráv zařazují obrázky našich politiků pečlivě připravené jejich P. R. agenturami (Zdeněk Škromach prohánějící se Prahou na invalidním vozíku a ukazující, jak se stará o hendikepované, Stanislav Gross prohánějící se Brnem v tramvaji a demonstrující svou lidovost). Přestože doprovodný komentář může politikovu exhibici uvádět do správných relací (Škromach se sice projel na vozíku, ale vláda sebrala hendikepovaným řadu výhod), většině diváků uvízne v paměti obraz starostlivého politika. Obraz vymyšlený a vytvořený P. R. agenturou.

Vzpomeňte si na to ve chvíli, až zase budete baštit nějakou pečlivě zaranžovanou pseudoudálost.

Miroslav Cingl

Odpověď zní: Jak na co. Agentura bezesporu vyjde levněji a je nezaujatější v tom smyslu, že její produkty musejí vyhovovat všem, leckdy za cenu určité nemastnosti neslanosti. Válečný reportér promlouvající rodným jazykem svých diváků, posluchačů a čtenářů mnohem intenzivněji působí i jako jejich živé svědomí. Zbývá otázka, jestli ho za čas ještě někdo bude poslouchat.

Četba s poznámkami

Při literárních seminářích jsme vždycky dostávali úkol přečíst si na další hodinu důkladně a s poznámkami zadané literární dílo nebo jeho část. Nikdy jsem přesně nechápal, jak si to paní profesorka představuje. Teprve nedávno, s literárním křížkem po školním funuse, jsem si v knihovně vypůjčil knihu, která byla zcela popsaná. Možná namítnete, že popsaná bývá většina knih. Myslím jaksi popsaná ještě jinak. Zřejmě kýmsi, kdo se připravoval na literární seminář. Má oblíbená Polednice tam totiž dopadla takhle:

Honzy Hanzla

U lavice dítě stálo
z plna hrdla křičelo.
„Bodejž jsi jen trochu málo,
ty cikáně, mlčelo!

Nadějný rozjezd, ale zmršená přímá řeč. Takhle rodiče nemluví. Romská rodina? Silný rasistický podtón.

Poledne v tom okamžení,
táta přijde z roboty:
a mně hasne u vaření
pro tebe, ty zlobo, ty!

Při osmihodinové pracovní době? Musel by makat od čtyř od rána! Hasnutí u vaření – neaktuální. Narážka na dobové problémy s dodávkami plynu? Rým na konci krkolomný. Nedostatek básnické imaginace? Slovní zásoby?

Mlč, hle husar a kočárek –
hrej si – tu máš kohouta“
– Než kohout, vůz i husárek
bouch, bác! letí do kouta.

Přetížené interpunkčními znaménky. Nesmyslně rozpomlčkované. Kočárek/husárek – rým zase ubohý. S tak nemožnými hračkami by řval každý. Kdyby mu dala Spidermana, měla by po starostech.

A zas do hrozného křiku –
„I bodejž do tebe sršeň sám –!
Že na tebe, nezvedníku,
polednici zavolám!

Interpunkční orgie!!! – Po pomlčce vykřičník!!! Co to je, vykřičená pomlčka??? Matka zcela neschopná, sršeň nebo polednice už dneska nejsou strašidla ani pro kojence.

Pojď si proň, ty polednice,
pojď, vem si ho, zlostníka!“ –
A hle, tu kdos u světnice
dvéře zlehka odmyká.

Proč tam tý interpunkce nevrazíš ještě víc?;><§! Ale jinak to slušně nabírá grády.

Malá, hnědá, tváři divé
pod plachetkou osoba;
o berličce, hnáty křivé,
hlas – vichřice podoba!

Skvělý! Středník nám tu ještě chyběl! Ale jako popis to nemá chybu.

Tuť???? Přímá řeč o fous lepší, ale zase ten rým... hříšnici/polednici???!

„Dýše“ je poetismus jak prase. Přechodníky zaplaťbůh umí. Jinak slušně akční.

„Dej sem dítě!“ – „Kriste Pane,
odpusť hříchy hříšnici!“
Div že smrt ji neovane,
ejhle tuť – polednici!

Ke stolu se plíží tiše
polednice jako stín:
matka hrůzou sotva dýše,
dítě chopíc na svůj klín.

A vinouc je, zpět pohlíží –
běda, běda dítěti!
Polednice blíž se plíží,
blíž – a již je v zápětí.

Třetí verš nemá chybu. Kde je zápětí? To je jako určení místa? Překlep? Nemá tam být v zápěstí? Že se jí třeba ovinula kolem ruky, nebo...

Již vztahuje po něm ruku (jasně, kolem ruky...)
matka tisknouc ramena:
„Pro Kristovu drahou muku!“ –
klesá smyslů zbavena.

Hustý. Sice trochu bordel v podmětech (kdo vztahuje ruku? matka tisknouc ramena?) a ta jedna „drahá muka“ je taky dost nesmysl, ale děj OK.

Tu slyš: jedna – druhá – třetí –
poledne zvon udeří;
klika cvakla, dvéře letí –
táta vchází do dveří.

Pomlčky! ---. Vida, táta je v poledne fakt doma, dokonce vylomí dveře. Byl na Úřadu práce? Nebo se tak těší domů?

Ve mdlobách tu matka leží,
k ňadrám dítě přimknuté;
matku vzkřísil ještě stěží,
avšak dítě – zalknuté.

Drsoň. Žádnej uslazenej happyend. Obsahově super, forma horší – rýmy někdy dost primitivní, krkolomné, zastaralá slova či jednotlivé tvary. Jako parodie na 19. století.

Sex!
Vraždy!
Plyšáci!

Pod obraz nik...

Mám dojem, že knihy by se po přečtení studenty literárních seminářů měly vydat znovu, protože stojí za nové přečtení. Samozřejmě důkladné a s poznámkami.

Ondřej Lipár

Výbor ze Skořápek a tři nové básně

Skořápky (Skořápky zatím nejsou k dostání v knihkupectvích, ale lze je objednat na ondrej.lipar@centrum.cz, jeden výtisk stojí 50,–)

K obrazu J. Pollocka „Eyes in the Heat“

Dejte mi
smrt černošských kluků
a nedělní šatečky děvčátek z města
krev co jsem cedil až jsem skoro nebyl
dobrých pět liber slunce panáka moře
dejte mi víc než jste kdy mohli naspat
a taky kruhy co se v nich bloudí
rovné a čisté ulice
rodinné krby skleničky s marmeládou
včerejší noviny hrnek se včerejší kávou

Dejte mi barvy
a já už budu konečně
rozkročený nad tím vším
pomalu se otočím
těch pár co stojí za mnou
ať blednou

***

(Je na čase
abys už začal
jednat trošku
jako chlap)

(Měl bys sázet
ať je co sklízet)

Mluvit přímo bez oklik
jak se sluší a patří
jak se patří
jak ti to sluší
jak to
jak to že ne
prosímtě kudy to tady chceš
počkej co že jsi jí to řekl
počkej chceš mi vážně říct že

(Otcovské rady
se rády poslouchají
my kteří jsme
klopýtnutím
vlastních otců
Však to znáte)

¨

***

Hluboko v lahvi
nočního ticha
dohasínáš

A já ti nikdy
nepovím

Mluvíš jako když tančíš
a tancem skanduješ
po celé té hloupé tančírně
„To jsou moje léta“

Jen se usmívám
utopená ryba

Hráz neprotrhne
ale v těch očích přeci je
a já jsem ztroskotal
a zešílel
ze vší té mořské vody

***

Ani moc málo tě není
jsi kapka vody
a stékáš po malíčku

vetřu tě do dlaní
už teď vím
jak budeš chutnat

jako bys spával v ohništi
topil cedrovým dřevem
jako bys snil sny o včelách

snad že ti vlasy vzali
už nejsi
v dlani korálky na šňůrce
hladový věděním

***

Vlašský ořech dře o patro

Zimní hlad
zařízl prvního pašíka
mlha se brouzdá řekou
tyhle šaty
si už znovu neobleče

Vykuchaná stařenka
vede fistulkou dlouhé řeči
o synovi z města

Posaď se
shoď boty
vydechni si a polož hlavu
ochutnej

Na chvilku
zůstanu
bez dechu
láska
vždycky
trochu štípe v nose

j Lipár

***

Podzimní ráno
má ruce od krve
a je pořád na útěku

Všem básníkům
se múzy vypařily komínem
a není radno
posedávat pod kaštany
je z toho jen bolehlav

Podzimní ráno
přistřihne křídla básnířkám
na ústa dá uschlý list
a zamkne je do spíže

Svět se schoval
v oříšcích
spím ve městě bez klobouku
je sobota

***

Břečťan u zídky
mi celý porostl
kapkami dešťové vody

K večeři tma
k snídani tma
snad abych trochu
omezil tahle hutná jídla

***

Aleje si okousaly nehtíky
prý aby jim za ně
nelezla špína a mráz

V blátě už by se dalo číst
stovky sloupků
hovory o počasí a podobné útěky
až by se chtělo říct
„Ano,
vím přesně, kam mířite"
(a pak hnedle na opačnou stranu)

Okousané nehtíky
špendlíky na kachličkách
orchestr dešťových holí

***

V zelené zástěře
den co den
dítě ponořené v dospělosti
hněte deseti prsty
a čtyřmi srdci svět

Jablka nedávno očesali
sběrači dětí
vedle v zahradě se od země zvedá kouř

„Když polknu,
mám v ústech chuť datlí,
zebou mě nohy,
z okna vidím řadu dětí
a v noci se mi zdálo,
že se o mně zdá
malému chlapci z města."

Záhon je plný dětí
mluví spolu jazykem lesa
a ten verš se vine
okolo celé zahrady
nosí trapný knírek dospívání
a nedůvěřivé pohledy

Čas rozpálit pec

Ty tři nové básně

***

Vrby
ticho
posloucháš hlasy
občas vzlyk občas stesk
občas
už je toho příliš

Raší
výhonky cizích strachů
poctěný důvěrou
občas zařízneš v počátku
jindy jen
nastavíš větve
vrby

***

Foukám kytkám do listů
snad mi pošleš
chladné ráno a den k prospání
nebo
úlomek múz
střep
co bych si mohl
schovat pod kůži v zápěstí

Květináče
Na parapetu mám hrnek
s čajem
a stávám se zlodějem vůní

***

Orlí tanec
písek prach
ozvěny
vítr zvedá
zbytky orlů
z našich ramenou

Vlásečnice řek
mě vedou
vedou mě

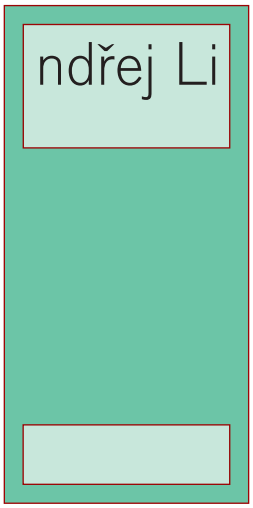

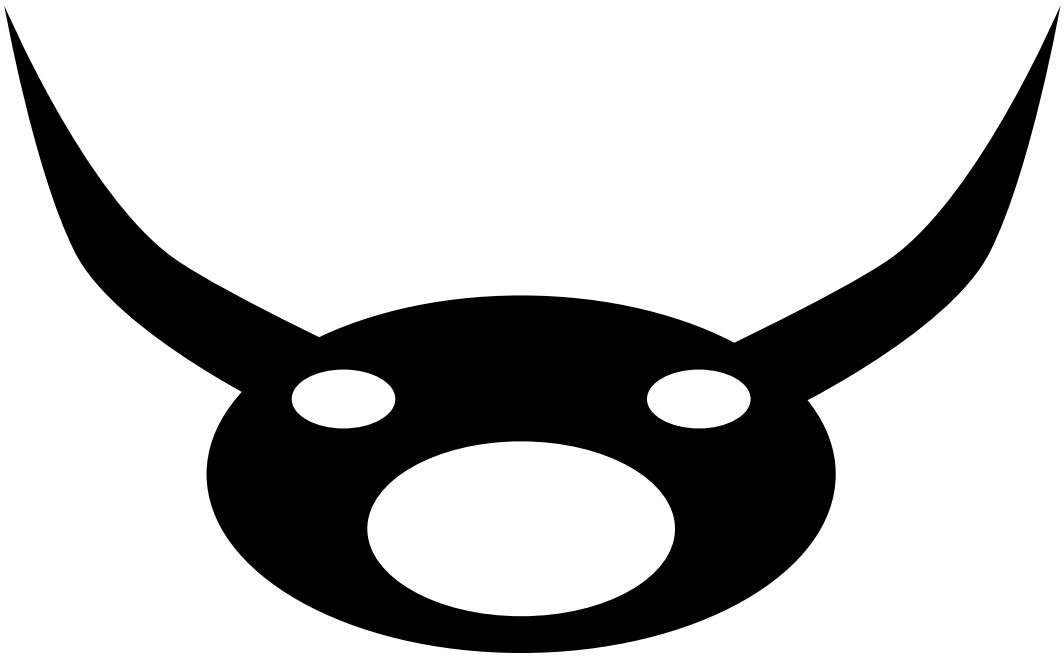

CowParade

SVĚT 2004

V minulém čísle jsme vám ukázali krávy, které ozdobily Prahu letos v létě. Pražská CowParade nebyla žádným náhodným nápadem šílenců, ale úctyhodnou a tradiční akcí. Krávy běhají po světových městech od roku 1999 a za tu dobu jich stihly navštívit už dvaadvacet. Letos to byly města čtyři, kromě Prahy ještě anglický Manchester, švédský Stockholm a americký Harrisburg. Chystá se CowParade v Sao Paulu a v Jižní Africe, kde bude cestovat z Durbanu přes Kapské město až do Johannesburgu. Pokaždé organizátoři osloví místní umělce a dají jim k dispozici nové, čisté kraví výlisky. V každém městě tak vznikne zcela svérázné kraví stádo.

Pro představu o tom, jaké krávy byly letos k vidění jinde, vám nabízíme manchesterský, stockholmský a harrisburský výběr. Krav bylo samozřejmě mnohem víc, ukazujeme vám jen ty na první pohled nejzajímavější. Oproti výboru pražskému z minulého čísla jsme vybírali z mnohem většího množství krav, tak kdyby se vám zdálo, že jsou cizí krávy o něco nápaditější, je to tím, že výběr byl mnohem jemnější. Ve skutečnosti se v porovnání s ostatními městy Praha neměla za co stydět. Doporučujeme zaskočit na stránky www.cowparade.com a najít si další krávy, stejně jako si prohlédnout galerie z měst, kde se CowParade odehrávala v minulých letech. Jednotlivé přehlídky jsou sympatickou povahopisnou sondou jednotlivých národů. Stojí za to se zamyslet, čím se liší právě naše krávy od ostatních...

(red)

CowParade

Alphadite, Goddess of Shopping – Simon Walmsley

Cowscape – Manchester Embroiderers' Guild

Bulldozer – Sarah Parker

Daisy Beckham – Ben Cook, Andy Bubble and Simon Pemberton

Cow in Sheep's Clothing – Mike Lister

Al Cowpone – James Walker

Daisy Dee – Christine Wilcox-Baker

CowParade

CowParade

It's Moo'dern Art Seaside Rock Candy – Shane Johnstone

Heifer Nice Flight – Michael Pavelka and Richard Sharples

Knowledge Cow-Pat-Al – Nick Fry

Karmoo Sutra Girl – Zoe Betteley

Henry Moo're – Shane Johnstone

MAMMA MOOA! Gemma Parker, Fay Parker and Marie Burgen

Keep on Mooving – Jason Taylor

Cheezy-Stephen Dunne

Maverick – Debbie Goldsmith

CowParade

CowParade

Moochester F.C
– Zoe Betteley

Moo Dunnit
– Shane Johnstone

Mootina Navratilova
– Ben Cook, Andy Bubble
and Simon Pemberton

Moolin Rouge
– Tracey Cartledge

Moodoo Doll
– James Walker

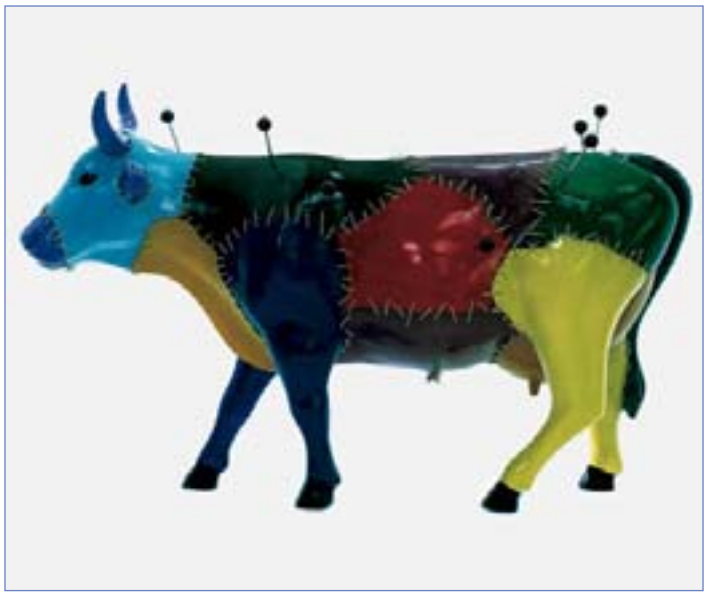

Mother Cow and Shishu
– Sonia Sharma

Moosy Skyline
– Alex Jackson

Mooer's Moomalade
– Ben Cook

Olga Cowbut
– Ben Cook, Andy Bubble
and Simon Pemberton

CowParade

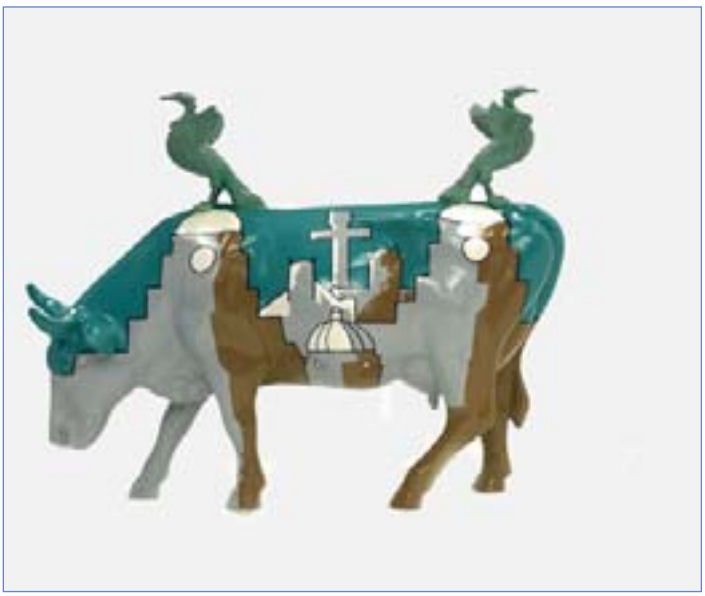

CowParade

The Herdler,
Cowlin Jackson
– Ben Cook, Andy Bubble
and Simon Pemberton

Panto Cow
– Niki Hearns

City Hall Cow
– Anna Siivonen

The Meerkows
– Ben Clark

Plasti-kit Cow
– Dinosaur

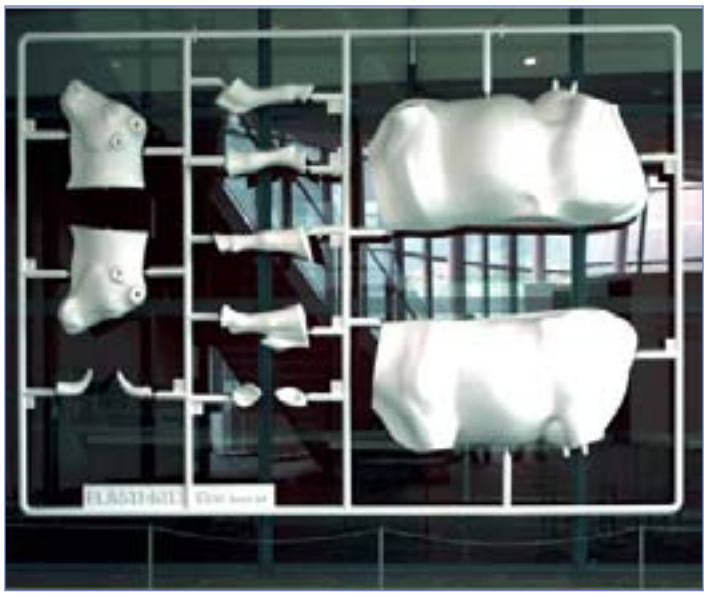

En silverko i detta nu, Silvercow in the present
– Kent Viberg

Trojan Cow
– Tim Preston

The Cattle of Britain
– James Walker

Extreme Makeover
– Mattias Ekström

Stockholm
CowParade

CowParade

Kobra
– Per Franzén

Fantomkänsla
– Natalie Suutinen

Love Cow
– Rebecca Rintala

Koolingen
– Loise Tillberg

IceCow
– Mats Indseth

Magnus Uggla
– Magnus Uggla

Kosmonaut
– Tor Svae, Jens Ahlbom

K-O Nacka Strand
– Cian Bornebush

Moderna
Kon-Modern Cow
– Backa Carin Ivarsdotter

CowParade

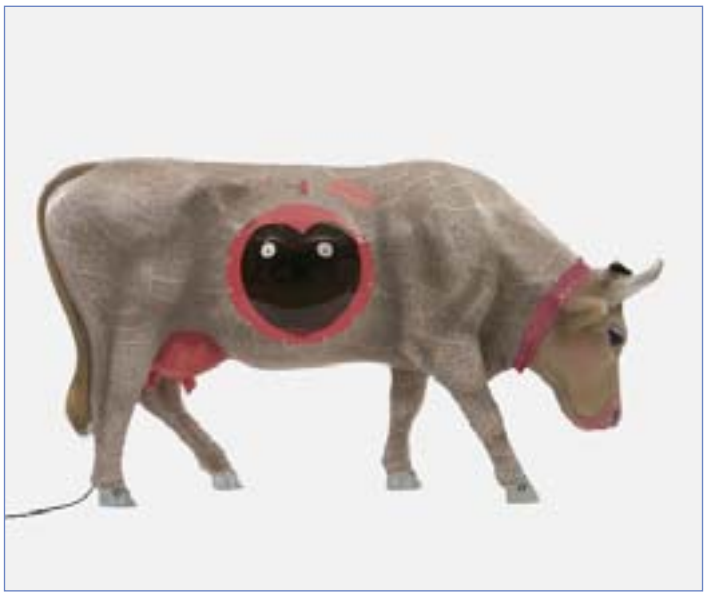

CowParade

Pop Cow II
– Jonny Acosta

Mu-bit
– Benny Ekman

SVEA
– Daniel Fahlström

Queen of Nature
– Jeanette Karsten

Mys-kon
– Tove Axelsson, Anders Lindgren

Swedish elk
– Backa Carin Ivarsdotter

Rosmunda
– Drofa Armannsdottir

Parade Cow
– Göran Dyhlén, Bengt Good, Leif Högström

The Cowelk of Stockholm
– Jeanette Karsten

CowParade

CowParade

Wet Dreams
– Lasse Aberg

Tre Kronor-Three Crowns
– Rolf Güntert

Balanced Diet
– Marion Stephenson

Yellow SubMOOrine
– Richard Lower

Udderly Unique
– Helena Picard

Beaux Wine
– Stephen F. Krempasky

Vi-kong
– Henrik Nilson

Bobby Hay-4-All
– Mary Lundeen

Harrisburg
CowParade

CowParade

Citizen Cow
– Harrisburg News Company

Boviator
– Paul Nagle, Leena Shenoy

Got Socks?
– Shumaker Williams

Cowopatra
– Danielle L. Shumaker

Carly
– Linda Luke

Got Spots?
– Amy P. Meininger

Educational Cowch for Life with Claflee Table and Cowputer

Cart Before the Cow
– Richard Ogg

Guernsey on a Gurney
– Bruce Johnson and Paul Nagle

CowParade

CowParade

Impressiomooism, Arches Over the River – Darlene Miller

Harrisburg's Moo-tiny Bar – Larry E. and Tina L. Robenolt

Lotto Moola – Amy Rajakovic

Kowsher Dill – Keiko Kawate

Hershey Bears Ice Milk and Biscuits – Curt Rohrer

Man's Relationship with the Domesticated Cow – Thomas Hitner

Lock Haven in Black and White – Steven A. Beatty and Neil C. Davis

Holy Cowstruction – Yesid Gomez

Mooo-chanics of Law – Terry L. Bowie

CowParade

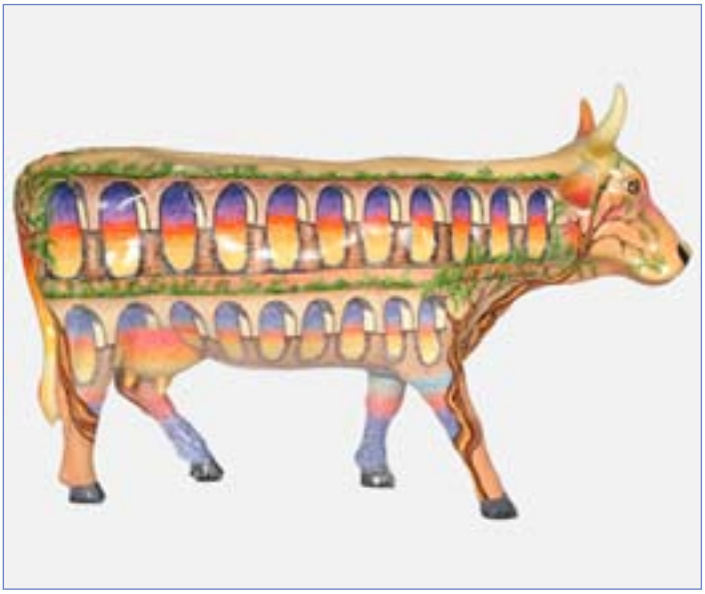

CowParade

Ollie-Half Off Cow
– Tim Reed

Mootivational Cow
– Joanne P. Cassaro

Senator Cow
– Garry Price

Porsche Cowrera
– Chuck Dill

Moovers and Shakers
– Jessica Marquez-Gates

Skyline Cow
– Michael S. Murray

Roller Cowster
– Bill Dussinger

Moving Toward the Future
– Martina Latze and Jakia Handy

Standing Strong in our Cow-munities
– Capital Blue Cross

CowParade

CowParade

Trojan Cow
– Katyln Basilone and Brett Davis

The Harrisburger
– Kathi Everett Yarnall

Violet Oakleaf
– Nancy Thompson

Udderly Californian
– Laura DeFazio with CUP Art Students

The Red Dress Cow
– Roberta K. Davis

Wolf
– David Lindsay

Udder-pedic
– Biruta Akerbergs Hansen

The Sunday Cowmics
– Lorna E. Carlson

CowParade

V příštím čísle (vychází 1. prosince 2003) najdete:

Svátky

Nové texty
Mariana Karlického

a možná
i konečně
přijde
Jan Gabriel!

listopadové číslo 11

kravičky

Na shledanou příště!
A už zase se těšíme za poměrně!